

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

6642

1877

059

G-83

811

ԱՐԱՆԵԱՆ ՏԱՐԵԿԻՇ

1877

059

4-83

ԱՐՄԵԱՆ

ՏԱՐԵՆԻՇ

1877

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ

1368—1369

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՄԵԱՆ

ՀՐԱՄԱՆԱԻ ՄԷԱՐԻՑԻ

ՀՐԱՄԱՆԱԻ ՄԷԱՐԻՑԻ

1181

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک
رخصتیلہ طبع اوانمشر

ՀԱՅԿԻՍՏԱՆԻ
ՏՐԱԿՏՈՐԱՏ
1877

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ

Չագմագերյառ եօգոււու, Յակոբեան խան, 13.

Գ- 37904-67

57424-Ա.Կ.

ՅԻՇԱՏԱԿ

Յիշես՝ Սրտեմ որ դեռ մատաղ
Զիս խնդրէիր շուրթն ի ծիւղը.
Յիշես՝ զուարթ երգելով միշտ,
Ոչ զիտէիր Թէ ինչ է վիշտ.
Աչկունքդ անոյշ զինչ առաւօտ,
Ահր թո առատ էր իբրեւ ծով
Նրբ ազրատիկ և անձանձ
Բայց երշանիկ՝ էինք սիրով.

Յիշես՝ որ Սարս էիր զինչ վարդ
Եւ ես աշխոյժ երիտասարդ
Ի ձոր հովիտ, Սուշունք Սէժու՝
Թափառէինք մերժ Սեւ ի Սեւ,
Եւ կամ վճիս վտակի մօտ
Մերժ նստէինք մենք բովէ բով
Նրբ աղքատիկ և անձանօժ
Բայց երշանիկ էինք սիրով.

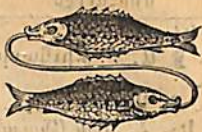
Յիշես՝ յիշես՝ որ բարձր ի ձառ
Փորագրէի անուան բո տառ,
Քիշես՝ համեստ մեր սուռն մեր զեղ
Մեր պարտիզին Սուշոց զեղջեղ,
Մաղկունքն յիշես՝ եւ կանաչ խոտ
Զորս օրօրէր անուշիկ հով
Նրբ աղքատիկ և անձանօժ
Բայց երշանիկ էինք սիրով.

Յիշես՝ վստահ դու յազազայն
Նրդնուիր զիս սիրել միայն,
Եւ ձօնէիր ինձ յիշատակ
Գանգուր հերացղ, անմեղ հրեշտակ.
Ես հիւսէի քեզ վարդ նարօտ,
Սիրտ մեր խայտալը յանկեղչ զորով
Նրբ աղքատիկ և անձանօժ
Բայց երշանիկ էինք սիրով.

Յիշես՝ երբեմն ի շերտ համբոյր
Գգուէիր զիս սիրուն իմ բոյր.
Ոհ՝ այն ժամեր յիշես՝ արդեօք
Որ ննչէիր զիրկս իմ անոց
Եւ վարդենիք անուշահոտ
Ճակատող շուք սիրէին զով
Նրբ աղքատիկ և անձանօժ
Բայց երշանիկ էինք սիրով.

Հիմա ծփաս յոսկի բենեզ.
Իշխանուհի կունն զքեզ,
Հիմա և ես զիշեր և տիւ
Տրնիմ զիզել փառք և պատիւ,
Այլ ոչ յիշես անմկակարօտ
Մեր մանկութեան կեանք անխոտ
Նրբ աղքատիկ և անձանօժ
Բայց երշանիկ էինք սիրով.

Մ. ԱՃԷՄԵԱՆ

Փ Ե Տ Բ Վ Ա Ր

28

S. Շուշար .

13	1	Գ2. ☉ Ծն. Պարզուկ օդ.	Դ 99
14	2	Գ2. Կ. և Յ. * Տեառնընդ- առաջ. S. Սեֆեր.	100
15	3	✠ Ե2. Հ. և Կ. Վարդանանց Զորավարաց և 1036 Զորաց	101
16	4	Ուր.	102
17	5	Շար.	103
18	6	✠ Կիր. Հ. Կ. և Յ. Բուն Բարեկենդան. ☉ իճու- կրն. Էջ ջերմութեանն յօղս. S. ձեֆեֆե ԷՎԷԷ.	104
19	7	Բ2. Հ. Կ. և Յ. Սկիզբն ձեծ Պահոց .	100
20	8	Գ2.	107
21	9	Գ2. ☽ Ա. Բ. Յրախառն .	108
22	10	Ե2.	108
23	11	Ուրբաթ. Ա. Ծով.	109

24	12	Շր. Ա. Լ. Մասաթայ առաջ.	110
25	13	✠ Կիր. Էջ ջերմութեանն իջուրս S. ձեֆեֆե Ս-Էֆ.	111
26	14	✠ Բ2. Հ. Տեառնընդառաջ.	112
27	15	Գ2. Եր. Շեֆեր Պար- տաւարունն Լուսնոյ, ի ծավէ 1 ր. 31 ցծավ 5.	113
28	16	Գ2. ☉ Լր. Անտեալային .	114
1	17	Ե2. Լ. Մարս.	110
2	18	Ուր. 22 ⁰ Տար. Գահ. Ալեքսանդր Բ. Կայսեր Ռուսիոյ .	117
3	19	Շար.	118
4	20	✠ Կիր. — Անտալիին Էջ ջերմութեանն թեղս . S. ձեֆեֆե Ս-Էֆ.	119
5	21	Բ2.	119
6	22	Գ2.	119
7	23	Գ2. ☽ Վ. Բ. Յրազին օդ.	120
8	24	Ե2.	120
9	25	Ուր.	120
10	26	Շար. 12 ⁰ Տար. Գահ. Լուի-Օրն Բ. քաղաւորին Պարիսիոյ .	121
11	27	✠ Կիր. — Տիստիին —	120
12	28	Բ2.	121

1 0

Ա. ՊԻԻԼ

50

S. Նիսան.

S Գ

13 1 Աւր. Թ. * Տօն Պաշտօնի.
 14 2 Շր. Թ. Ծն. Գարնային.
 15 3 ✠ Կիրակի — Նոր —
 S. Բեդէ — Աւեր.
 16 4 Բշ.
 17 5 Գշ.
 18 6 Գշ.
 19 7 ✠ Եշ. Հ. Աւետուան Կուսին.
 20 8 Աւր. Թ. Ի Յուլի. S. Աւեր.
 21 9 Շր. Թ. Ա. Ք. Բարդղղ օր.
 22 10 ✠ Կիր. — Կանայ —
 23 11 Բշ.
 24 12 Գշ.
 25 13 Գշ. Ա. Լ. Մարկոսի Աւիս.
 26 14 Եշ.
 27 15 Աւր. Եր. Բ. Խաչատրյան
 Լր. Պարզ օր.

27 101
 28 102
 1 170
 2 171
 3 172
 4 173
 5 174
 6 175
 7 176
 8 177
 9 178
 10 179
 11 180
 12 181
 13 182

1 0

ԲԵՊ ԻՄԱ ԱՍԵՐ

S Խ

28 16 Շար. S. Սեբե Սեբե.
 29 17 ✠ Կիր. — Կարևոր —
 59° Տար. Ծն. Ալեքանդր
 Բ. Կայսեր Ռուսաց.
 30 18 Բշ. Ա. Ծով.
 1 19 Գշ. Ա. Լ. Փիլիպպոսի և
 Զակարայ Առաքելոց. —
 Մայիս.
 2 20 Գշ. Թ. Կիսայեկեկոսկ.
 3 21 Եշ.
 50° Տար. Ծն. Շառլ ԺԵ.
 Թագ. Շոտլանդիայի.
 4 22 Աւր.
 5 23 Շր. Թ. * Գորգ զօրավարի.
 S. Խաչատրյան
 — Գարնամիջ —
 Թ Վ. Ք. — Պայծառ օր.
 6 24 ✠ Կիր. Հ. Երևան Խաչ.
 7 25 Բշ.
 8 26 Գշ.
 9 27 Գշ. Ա. Ծով.
 10 28 Եշ. Ա. Լ. * Համբարձումն.
 11 29 Աւր.
 12 30 Շար.
 28° Տար. Գան. Կիլոս Գ.
 Թագաւորին Հօլանդիայ.

12 172
 10 173
 17 174
 17 175
 18 176
 19 177
 20 178
 21 179
 22 180
 23 181
 24 182
 25 183
 26 184
 27 185

Մ Ա Յ Ի Ս

31

S. Մայրս.

43	1	✠ Կիր. ԹՆ. Գեղուն օղ.	13	9
44	2	Բշ. S. ձե՛հա՛ւ-Լ Ե՛կէԼ	1	10
45	3	Գշ.	2	11
46	4	Գշ.	3	12
47	5	✠ Եշ. Համբարձումն Հ. Կ. և Յ. — Վիճակ —	4	13
48	6	Ուր. Եբր. Կէ-Լ Պայտա՛հէ.	0	14
49	7	Շար.	7	10
20	8	✠ Կիր. Հ. Բ. Ծաղկազարդ Ա. և Լ. Հոգեգալուս. Չ Ա. Բ. Մերք պարզ եւ մերք ամպամած.	7	17
21	9	Բշ. Երկաւորն S. ձե՛վա՛ւ.	8	17
22	10	Գշ.	9	18
23	11	Գշ.	10	19
24	12	Եշ. Հ. և Կ. Երկնային Վի- ճակ. (Տօլ՛ա Փա՛ռայա՛ր.)	11	20

ՃԵՄԱԶ ԻՒԼ ԷՎԿԷԼ

58° Տար. Ծն. Վիգորիա
Թազունույն Անգլիոյ.

25	13	Ուր.	12	21
26	14	Շար.	13	22
27	15	✠ Կիր. Հ. Հոգեգալուս Ա. և Լ. Երրորդութիւն Ը Լր. Զուարթ օղ.	14	23
28	16	Բշ.	10	24
29	17	Գշ.	17	20
30	18	Գշ.	17	27
31	19	Եշ. Լ. * Տօլ Հաղորդութեան	18	27
	20	Ուր. Լ. Յու՛նիս.	19	28
	21	Շար.	20	29
	22	✠ Կիր. Գ. և Յ. Երրորդութիւն	21	30
4	23	Բշ. Հ. Կուս. Հարիսիճեանց Ը Վ. Բ. Քաղցր օղ.	22	31
5	24	Գշ. Հ. Կուս. Գայիանեանց. 17° Տարեկարձ Ազգ. Սահ- մանադրութեան Հայոց.	23	32
6	25	Գշ.	24	33
7	26	Եշ.	20	34
8	27	Ուր.	27	30
9	28	Շար.	27	37
10	29	✠ Կիր.	28	37
11	30	Բշ. Ը Ծն. Զերմիկ օղ.	29	38
12	31	Գշ. S. ձե՛հա՛ւ-Լ Սիւր.	1	39

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

50

S. Հագիրան.

13	1	Գ ₂ .	5	5
14	2	Ե ₂ .	5	11
15	3	Ուր.	5	17
16	4	Շր. Հ. Ս. Ներսիսի Հայրապ.	6	23
17	5	✠ Կիր. Հ. և Կ. Բարեկենդան Սրբոյ Լուսաւորիչի.	7	29
18	6	Բ ₂ . Չ. Ա. Ք. Որոտուն օղ.	7	35
19	7	Գ ₂ .	8	41
20	8	Գ ₂ . 40° Տար. Գան. Վիզորիա քաղաւնոյն Անգլիոյ.	9	47
21	9	Ե ₂ . Ամսոնամուտ Արեւադարձ. Տիւրսկին կարծանայ և զիշերք երկարել. ☉ ի Խեցեհիւն. S. Սէրէիւն.	10	53
22	10	Ուր.	11	59
23	11	✠ Շր. Հ. և Կ. Լուսաւորիչ.	12	05

24	12	✠ Կիր. Ա. Լ. Ծն. Յովն.	12	01
25	13	Բ ₂ . ☉ Լր. Կարկապեր.	12	07
26	14	Գ ₂ .	13	07
27	15	Գ ₂ .	13	02
28	16	Ե ₂ . Հ. Սրբ. Թարգմանչաց. 40° Տար. Թագ. Վիզորիա քաղաւնոյն Անգլիոյ.	14	00
29	17	Ուր. Ա. Լ. Պէրոսի Առաջ.	14	07
30	18	Շր. Հ. Տրդատայ, Կայլն.	14	07
1	19	✠ Կիր. Լ. Յուլիս.	15	04
2	20	Բ ₂ .	15	09
3	21	Գ ₂ .	15	15
4	22	Գ ₂ . ☉ Վ. Ք. Տօրագին օղ. 401° Տար. Անկախութեան Միացեալ-Նահանգաց.	15	21
5	23	Ե ₂ .	15	27
6	24	Ուր.	15	33
7	25	Շր. Հ. և Կ. Սր. Առաքելոց.	16	39
8	26	✠ Կիր. 180° Տար. Գան. Զայլ Ժ. Թագ. Շուէի-Նորիկիոյ.	16	45
9	27	Բ ₂ .	16	51
10	28	Գ ₂ .	17	07
11	29	Գ ₂ . Յ. * Պօղոս-Պէրոս. ☉ Ծն. Անճրեախաւն.	17	13
12	30	Ե ₂ . S. Ռեհեյ (Իւլյուր).	17	19

Յ Ո Ւ Լ Ի Ս

51

S. Թեմմուզ.

	l	o	S	lu
13	1	Ուր. S. Լեյլէի բեւոյնոյ.	1	Կ.
14	2	Շար.	1	Վ.
15	3	✠ Կիր. Վարդավառ Հ. Կ	2	Մ.
16	4	✠ Բշ. Հ. Կ Կ. Բ. օր Վարդավառի.	0	Մ.
17	5	Գշ.	7	Կէ
18	6	Գշ. Ս. Բ. Տօրագին օր.	Կ	Կօ
36 ^o Տաւեղարն թագադրութեան Փեղօ Բ. Կայսեր Պրագիլիոյ.				
19	7	Եշ. Եբր. Գրգ. Պայրմ.	Ա	Վ.
20	8	Ուր.	Գ	Վ.
21	9	Շար.	Կ.	Վ.
22	10	✠ Կիր.	Կ	Վ.
23	11	Բշ. Օյլոյիւմն. S. Է-Էր.	Կ	Լ.
24	12	Գշ. Ա. Ծով.	Կ	Լ.

	l	o	Բեմեղ	S	lu
25	13	Գշ. Ա. Լ. Յակոբայ Առաք. Լր. Ջերմ օր.	Կ	Լ.	
26	14	Եշ.	Կ	Լ.	
27	15	Ուր.	Կ	Լ.	
28	16	Շար.	Կ	Լ.	
29	17	✠ Կիր. Սկիզբն Շնիկ Աստղան. S. Էլէէւ Էյմէ պահար (8 օր).	Կ	Լ.	
30	18	Բշ.	Կ	Լ.	
31	19	Գշ.	Կ	Լ.	
1	20	Գշ. Լ. Օգոստոս.	Կ	Լ.	
2	21	Եշ. Ճ Վ. Բ. Հողմային օր.	Կ	Լ.	
3	22	Ուր.	Կ	Լ.	
4	23	Շար.	Կ	Լ.	
5	24	✠ Կիր. Վերջ Շնիկ աստղան. S. Սեբե Էյմէ պահար	Կ	Լ.	
6	25	Բշ. Լ. * Այլակերպոյ իւն. — Ամբաստ. —	Կ	Լ.	
7	26	Գշ. Տ Սեբե Էլէէ-Է.	Կ	Լ.	
8	27	Գշ. Յ. * Տօն Պանդայիոնի. Փանայիւր Նիկոմիդիա.	Կ	Լ.	
9	28	Եշ. Օ Մն. Տօրագին օր.	Կ	Լ.	
10	29	Ուր. S. Շարմ.	Կ	Լ.	
11	30	Շարմ.	Կ	Լ.	
12	31	✠ Կիրակիր.	Կ	Լ.	

ՕԳՈՍՏՈՍ

31

S. Աւոստու.

13	1	Բշ. Հ. Սրբոյն Վահանայ.	3	101
14	2	Գշ.	0	102
15	3	Գշ. 1. * Վերափոխումն.	3	103
16	4	Եշ. Ծ Ա. Բ. Աննարք օր.	4	104
17	5	Ուր.	8	105
18	6	Շր. Բ. * Այլակերպութիւն.	9	106
19	7	Ճ Կիր. Հ. և Կ. Բարեկենդ.	10	107
20	8	Բշ.	11	108
21	9	Գշ.	12	109
22	10	Գշ.	13	110
23	11	Եշ. Թ ի Կոյսն. S. Սէ- -է-է. Խաւարի Լուսինն յառաջիկայ զիջերիս՝ ի ժամեհ, 17. ցժամ 8, 12.	14	111
24	12	Ուր. S. Պէր-Բ Ի-է-է-է. Թ Լր. Անճեւայիսն.	10	112
25	13	Շր. 35 ⁰ Տարեդ. Ծն. Սուր-	11	113

		րան Համիս Բ. Կայսեր.		
26	14	Ճ Կիր. Հ. և Կ. Վերա- փոխումն Աւոստումս.	14	114
27	15	Ճ Բշ. Հ. Կ. և Բ. Օր Վերափ.	18	115
28	16	Գշ.	19	116
29	17	Գշ.	20	117
30	18	Եշ.	21	118
31	19	Ուր.	22	119
		1 ⁰ Տար. Գահակ. Սուրբան Ապշիւ-Համիս Բ. Կայսեր		
4	20	Շր. 1. Սեպտեմբեր. Թ Վ. Բ. Պարզ օր.	23	120
2	21	Ճ Կիր.	24	121
3	22	Բշ.	25	122
4	23	Գշ. Հ. և Կ. Յովակիմ-Աննա	26	123
5	24	Գշ.	27	124
6	25	Եշ.	28	125
7	26	Ուր. Թ Ծն. Պայծառ օր. 21 ⁰ Տար. Թագուր. Ալեք- սանդր Կայսեր Ռուսիոյ.	29	126
8	27	Շր. 1. Ծն. Կուս. S. Բէ- -է-է. Նքր. Տարեհ. 5638.	1	127
9	28	Ճ Կիր.	2	128
10	29	Բշ. Բ. * Յովի. Կարայեթի.	3	129
11	30	Գշ.	4	130
12	31	Գշ.	0	131

1 0

S 10

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

50

S. Իյուդ.

13	1	Եջ. Հ. Յովն. Կարապետի.	1	134
14	2	Ուր. Չ Ա. Ք. Բարեխառն.	4	134
15	3	Շար.	1	132
16	4	Ք Կիր. Հ և Կ. Բարեկենդ.	9	130
17	5	Բջ.	10	127
18	6	Գջ.	11	127
19	7	Գջ.	12	128
20	8	Ք Եջ. Հ. Կ. և Յ. Ծնունդ Աստուածածնի: Ա. Ծով.	17	129
21	9	Ուր. Ա. Մասրկոս Առևս.	12	120
22	10	Շր. Երր. Գալու Պայրալու (9 օր).	10	121
		Ը Լ. Անտեալից.		
23	11	Ք Կիր. Խաչվերաց Հ. Կ: Աշնամուտ, Տիւ և զիշեր հաւասար. S. Կիւղ քաղաք.	17	122
		Ը Ի Կշիռն. S. Սեղաւ.		

1 0

ԲԵՄԵՉԱՆ-ՇԵՎՎԱՆ

S 10

24	12	Բջ. Հ. և Կ. Ք Բ. օր Խաչի.	17	124
25	13	Գջ.	18	122
26	14	Գջ. Յ. * Խաչվերաց.	19	120
27	15	Եջ.	20	127
28	16	Ուր.	21	127
29	17	Շար.	22	128
30	18	Կիր. Լ. Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին Հայոց. Ը Վ. Ք. Պարզ օր.	22	129
1	19	Բջ. Լ. Հոկտեմբեր	22	100
2	20	Գջ. Հ. Շուշանայ կուսին Վարդանեան.	20	101
3	21	Գջ.	27	102
4	22	Եջ. S. Գալու Իեգեգե.	27	102
5	23	Ուր.	28	102
6	24	Շար.	29	100
7	25	Ք Կիր. Հ. և Կ. Վարազայ Խաչ. Ը Ծն. Խառն օր	20	107
8	26	Բջ. S. Բեգեղան Պայրալու և Շեղաւ.	1	107
9	27	Գջ.	2	108
10	28	Գջ.	2	109
11	29	Եջ. Հ. և Կ. Սրբոց իշխա- նացն Հայոց Համազաս- պոյ և Սահակայ.	2	107
12	30	Ուրբաթ.	0	107

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

51

S. Թշրհնի էվվեւլ.

13	1	Շարած.	7 177
14	2	✠ Կիր. Ծ Ա. Բ Պարզ.	7 177
15	3	Բշ.	8 177
16	4	Գշ.	9 170
17	5	Դշ.	10 177
18	6	Եշ.	11 177
19	7	Ուր.	12 178
20	8	Շր. Հ. Սրբոց Թարգման- չացն Հայոց Վարդապե- տացն Մեսրոպայ, Եղի- շէի, և այլն.	13 179
21	9	✠ Կիր.	14 170
22	10	Բշ. ☉ Լր. Խառն օր.	15 171
23	11	Գշ. ☉ Ի Կարհան.Տ. Ագրեւոյ.	16 172
24	12	Դշ.	17 173
25	13	Եշ.	18 174
26	14	Ուրբած.	19 170

27	15	Շր. Հ. և Կ. Սրբոց Աւետա- րանչաց Մատթէոսի, Մար- կոսի, Լուկասու և Յով- հաննու: Ա. Ծով.	20 177
28	16	✠ Կիր. Ա. Լ. Սիմոնի Առ.	21 177
29	17	Բշ. ☉ Վ. Բ. Անճրեւայիցն.	22 178
30	18	Գշ.	23 178
31	19	Դշ. 39 ⁰ Տարեդարձ Ծննդո- ւան Լուի Ա. Թագաւո- րին Փորքուկայի.	24 180
1	20	Եշ. Լ. Նոյեմբեր.	25 181
2	21	Ուր.	26 182
3	22	Շար.	27 182
4	23	✠ Կիր.	28 184
5	24	Բշ. ☉ Ծն. Խոնար օր.	29 180
— ԱՇԽԱՏԱԷ —			
6	25	Գշ. Տ. Զէլէրէ.	1 187
7	26	Դշ. Թ. * Դեմետրիայ վկայի Տ. Գառնէ.	2 1
8	27	Եշ.	3 2
9	28	Ուր.	4 3
10	29	Շար.	5 4
11	30	✠ Կիր.	6 5
12	31	Բշ.	7 6

Ն	Ո	Ս	Գ
	0		
			
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30 S. Թըշիկի Սանի.			
43	1 Գ2. Ծ Ա. Բ. Խառնակ օդ.	Ա	Կ
	16° Տարեդարձ Գահակալութեան Լուի Ա. Թագաւորին Փօքրուկայի.		
44	2 Գ2.	Գ	Ա
45	3 Ե2.	Վ	Գ
	14° Տարեդարձ Գահակալութեան Քրիստիան Թագաւորին Տանիմարֆայի.		
46	4 Ուր.	Վ	Վ
47	5 Եր. Հ. և Կ. Հրեշտակապետ	Վ	Վ
48	6 ✠ Կիր.	Վ	Վ
49	7 Բ2.	Վ	Վ
20	8 Գ2.	Վ	Վ
21	9 Գ2. Ը Լր. Խոնաւ օդ.	Վ	Վ
22	10 Ե2. Ը յԱղեղնաւորին.	Վ	Վ
	S. Գ-Լ-		

Ն	Ո	Ս	Գ
	0		
ՁԻՂՍՏԷ-ՁԻՂՀԻՃՃԷ			
23	11 Ուրբաթ.	Վ	Վ
24	12 Եար.	Վ	Վ
25	13 ✠ Կիր.	Վ	Վ
26	14 Բ2.	Վ	Վ
27	15 Գ2.	Վ	Վ
28	16 Գ2. Ը Վ. Բ. Խառն օդ.	Վ	Վ
29	17 Ե2. Ա. Ծով.	Վ	Վ
30	18 Ուր. Ա. Լ. Անդրեի Առաք.	Վ	Վ
1	19 Եր. Լ. Դեկտեմբեր. Եփր.	Վ	Վ
	Գանդիւլ պայրաճ.		
2	20 ✠ Կիր.	Վ	Վ
	28° Տարեդարձ գահակալ Ֆրանսուա - Ժոզեֆի Բ. Կայսեր Աւստրո-Հոնկար.		
3	21 ✠ Բ2. Հ. Կ. և Յ. Ընծայումն	Վ	Վ
4	22 Գ2.	Վ	Վ
5	23 Գ2. Ը Ծն. Խոնաւ, ցուր.	Վ	Վ
6	24 Ե2. Տ. Ձեւէճէ.	Վ	Վ
7	25 Ուր.	Վ	Վ
8	26 Եար.	Վ	Վ
9	27 ✠ Կիր.	Վ	Վ
10	28 Բ2.	Վ	Վ
	12° Տար. գան. ԼեօփոյՏ Բ. Թագաւ. Պելիգացոյց.		
11	29 Գ2.	Վ	Վ
12	30 Գ2.	Վ	Վ

ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ

51

S. Քեանունի Էվդիշ.

13	1	Եշ. Չ Ա. Ք. Անճրեւային.	1	27
14	2	Ուր. Տ. Արէթէ.	9	28
15	3	Շր. Թաղէասի, Բարժուղի- մէսոսի. Տ. ԳաւրգանՊայրաճ	10	29
16	4	✠ Կիր. Երր. Ծոմ.	11	30
17	5	Բշ.	12	31
18	6	Գշ. Յ. * Նիկողայոսի.	13	32
19	7	Գշ.	14	33
20	8	Եշ. Յ. Լր. Յրսեանց օղ.	15	34
21	9	✠ Ուր. Հ. Կ. և Յ. Յղուծիւն	16	35
22	10	Շր. Զմեռնամուտ և Արեւ- ազարձ. Տիւր սկսին եր- կարիւ և զիշերք կարճա- նայ. Տ. Գաւրգան	17	36
		© յԱյծեղջիւրն. Տ. Ընդ		
23	11	✠ Կիր. Բարեկէդան.	18	37
24	12	Բշ. Ա. Ծոմ.	19	38

25	13	Գշ. Ա. և Լ. * Ծնունդ.	2	39
26	14	Գշ. Ա. Լ. Ստեփաննոս.	3	40
27	15	Եշ. Յ. Վ. Ք. Զիւնաբեր օղ.	4	41
28	16	Ուր.	5	42
		20 ⁰ Տար. Ծնունդ. Ալճոնա Ժ. Թազար Սպանիոյ.		
29	17	Շր. Հ. և Կ. Սր. Յակովբայ.	6	43
30	18	✠ Կիր.	7	44
31	19	Բշ.	8	45
	20	Գշ. Լ. Յունիսար եւ Տարե- մուս 1878 թուականին.	9	46
	21	Գշ.	10	47
	22	Եշ. Յ. Սառնամանիկ. 2 ⁰ Տար. Գան. Ալճոնա Ժ. Թազարին Սպանիոյ.	11	48
	23	Ուր. Տ. Մաւրգան և Գաւր- գան 1295 թուականին.	12	49
	24	Շր. Դաւթի, Յակովբայ.	13	50
	25	✠ Կիր. Կ. և Յ. Ծնունդ. Լ. Յայտնուրիւն.	14	51
	26	Բշ. Հ. և Կ. Ստեփաննոսի.	15	52
	27	Գշ. Հ. և Կ. Պողոս-Պետրոս	16	53
	28	Գշ.	17	54
	29	Եշ. Հ. Բարեկէդ. Ծնունդ.	18	55
	30	Ուր. Չ Ա. Ք. Զիւնաբեր.	19	56
	31	Շր. Հ. Բարդի Հայրապ.	20	57

ԱՂԻՍԱԿ ՇԱՐՔԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՌՈՒՐՑ

ՅՈՒՆՎԱՐ				ԱՊՐԻԼ			
0	Ծ. Ա.	Կ. 0.	Ե. Տ.	0	Ծ. Ա.	Կ. 0.	Ե. Տ.
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	14.42	7.21	9.18	1	4.00	5.30	13.00
7	14.34	7.17	9.26	7	0.45	5.23	13.15
13	14.22	7.11	9.38	13	0.28	5.14	13.32
19	14. 8	7. 4	9.52	19	0.12	5. 6	13.48
25	13.56	6.58	10. 4	25	9.58	4.59	14. 2

ՓԵՏՐՎԱՐ				ՄԱՅԻՍ			
1	13.37	6.49	10.23	1	9.46	4.53	14.14
7	13.23	6.42	10.37	7	9.34	4.47	14.26
14	13. 9	6.34	10.51	13	9.25	4.43	14.35
19	12.53	6.26	11. 7	19	9.17	4.39	14.43
25	12.34	6.17	11.26	25	9.11	4.36	14.49

ՄԱՐՏ				ՅՈՒՆԻՍ			
1	12.22	6.11	11.38	1	9. 6	4.33	14.54
7	12. 6	6. 3	11.54	7	9. 4	4.32	14.56
13	11.51	5.56	12. 9	13	9. 3	4.31	14.57
19	11.36	5.48	12.24	19	9. 7	4.33	14.53
25	11.19	5.39	12.41	25	9. 9	4.35	14.51

ԱՂԻՍԱԿ ՇԱՐՔԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՌՈՒՐՑ

ՅՈՒՆԻՍ				ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ			
0	Ծ. Ա.	Կ. 0.	Ե. Տ.	0	Ծ. Ա.	Կ. 0.	Ե. Տ.
	ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.		ժ. ր.	ժ. ր.	ժ. ր.
1	9.15	4.37	14.45	1	12.55	6.27	11. 5
7	9.22	4.41	14.38	7	13.19	6.39	10.41
13	9.31	4.45	14.29	13	13.31	6.46	10.29
19	9.43	4.51	14.17	19	13.42	6.51	10.18
25	9.56	4.57	14. 4	25	13.56	6.58	10. 4

ՕԴՈՍՈՍ				ՆՈՅԵՄԲԵՐ			
1	10.12	5. 6	13.48	1	14.12	7. 6	9.48
7	10.26	5.13	13.34	7	14.24	7.12	9.36
13	10.38	5.19	13.22	13	14.36	7.18	9.24
19	10.52	5.26	13. 8	19	14.44	7.22	9.16
25	11.12	5.36	12.48	25	14.50	7.25	9.10

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ				ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ			
1	11.33	5.46	12.27	1	14.54	7.27	9. 6
7	11.31	5.56	12. 9	7	14.57	7.28	9. 3
13	12.37	6. 6	11.53	13	14.57	7.28	0. 3
19	12.22	6.11	11.39	19	14.54	7.27	9. 3
25	12.39	6.19	11.21	25	14.51	7.25	9. 9

ՏՕՄԱՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻԲ

ԱՄԵՆԱՄԷԱՅ ԵՒ ԱՆՅՐԱԺԵՇՏ

Բնական սարին՝ Ասղաքաշխօրէն ուղիղ ու անխախտ պահելու եւ Լաւինաց նոր տոմարին հետ համաձայն ամենելու համար, միշտ Լաւինաց Մարտի 21 ին պէտք է սկսիլ Զարթին ամիսը. եւ նահանջը միշտ նոյն տոմարին հետ ընել. ըսել է 4 սարին մէյ մը եւ 4 դարազլուի մէյ մը նահանջ ընել սարին, այսինքն 30 or տալ Մրրկեր ամսոյն, որ 29 or ունի հասարակ տարւոց մէջ:

Ասղաքաշխօրէն հաշուելու հաստատել է որ՝ նահանջ են եւ ունին 366 or այն սարիններն որ՝ առանց կոտորակ ձգելու՝ 4 ուղ բաժանելի են եւ այն դարազլուիներն որ 400 ուղ բաժանելի են. իսկ հասարակ սարիններն ունին 365 or:

ԲՈՒՍԻՆԵՆՆ

ՆՈՐ ՅԱՆԿ

ՆՇԱՆԱԻՈՐ ԱՆՅԻՅ ԵՒ ԳԻՒՏՈՅ

ՆԱԽ ԳԱՆ ԶԵՐԻՍՏՈՍ Թուական

Սկզբնաւորութիւն զաղթականութեան Արարատեան Ազանց ի Միջագէտս	2536
Շինութիւն Աշտարակին Սենեհարայ.	2520
Սկիզբն բնակցութեան Արարատեան Ազանց եւ Տոմարի նոցա, սկսեալ ի Ն Արեղէ (9 21 Մարտ)	2492
Շինութիւն հին Բարեւոնի	2362
Բեղարձակումն բնակցութեան Հայոց Գաղթականութիւն Հայոց ի հիւսիսակողմն աշխարհին	2346
Սկիզբն երթեւեկութեան ի մէջ Սինէացոց (Զինաց) Հնդկաց եւ Հիւսիսականաց	2340
Սկիզբն աշխարհաշինութեան Հայոց եւ հիմնարկութիւն Արմաւիրայ	2300
Սկզբնաւորութիւն վաճառականութեան ի մէջ Սինէկացոց, Հնդկաց եւ Հիւսիսականաց	2270
Սկիզբն նաւարկութեան Փիւնիկեցոց ի Միջերկրական ծովու	2275
Սկզբնաւորութիւն վաճառականութեան Բակտրիացոց ընդ Հնդկիս եւ ընդ Սինէացիս	2260
	2220

Սկզբնաւորութիւն աստեղանշմարութեան ի Գաղղէացիս	2200
Հիմնարկութիւն Նոր Բաբելոնի	2173
Նաւարկութիւն Փիւնիկեցոց յՈվկիանիա և ի Հնդկի ծով	2170
Արշաւանք Հովուաց յԵգիպտոս և յԱսորիս	2120
Սկզբնաւորութիւն Պետութեանն Հայոց ի Հայկայ	2107
Հիմնարկութիւն բրգաց և այլ մեծամեծ շինութեանց յԵգիպտոս	2100
Եինութիւն Պարսպացն Բաբելոնի	2073
Հիմնարկութիւն Վանայ	2047
Արշաւանք Արաբացոց յԵգիպտոս և յԱսորիս	2040
Վերաշինութիւն Նինուէի ի Նինուէ	2000
Վերաշինութիւն Արմաւիր քաղաքի յԱրամայիսէ	1980
Գաղթականութիւն Փիւնիկեցոց ի Կիպրոս	1960
Գաղթականութիւն Փիւնիկեցոց և փոխադրութիւն տառիցն և սովորութեանց նոցա ի Հելլադայ	1900
Արշաւանք Եգիպտացոց յԵթովպիս	1800
Արշաւանք Եամիրամայ ի Հնդկիս և ի Հայս	1750
Վերաշինութիւն Վանայ	1740

Ծնունդ Մովսիսի Մարգարէին	1725
Հրատարակութիւն օրինացն Մովսիսի Զօրանայն Սետտարի և արշաւանք նորա յԱսորեստան , ի Հայաստան ի փոքր Ասիա և ի Տրակիա	1644
Գաղթականութիւն Եգիպտացոց ի Հելլադա և հիմնարկութիւն Աթէնք քաղաքի	1643
Նորոգ գաղթականութիւն Փիւնիկեցոց ի Հելլադա և զարգացումն տառից նոցա	1580
Նորոգ գաղթականութիւն Եգիպտացոց ի Հելլադա և զարգացումն ժուանշանաց նոցա	1572
Գաղթականութիւն Փիւնիկեցոց յԱփրիկէ	1520
Հրատարակութիւն օրինացն Մինոսի ի Կրէտէ	1500
Արշաւանք Հելլենացոց ի Յունաստան և ի Տրակիա	1499
Զարգացումն դպրութեան և քաղաքակրթութեան յԱթէնս	1448
Սկիզբն պատմաբանութեան ի Փիւնիկեցիս	1400
Սկիզբն զործիական երաժշտութեան Հիմնարկութիւն Տրովադա (Էլէոն) քաղաքին ի Փոնթեցոց	1380

Սկիզբն բժշկական և աստեղանշմարական հմայագիտութեան	4321
Աւերումն Տրովադայ ի պատերազմէ	4270
Վասնուականութիւն Փիւնիկեցոց ի ծովափունս Միջերկրականի	4269
Հիմնարկութիւն Կարթագինեայ ի Փիւնիկեցոց	4259
Գաղթականութիւն Յունաց յիտալիա և ի փոքր Ասիա	4200
Թագաւորութիւն Հրէից ի Սաւուդայ	4080
Թագաւորութիւն Դաւթի	4048
Նաւարկութիւն Հաննոն նաւապետի Կարթագինէցոց յՎկիւսնիայ	4047
Շինութիւն Տաճարին Երուսաղիմայ	991
Սկզբնաւորութիւն Առաիկաւոր բանից	962
Բանաստեղծութիւն Հովերայ	902
Անկումն Թագաւորութեան Հրէից	900
Սկիզբն նկարագրական արհեստի	875
Օրէնսդրութիւն Լիզուրկոսի	866
Առումն Նինուէի և բաժանումն Պետութեան Ասորեստանեայց	759
Հիմնարկութիւն Հռովմայ	753
Կատարելագործութիւն նաւաշինութեան յԱմինտէ	754
Սկիզբն գունաւոր նկարի ի Պուլարբոյէ	755
Կատարելագործութիւն Տոմարին Հըռոնուրոսի ի Նումայ Պոմպէոսէ	756

Գերութիւն Հրէից յԱսորեստան	717
Կործանումն Նինուէի և բարձումն Պետութեան Ասորոց	625
Շինութիւն Տաճարին Ա. Գաիսայ յԵփեսոս	616
Արշաւանք Նաբուգոդոնոսորայ յԵրուսաղէմ և գերութիւն Հրէից ի Բաբելոն	606
Սկիզբն գուշակութեան ի վերայ խաւարման Լուսնոյ, ի Տալէտայ	600
Օրէնսդրութիւն Սողոնի	594
Սկզբնաւորութիւն Թատերախաղոց յԱթէնս	593
Օրէնսդրութիւն Կոնփիւկիոսի ի Չինաստան	592
Օրէնսդրութիւն Զօրօսատրի ի Պարսկաստան և ի Հայաստան	591
Առաջին նկարագիր Աշխարհագրութեան, ի Տալէտայ և ի Պիւթագորայ	590
Սկզբնաւորութիւն Միջորէական ժամացոցի յԱնասիմատրայ	559
Սկիզբն դրամանատութեան ի Հռովմ Առումն Բաբելոնի ի Կիւրոսէ և ազատութիւն Հրէից	554
Հաստատութիւն Թղթատարութեան ի Կիւրոսէ	537
Գիւտ Պիւթագորեան աղիւսակի	536

Արշաւանք Գամբիւսի (որդւոյ Կիւրոսի) յԵգիպտոս, և աւերումն աշխարհին այնմիկ	525
Սպանութիւն Լուգրէձիայ և ճաստատութիւն հանրապետութեան Հոովմ	509
Պատերազմ ի Մարազոն	500
» ի Սալամին	480
Բարոյական յայտարարութիւն Սոկրատայ	449
Պատերազմ Յունաց ընդդէմ Սիրակուզացւոց	416
Նշմարումն շրջանի մոլորակաց ի Յիլոլոդոսէ	415
Արշաւանք Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոց յԱրեւելս	327
Բարձունն Հայկազեան Պետութեան	326
Մահ մեծին Աղեքսանդրի ի Բարբելոն	325
Շինութիւն գրատան Աղեքսանդրիոյ ի Պտղոմէոսէ	302
Յայտնութիւն փիլիսոփայութեանն Պլատոնի	300
Արշաւանք Գաղիացւոց ի Յունաստան և ի փոքր Ասիա (Գաղատիա)	272
Մուտք Արժամեայ գրամոց ի Հոովմ	269
Շինութիւն Չինական բերդապարսպի	269
Սկիզբն պատերազմին Աննիբաղայ ընդդէմ Հոովմայեցւոց	264

Սկզբնաւորութիւն մեքենագիտութեան յԱրքիմեդէսէ	264
Այրումն Սինէական գրեան ի Զի-Հօ-Ան-Դի արքայէն Սինէացւոց	264
Ծաղկումն դպրութեան ի Հոովմայեցիս	152
Սկիզբն Պետութեան Արշակունեաց ի Հայս ի Վաղարշակայ	150
Սկիզբն արշաւանաց Հոովմայեցւոց, ի Գաղլիս ի Գերմանիա ի Բրիտանիայ և յԱսիայ	100

ՅԵՏ ԲՐԻՍՏԱՍԻ

Թուական

Զնշումն մարդագոհական Կրօնից	43
Հալածումն Քրիստոնէից ի Ներոնէ	65
Աւերումն Երուսաղիմայ ի Տիտոսէ	70
Երկրորդ հալածումն Քրիստոնէից ի Դոմիտիանոսէ	83
Հրատարակութիւն օրինագրքի ի Հընովմայեցիս	100
Երրորդ հալածումն Քրիստոնէից ի Տրաեանոսէ	108
Չորրորդ հալածումն Քրիստոնէից ի Մարկոս Աւրելիանոսէ	160
Հինգերորդ հալածումն Քրիստոնէից ի Սեվէրիոսէ	198

Վեցերորդ հալածումն Քրիստոնէից ի Մարտիմիանոսէ	235
Եօթներորդ հալածումն Քրիստոնէից ի Դեզիոյ	250
Ճնուեղ Գրիգորի Լուսաւորչին Հայոց Ուծերորդ հալածումն Քրիստոնէից ի Վալէրիանոսէ	254 260
Իններորդ հալածումն Քրիստոնէից յԱբելիանոսէ	270
Տասներորդ հալածումն Քրիստոնէից ի Դիոկղետիանոսէ	303
Շինուծիւն Էջմիածնայ տաճարին ի Վաղարշապատ	307
Դարձ Կոստանդիսնոսի Կայսեր Հոով- մայեցւոց ի Քրիստոնէութիւն	312
Կրօնական առաջին ժողով Եփեսոյ . .	325
Փորձ Յուլիանոս Կայսեր ի Հեթանո- սութիւն	364
Կրօնական Բ. ժողով Կ. Պօլսոյ	394
Բաժանումն Կայսրութեան Հոովմայ . .	394
Կրօնական Գ. ժողով Եփեսոսի	435
Պատերազմ Հայոց (Վարդանանց) ընդդէմ Պարսից	451
Հիմնարկութիւն Վէնէտիկ քաղաքի . .	452
Անկումն արեւմտեան Պետութեան Հոովմայեցւոց	476
Օրէնագրութիւն Յուստիանեայ և հրա-	

տարակուծիւն աշխարհագրական բառգրքի ի Ստեփաննոսէ Բիւզան . .	528
Հիմնարկութիւն Ս. Սոփիայ Տաճարին Կոստանդնուպօլսոյ	540
Սկիզբն արշաւանաց Արարացւոց և տարածումն կրօնից և գիտութեան նոցա . — Կասուն Հոովմէական ազդեցութեան	632
Գտումն յունական հրոյ ի Կալլինիկոսէ և փրկութիւն քաղաքին Կ. Պօլսոյ ի յարձակմանէ Արարացւոց	670
Արշաւանք Արարաց և Սմբրխանդաց- ւոց ի Հնդիկս և ի Սինէացիս	707
Արշաւանք սոցա ի Սպանիա	711
Բաժանումն Պետութեան Արարացւոց Սկիզբն աշխարհական Իշխանութեան Պապին Հոովմայ	750 755
Քաջալերութիւն Հարուն-էլ-Րէշիտ Քալիֆայ ի գիրս և ի գիտութիւն	756
Վերանորոգութիւն և լուսաւորութիւն յԱնգլիայ	880
Սկիզբն արշաւանաց մեծին Կարո- լոսի	769
Սկիզբն Բագրատունի Տէրութեանն Հայոց յԱշոտոյ	883
Հիմնարկութիւն Գահիրէ քաղաքին յեգիպտոս	968

Նուածունն Անի քաղաքին ի Տաճկաց 1050
 Հերձունն Հոովմէական և Յունական
 Եկեղեցեաց 1054
 Առաջին արշաւանք Խաչակրաց . . . 1096
 Սկզբնաւորութիւն գրական երաժըշ-
 ատութեան ի վերայ Հնդոյնի (Յօրա) 1099
 Երկրորդ արշաւանք Խաչակրաց . . . 1148
 Սկիզբն Ռուբինեանց Տէրութ. Հայոց. 1198
 Գիւտ ժամացուցի ի Էլեոնէ. — Շինու-
 Թիւն աշտարակին Փիղոյի 1184
 Երրորդ արշաւանք Խաչակրաց 1193
 Չորրորդ արշաւանք Խաչակրաց 1200
 Արշաւանք ծինկիզ Խանու յԱսիայ. 1200
 Սկիզբն Թագաւորութեան Հատինաց
 ի Կ. Պօլիս. — Տիրապետութիւն
 Վենետիկեաց ի Միջերկրեայս և
 յԱրեւելս 1204
 Հինգերորդ արշաւանք Խաչակրաց. 1220
 Վեցերորդ արշաւանք Խաչակրաց . . 1228
 Եոթներորդ արշաւանք Խաչակրաց . . 1250
 Ութերորդ և վերջին Խաչակրութիւն. 1270
 Սկիզբն Օսմանեան Պետութեան . . . 1299
 Գտունն Գանարեան կղզեաց 1332
 Արշաւանք Թրքաց յԵւրոպայ 1360
 Արշաւանք Թաթարաց յԱսիայ 1370
 Բարձունն Ռուբինեան Տէրութեանն
 Հայոց (Կիլիկիոյ) 1373

Սկզբնաւորութիւն իւղանկար պատ-
 կերհանութեան 1377
 Գտունն Մատերեան կղզեաց 1412
 Գիւտ տպագրութեան 1440
 Գտունն Ազորեան կղզեաց 1448
 Նուածունն Կոստանդնուպօլսոյ 1453
 Առունն Աթինայ յԷօմէր փաշայէ . . . 1456
 Բարձունն Տիրապետութեան Արա-
 բացոց յերկրէն Սպանիոյ 1492
 Գտունն Դիլսոյն Բարեյուսոյ ի նաւա-
 պետէն Վասթօ-Կամայ 1498
 Գտունն Պազիլիոյ ի Փօրթոկալցոց. 1501
 Ծագունն Լուսերականութեան 1517
 Արշաւանք Սուլթան Սուլէյման Բ. ի
 ի Հոնկարիա և ի Մաճարիստան. և
 պաշարունն Վիէննայի ի Թրքաց. 1529
 Գաղթականութիւն Սպանիացոց, յԱ-
 մերիգայ 1532
 Առունն Մօրայի ի Թրքաց 1573
 Արտաքսունն Հրէից ի Սպանիոյ և
 տարածունն ծովասպատակութեան
 ի Միջերկրեայս 1669
 Սկիզբն երեսնամեայ պատերազմին
 իմէջ Կաթոլիկաց և Ռողորականաց. 1618
 Ապստամբութիւն Անգլիացոց և
 պաշտպանութիւն Լոնտօն քաղա-
 քին յՕլիվիէէ և ի Քրօնվիլէ 1642

Այրումն նաւատորմին թրքաց ի ծոց Լէփանտի	1671
Երկրորդ արշաւանք թրքաց և պա- շարուն Կիլենա քաղաքին ի նո- ցանէ — Յարձակումն Սոպիէսըւոյ Թագաւորին Լեհաց ի վերայ սոցա և սկիզբն կասութեան Օսմանեան Պետութեան	1683
Գտումն օղաչափի ի Թօռիչէլլա	1692
Գտումն դիտակայ և շերմաչափի ի Կալիլէ	1692
Մահ մեծին Պետրոսի Արքային Ռու- սաց	1725
Ապստամբութիւն Քարատաղցոց ընդ դէմ թրքաց	1766
Ապստամբութիւն Մօրայի ընդ դէմ թրքաց և կոտորումն Յունաց	1772
Անկախութիւն հիւսիսային Ամերի- գայի (Միացեալ-Շահանգաց)	1776
Մեծ յեղափոխութիւն Գաղղիոյ և գտումն հեռագրի	1789
Հանրապետութիւն Գաղղիոյ	1792
Արշաւանք Պոսափարքի յեգիպտոս	1798
Մաւաւրումն Նափոլէօնեան օրինու- գրքի (գօս-սիւլի)	1803
Հաստատութիւն Բարոզտկան և Աստուածոչնչի Ընկերութեանց	1804

Գտումն պատուածոյ յենէրէ	1805
Սկիզբն Ապստամբութեան Հելլենաց- ոց ընդդէմ թրքաց	1821
Սասակութիւն պատերազմին ի Հել- լադայ	1823է ի 1826
Գիւտ Վիմագրութեան	1828
Շինութիւն Թընէլի ընդ Թայսզ գետով ի Պրունէլլէ	1830
Առումն ձէգայրի ի Գաղղիացոց	1830
Ընթերցանութիւն նշանագրոց (ըըր- մագիր) Եգիպտոսի ի Շամփոլէոնէ Յեղափոխութիւն Գաղղիոյ և գահըն- կեցութիւն Պուրպօնեանց	1830
Ջնջումն Ենէրչէրութեան	1826
Հնարումն ելքարական զործեաց	1829
Բաժանումն Կամոլիկ Հայոց	1830
Գիւտ Տակերեան լուսանկարի	1839
Բաժանումն Բողոքական Հայոց	1847
Գտումն ոսկեհանգաց Աւստրալիոյ և Գալիֆօրնիոյ	1848
Գտումն Շի նրական հեռագրութեան	1849
Հաստատութիւն Սահմանագրու- րեան Հայոց Թուրքիոյ	1860
Բացումն պարսկոցին Սուէիշի	1868
Գիւտ Տիւամիք անուն զօրութեան	1861

ՎԻՃԱԿԱԳԻՐ ԹՈՒՐԲԻՈՅ

Պատմական. Այս երկրի հին պատմութիւնը շատ հին էր և կարծուի, զի սակայն յայտնայ Տիրոջ ցեղիներ բաւական կրկամարիմ համառօտել սաս. Թուրքերը Մեծ Թաքարսանի Արեւմտեան, (կամ Կասպից ծովու Արեւելեան) կողմի Թուրքներ կամ Թուրքիսան կոչուած երկրի բնակիչներն են. որք այնչափ խառնուած կերելին Թաքարաց հետ, որ շատ անգամ ցեղակից կամ նոյն անուամբ կը կոչուին անխորհրատ: Սոցա Նախարարներէն ականաւորաց մին՝ Ղազի Օսման, իւր իշխանութիւնը Գարա-Հիսարի մէջ (1299) հաստատելով՝ առաջինն եղաւ Օսմանեան Սուլ-

քանաց: Սուրբան Օխրան իւր Նախորդէն
 անկի գորանալով՝ Փոքր Ասիոյ մեծ մասը
 նուանելէ յետոյ՝ Եւրոպիոյ կողմըն ալ
 (1355) անցաւ: Մուրաւ Ա. Անդրեանու-
 պօլիսը գրաւելով կայսերանիս ընելէ
 յետոյ՝ նուանեց նաեւ զՄակեդոնիան,
 զՍերվիան եւ զԱլպանիան: Պայագիս Ա.
 Նիկոպօլոյ պատերազմի մէջ (1596) յաղ-
 քանակելով՝ Պոլլարիսանին ալ տիրեց,
 որ երէ Լէնկիթմուրի (1402) չի յաղթուէ՝
 սարակոյս չկալ որ Հոռովմայեցոց Արե-
 ւելեան (4. Պօլոյ) կայսրութիւնը այն
 ասեցնէն Թրքաց պիտի անցնէր. բայց Մէհ-
 մէտ Բ. 4 Պօլիսն (1453) առաւ եւ յետոյ
 արշաւեց ու տիրեց Վալաքիոյ, Պօսնիոյ
 (1463) եւ հասաւ մինչ ի սահմանս Եսա-
 յիոյ: Սէլիմ (Եավուզ) Ա. քալեց (1517)
 Սիրիոյ, Պաղեստինի եւ Եգիպտոսի վերայ
 եւ Ապպառեան ցեղի *Գալիֆախան* իւ-
 խանութիւնը ժառանգելէ յետոյ՝ տիրեց
 նաեւ (1520) ձեզայիբի: Սուլէյման Բ.
 Հայաստանի, Քիւրտիստանի եւ Արաբիոյ
 տիրելէ յետոյ՝ դարձաւ յԵւրոպա եւ Գրա-
 ւեց Հոնկարիան, Իրանսիականիան, Ես-
 քրալվօնիան, Մօլտավիան հետեալքար
 Միջերկրական եւ Անդրիական ծովերու
 տիրելէն զկենի՝ մտաւ Եւրոպայի սիրէն ու

Վիեննայի շուրջը բանակելով սարապիե-
 ցոց զԵւրոպայն: Սէլիմ Բ. իւրեց Կիպ-
 րոսը Վիենէկեցոց ձեռնէն եւ տիրեց
 (1556—1575) Թարապուլուսին: Նոյն
 իսկ ասեցին էր, որ *ժակ Աւստրիոյ* ան-
 ուանեալ ծովապետն Եւրոպացի նաւա-
 սորմաց զլուսին անցնելով ընդդիմակաց
 գնուեցաւ այն անառ որ զօրութեանն, ու
 Լեվանտի ծոցին մէջ՝ Թրքաց անարկու
 նաւասորսը խաբովին (1571) ջնջեց. որ
 սկիզբն եղաւ Օսմանեանց կասութեան:
 Ռուս, որ 1672էն ի վեր սկսած էին դի-
 մադրել այս Պետութեան, առաւել քան
 զայս մտաւ հասուցին Օսմանցոց. քան-
 զի Հոնկարիայէն (1669) սկսեալ Խրիսն
 (1783) Կովկասու մէկ (1792) մասն, Յո-
 նիական (1819) կղզիներն. Հայաստանի
 մէկ մասն, Չեղլաղան ու ձեզայիբն (1828-
 1833) անջատեցան այս Պետութենէն. թող
 զայս, ինչպէս են Մօլտավիա, Վալաքիա,
 Սերվիա, Եգիպտոս, Թունուզ, եւ այլն
 Եւրանութիւն, որք թկուէ ընդ գերիխա-
 նութեամբ Վենապետին, սակայն ինքնօրի-
 նապէս կը վարեն իւրեանց երկիրները:
 Այժմ որ այս Պետութիւնն կրնայ (իւր
 աշխարհագրական դիրքը) հաւաասիլ
 Հօրապոյն Տերութեանց, կարող է այսու

վիճակաւ եւս վերականգնիլ եւ փառաց
սիրանալ, երբ ուզէ անքերի ի գործ դնել
նեւեւեալ սկզբունքը. այն է լիարար հա-
սարգսնէն արմէ անխոթեցիկ զբնայ ընդ
որ եւ Ազգայնէն իբնէն եւ Տղայնէն:

ՅԱՆԿ ՕՍԿԱՆԵԱՆ ՍՈՒԹԱՆԱՅ

Սուլժանք	Թուակ.	Սուլժանք	Թուակ.
Օսման Ա.	1299	Մուրաւ Դ.	1623
Օրխան Ա.	1326	Խարահիմ Ա.	1640
Մուրաւ Ա.	1360	Մէհմէտ Դ.	1649
Պայազիս Ա.	1389	Սուլէյման Դ.	1687
Սուլէյման Ա.	1402	Ահմէտ Բ.	1691
Մուսա Ա.	1410	Մուսաճա Բ.	1695
Մէհմէտ Ա.	1413	Ահմէտ Գ.	1703
Մուրաւ Բ.	1421	Մահմուտ Ա.	1730
Մէհմէտ Բ.	1454	Օսման Գ.	1754
Պայազիս Բ.	1481	Մուսաճա Գ.	1757
Սէլիմ Ա.	1512	Համիտ Ա.	1774
Սուլէյման Բ.	1520	Սէլիմ Գ.	1789
Սէլիմ Բ.	1566	Մուսաճա Դ.	1807
Մուրաւ Գ.	1574	Մահմուտ Բ.	1808
Մէհմէտ Գ.	1595	Մեհիտ Ա.	1859
Ահմէտ Ա.	1603	Ազիզ Ա.	1861
Մուսաճա Ա.	1617	Մուրաւ Ե.	1876
Օսման Բ.	1618	Համիտ Բ.	1876

Մահմաճաղրական Միապետութիւն

Կրօնք Մահմէտականութիւն

ԿԱՅՅՐ, Սուլթան Ա. ՊԻՏ-ԻՒԼ-ՀԱՄԻՏ
Խան. Բ. Ծնեալ 10/22 սեպտեմբեր 1842.
(պս Արաբացոց ի Շարք). — 36^{րդ}
Ինճակալ Օսմանեան. երկրորդ Որդի
Սուլթան Ապ-իւլ-Մեհիտ Խանի. — Գա-
հակալէ յետ Սուլթան Մուրաւայ Ե.
Երբոր իրում, ի 19/31 օգոստոսի 1876.
Որդին. Նուրէսիին էճէնի. Ծնեալ ի 22
օգ. 3 սեպ. 1876 (պս Արաբ. ի Շարք).

ԵՂԲԱՐԷ ԵՒ ԲՈՐԷ

Մէհմէմէտ—Քեան էճէնի, Գա-
հաճառանց Իշխան Ծնեալ 22 հոկտ.
3 նոյեմբ. 1844. — Ճաթիլէ Սուլթան,
Ծնեալ 20 հոկտ. 1 նոյ. 1840. Ամուսնաց-
եալ ընդ Մէհմէտ Նուրի Փաւայի. —
Քէփիրէ Սուլթան, Ծն. 25 յունվ. 6 փետր.
1842. Ամուսնացեալ ընդ Էսհէմ փաւայի.
— Ճէմիլէ Սուլթան, Ծն. 6 18 օգոս. 1843.
Ամուսն. ընդ Մահմուտ Ճէլալէսսին Փա-
ւայի, որդոյ Ճէփի Ահմէտ Փաւայի. —
Ահմէտ Քէմալէսսին էճէնի, Ծնեալ
21 նոյեմբեր 3 դեկտեմբեր 1847. — Նու-

րէսսին էձէնցի Ծնեալ 2/14 ապրիլ 1851.
 — *Սէնիսէ* Սուրբան, Ծն. 9/21 նոյ. 1851.
 Ամուսն. ընդ Մահմուս Պէլի: — *Ֆէհիմէ*
 Սուրբան, Ծնեալ 14/26 յունվար 1855.
 — *Շէհիմէ* Սուրբան, Ծնեալ 17 փետր.
 1 մարտ 1855. — *Սուլէյման* էձ. ծնեալ
 31 դեկտեմբեր 1860, 12 յունվար 1861.
 — *Ասիլէ* Սուրբան, ծն. 11/23 մայ. 1861.
 Վախուսն. ընդ Մէհեմէտ Ալի Փաշայի.

ԱԶԻՉԵԱՆ ԱՐԲՈՅԱԶՈՒՆԷՐ

Եուսուֆ-Իզզէսսին էձէնցի, Ծն. 27 սեպ.
 9 հոկտ. 1857. — *Սալիմէ* Սուրբան Ծն.
 29 յուլիս 10 օգոստ. 1862. — *Մահմուս*
ձէմալէսսին էձ. Ծն. 8/20 նոյ. 1862.
Մուհամմէտ Սէլիմ էձէնցի, Ծն. 26 սեպտ.
 8 հոկտեմբեր 1866. — *Ապս-Իլ-Մէհիս*
էձէնցի, Ծնեալ 15/27 յունիս 1868.

— *Տրոս*. Տէրուականն է կարմիր, գլխիսակ
 հանանչաւոր *Թուրքայով*. Պատերազմա-
 կանն է առեղաւոր կիսալուսնով. իսկ
 հասարակն ու վահառականականն է
 վերջնոյն նման, կանաչ-կարմիր շերտաւոր.

Ն Ա Խ Ա Ր Ա Ր Ք

Եպարֆոս	ՄԻՏՀԱԹ	Փաշա
Շէյխ-Իլ-Իսլամ,	Խայրապահ	էձէնցի
Սենեկապէտ Ա.	Հաճըզ	Փաշա.
Դիւանապէտ Ա.	Սաիտ	Պէլ
Ծովային Պաշտօնեայ	Րէուճ	Փաշա.
Սպարապէտ,	Րէսիճ	»
Արտաին Գործոց Պաշտ.	Սաճիլէր	»
Գանձուց Պաշտօնեայ,	Ղալիպ	»
Առեւտր. գործ. Պաշտ.	Հալէր	»
Հանրակ. Շինուոր. »	Սէրվէր	»
Հասարակաց կրթ. Պաշտ.	Նուսուճ	»
Էձեմաթի »	Քէմալ	»
Մահաւսան »	Քեանի	»
Ոստիկան. Պաշտ.	Էօճէր Ֆէյզի	»
Բարդախապէտ	Գաւրի	Պէլ

Եպարֆոսական Դիւան

Փոխանորդ Եպարֆոսի **Սայիտ** էձէնցի
 Դիւանապէտ » Մուսաճա էձէնցի

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՁՐ ԱՏԵԱՆ

(Աճեաճը Ասիյէ)

Նախագահ **ՃԷՎՏԷԹ** Փառա,
 Խորհրդական **Յով. Վահան** Էժէնի
 Անդամ **Յովհաննէս** Էժ. Սահրգեան
 » **Վարդան** Պէյ Յովսէփեան

—
ՊԵՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ.

(Աճեաճը Ասիյէ)

Նախագահ **ԷՏՀԷՄ** Փառա
 Անդամ **Տամաս Համիս** Պէյ
 » **Մանուկ** Պէյ
 » **Միքեան** Սիւզեան
 » **Յովհաննէս** Էժ. Նուրեան
 » **Սարգիս** Սարգիսեան

Առաջին Թարգման Արհուհական

Միւրիւր Պէյ**ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ****ԱՍՐԳԻՍ ՊԷՅ Գ. Կ. ՊԱՆՆԱՆ**

Բարսուդ. ճարտարապետի

Ասեկան Էժէնի Փէսքմալեան

Մայրաքաղաք **Կոստանդնուպոլիս.**

Բնակիչք ի սմա.

Թուրք (1)	482,669	} 947,842
Հայք	193,446	
Յոյնք	132,177	
Հրեայք	36,836	
Արեւելեան Այլեւայլք	55,908 46,806	

Մեծ Բաղաք,	Էսիրնէ.	Բնակիչք	150,000
»	Իզմիր	»	150,000
»	Շամ	»	120,000
»	Պաղատ	»	100,000
»	Պերուք	»	100,000
»	Հալէպ	»	70,000
»	Պրուսա	»	60,000
»	Իրզուս	»	60,000
»	Տրապիզոն	»	50,000

Թիւ բնակչաց Երկրին	32,000,000
Ըստ ոմանց	33,849,700
Ըստ պոլոց	37,749,450
Ըստ Կօրայի	47,627,000

(1) Թուրքիոյ վիճակագրութեան վերայ ստոյգ տեղեկութիւն առնուի (նախառակ մերեքարտու ջանեց) անհնար եղաւ, և ինչ որ պաշտօնականութենէ զուրկ էր՝ նշանակեցինք աստ, իբրեւ անվաւեր տեղեկութիւն.

Զօրութիւն Ծովային		
Ծովային Քուճ Փառա.		
Շոգեհաւ Զահաւոր 21	} 146. Թնդ. 503	}
» Զասարակ 92		
Նաւ Առազաս. 33		
Թիւ Սպայից 914	} 25,914	}
» Զօրաց 25,000		
Զօրութիւն Յամահային		
Սպարապետ Բնիհանուր, Քէտիճ Փառա.		
Սէրսար Էրեմ Ապս-իւլ-Քէրիմ »		
ի Խաղաղութեան		
Թիւ Սպայից 2742	} 157667. Թնդ. 1125	}
» Զօրաց 154925		
ի Պատերազմի		
Թիւ Կանոնաւոր զօրաց 203,700	} 586,400	}
» Ա. Պահեստի » 105,600		
» Բ. » » 24,000		
» Զապրիլե. » 32,800		
» Օժանդակ » 50,000		
» Անկանոն » 70,000		
Գ Ա Ն Չ		
Եկամտի կանալարութեան		
Հարկ Աղղակի սրոց եւ կալք. 4,128,500		
» Հնձոց 8,700,000		
» Տուարաց 4,050,950		
» Ընդելեաց 400,000		

Հարկ Մէտախից 55,000	
Եկաւ. Մահաւանց 2,075,000	
» Ծխերից 1,630,000	
» Թափուից 965,000	
» Աղից, դրոճից եւ այլ. 972,190	
» Այլեւայլոց 68,580	
Հարկ Եգիպտոսի 750,000	
» Բոսանիոյ 40,000	
» Սերվիոյ 23,000	
» Սառս կղզոյ 4,000	
» Աքոս լեիւն 720	
Գումար..... Օսմ. Լիւր. 23,882,940	

Ծախս Կանալարութեան

Ծովային Զօրութեան 1,600,000	
Յամահային » 3,902,910	
Հանրական Շինութեանց 785,735	
Հասարակաց Կրթութեան 270,055	
Կայուն պարսոց տկոսեաց 12,869,245	
Անկալուն տկ. եւ զանձ. Վարչ. 1,943,855	
Զանազանաց 6,219,540	
Արհունեաց (1) 1,037,755	
Գում. Օսմ. Լիւր. 28,629,095	
Բաց Օսմ. Լիւր. 4,746,155	

1 Այս զուտարն առաջ 1,337,755 էր. Ի-կ Նոյիս
Վ. Սուլթան Մուրատ 300,000 սոկիմ ձեկց զանձուճ:

Հնդիստանի պարսի երկիրն
19 Յ1 Հոկ. 1875

Կայուն պարսի. Ժր. 4,928,975,500
Անվան Մնացեալ » 48,036,750
Գում.ամբողջին, Ժր. 4,977,012,250

Վանառահանութիւն Արսափն
Թիւ Վանառաբեր եւ Վանառասար
Շաւուց

Դրօշակ, Շոգեմաւ, Առազաս. գումար

Եզերող	526	6,591	7,417
Օսմանցի	316	4,464	4,810
Յոյն	18	2,527	2,515
Անգլիացի	2,042	494	2,536
Աւսրիացի	455	500	955
Ռուս	367	423	790
Ֆրանսիացի	268	9	277
Այլեւայլ	463	4,481	4,644
Գումար	4,185	16,489	20,674

Ելեւոստի Ապրանաց (1)

1 Այս մասին վիճակն ալանճնար եղաւ մեզ յերեւան հանել, եւ ինչ որ յանվանք աղբիւրներէ գտանք՝ զանոնք ալ յուզեցինք նշանակել աստ.

ՁՍՆԱՁՍՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԻՐ

ՎՈՎԱՅԻՆ ՋՐՈՒԹԵԱՆ
Հրամանատար Ամիրալ Ա. րիճ Փաւա
» Ամիրալ Հօպարս »
Բարսուղար Էսաս Պէյ
Թարգման Ա. Եալիբ »

ՅԱՄԱԳԱՅԻՆ ՋՐՈՒԹԵԱՆ

Միւսթէար Ա. հմէս Պէյ
» Օզնական Սասրգ Էճէնցի
Մուհաւայէնի Բաշիս Պէյ
Մէկրուպնի Էմին »
» Օզնական Ջեւադէսի Էճէնցի
Տարք Շուրա
Նախագահ Ա. հմէս Մուխար Փաւա
» Փոխանորդ Հիւսնի »
Բարսուղար Սայիս Էճէնցի
Արձ. Դիւանապէս Միլիմ »
» Օզնակ. Շափր »

Այլազիմ Տախտակ

Նախագահ Հասան Փաւա
Բարսուղար Միլնի Պէյ
Դիւանապէս Օսման »

Նրգամ Տաբէսի

Նախագահ	Թահիր	Փառա	
»	Բարսուղար	Սայիս	Էժէնցի
Գիւանապէս		Շէյքէր	Պէյ
Արձ. Գիւանապէս		Պէտիի	»
Եօլամայի Գիւանապէս		Քիւշի	Էժէնցի
Ժուրնայի	»	Բասիմ	»
Մուհաստպէնիի Օգնակ.		Խալէր	Պէյ

Մուհաստպ Տաբէսի

Նախագահ	Իպրահիմ	Փառա	
»	Բարսուղար	Յայիգ	Պէյ
Տնօրէն Գիւանի		Էմիլ	»

Սըհիյէ

Նախագահ	Նուրի	Փառա	
Բարսուղար		Քալի	Պէյ
Տնօրէն Գիւանի Իսմայիլ		Էժէնցի	
Անդամ	Սեփան	Փառա	Ապրանեան
»	Յայիք	»	Տէլլասուս
»	Սայիրաֆի	Պէյ	
»	Թոսրաֆի	»	

Հարդիյէ

Նախագահ	Մահմուտ	Փառա	
»	Բարսուղար	Արիժ	Էժ.
Գիւանապէս		Մէհմէտ Քիժար	»
Բալիու Քէահեասի		Նուրի	Պէյ

Խասա

Նախագահ	Հիւսնի	Փառա	
Բարսուղար		Քէաս	Պէյ
Մուհաստպէնի		Իպրահիմ	Էժէնցի

Արսահն քարակց. Գիւան

Գիւանապ.	Միքայէլ	Էժ.	Մամիկոնեան
Անդամ	Յովհաննէս	»	Գարիկեան
»	Մելին	»	Նազիկեան

ԱՐՏԱՐԵՆ ԳՈՐԾՈՅ

Փոխանորդ	Սլէֆանոր	Էժ.	Գարաբոսորի
Տեսուչ Գիւ.	Սարգիս	Էժ.	Համամեան
Տնօրէն	»	Յերթում	Պէյ
Գիւանապէս	Իլիաս	Էժ.	Չայեան
Տնօրէն,	Նեան	»	Սէժերեան
»	Խաչիկ	»	Օտեան
Օգնական,	Սիմոն	»	Չայեան
Բարսուղար,	Ղազար	»	Յովակիմեան
»	Սեփան	»	Չայեան
Գեղազիր,	Սողոմոն	»	Հիւնկեարպէլէնցի
Անդամ	Նեան	»	Մարգարեան
»	Մկրտիչ	»	Նորիկեան
»	Տիրան	»	Աւնանեան
»	Գարիկէլ	»	Մամանեան
Համարակալ	Գրիգոր	Էժ.	Խրսրեան
Օգնական,	Խաչիկ	»	Փափագեան

Անդամ, Դալիպ Էժէնցի
 » Պաֆի Պէյ
 Թարգմանիչ Գասպար Էժ. Թոգասլեան
 » Յակոբ Զ» Տիլիքեան

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻՒԱՆ

Տեաւոյ, Պլաֆ Պէյ
 Տիօրէն, Պողոս Էժէնցի Պաւնասեան

ԳՍԵՁՈՒՑ

Փոխանորդ Նախարարի Զիւնի Էժէնցի
 Համարակալ Օ. Էժէնցի Զամչեան
 Հանգային Գիւանի Անդամ Արանիկ Էժ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Օգնական Գիրապէրի Սերգէյ Պէյ
 Դաս. Աստնապէս Օհաննէս Էժ. Սուրէն.
 Անդամ, Տիգրան Էժ. Եուսուժեան
 » Ծով. Ասենի Յ. » Յովակիմեան

Անդամ Վանառ. Երկրագործ. Ժողովոյ
 Սեփան Էժէնցի Արզումանեան

ՀԱՍԱՐՔԱԿԱՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ

Փոխանորդ, Գ. Ս. Էժէնցի Օսեան
 Գիւանապէս Գեորգ » Բազումեան

ՀԱՍԱՐՔԱԿԱՆ ԿՐՈՒԹԵԱՆ

Խորհրդական Նախարարի, Զիւա Պէյ.

ԿՐՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Աստնապէս, Հանի Թափի Էժէնցի
 Փոխ. » Սէլիմ »
 Քարսուղար, Ազիզ Պէյ
 Բ. » Հազր Էժէնցի
 Անդամ, Գասրի » »
 » Գերիմ » »
 » Մէնիս » »
 » Շահին » »
 » Վանիս » »
 » Ֆասին » »
 » Բիւշի Պէյ
 » Արթին Էժ. Սարաժեան
 » Արիան » Կրիստեան
 » Արիսօֆէս Էժէնցի
 » Ֆարսիս » »
 » Միխայէլովսի » »
 » Մուսաժա » »

ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԸՆԴ

ԳԵՐԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ՍՈՒԼՔԱՆԻՆ

Ե Գ Ի Պ Տ Ո Ս

Միասնական Իշխանութիւն

Խրքի վրայ **Բաճառի Փառա** (Որդի Խարանի վրայ Փառայի եւ Թոռնի Մեհմէտ-Ալի Փառայի) Ծն. ի 19/31 դեկտ. 1830. — Գահ. իրերէ ե. Իշխան գեղիս, ի 18 յունվ. 1866.

Ի Շ Խ Ա Ն Ո Ր Գ Ի Ր

Մուհամմէտ Թէվճիգ, Գահաժառանգ Իշխան,	Ծնեալ 1852.
Հիւսէյին Քեամիլ Փառա,	» 1852.
Հասան	» 1853.
Խարահիմ Հիլմի	» 1860.
Մահմուտ Պէյ	» 1863.
Յուս	» 1867.
Ճէմալէսին	» 1875.

Նախարար եւ Սպարապետ. Հիւսէյին Փառա. Արտաքին գործ. Պաշտօն. Նուպար Փառա. Առաջնորդ Հայոց, Մեարդակ Արեւայիսկ.

Մայրաք. Գահիրէ, Բնակիչ	349,883
Մեծ. քաղ. Ալեքսանդրիա »	212,054
Թիւ բնակչ. ստորին Եգիպտ.	5,652,000
» » Նուպիլոյ	1,000,000
Գում. »	6,652,000

Զօրութիւն

Թիւ Շոգեհաւուց, մեծ եւ փոքր	16
» Ծով. եւ ծամախային շորաց	24,000

Գ Ա Ն Ձ

Եկամուտ կառավարութ. Ըր.	229,206,000
Ծախք » »	257,711,220
Բաց Ըր.	28,504,580

Ընդհանուր պարտք Երկրին

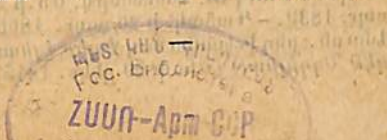
Կայուն պարտք Լիվ. Սթեալ.	19,149,400
Անկայուն »	25,054,562

Գում. Լիւր. Սթեալ. 44,203,962

Անճանկան » » 8,909,810

Վաճառականութիւն Արտաքին

Ելք Ապրանաց Ըր.	402,076,000
Մուտք » »	113,076,000

ԹՈՒՆՈՒՍ

Միապետական Իշխանութիւն

Կրօնք Մահմեդականութիւն

Եւթան Մուհամմէտ-է-Սասըզ Փաշա
Ծն. ի 1813. — Գահակ. ի 23 սեպ. 1859.

Եղբայրն, Սիսի-Սիի, Գահաժառանգ
Եւթան, Ծն. ի 1817:

Առաջին Պաշտօնատար Բերէսին Փաշա
Մայրաք. Թուրքու. բնակիչ. 120,000
Թիւ բնակչաց Երկրին. 1,200,000

Զօրութիւն

Առաջին Զօրավար, Տիւսթէմ Փաշա.
Թիւ Զօրաց 4000. — Շոգեհաւ 2.

Վաճառականութիւն Արսափն

Ելք Ապրանաց. Իր. 28,815,358
Մուսք » » 25,193,785

ՌՈՄԱՆԻԱ

Սահմանադրական Իշխանութիւն

Կրօնք Յունադաւանութիւն

Եւթան Եարլ Ս. Հօնէնցօյրն. Ծն. ի 20
ապր. 1839. — Գահակ. ի 20 ապր. 1866.
Ամուսն. բնդ Եւթանուհույ Փօլին Էլիզա-
պէթ Օղղիլլայ. (Ծն. ի 29 դեկտ. 1845).

Առաջին Պաշտօնատար, Պրաթիանօ.
Արս. գործ. » Ն. Իսաճէսօ.
Մայրաքաղաք. Պուսթէ Էւ Սաւ.
Բնակիչք ի նոսա 149,858 87,875
Թիւ բնակչաց Երկրին 4,250,000

Զօրութիւն Ծովային Էւ Ցամաօային

Շոգեհաւ, մեծ Էւ փոքր 9
Թիւ Սպայից 1,100 } 44,900. Թնդ. 124
» Զօրաց 43,800 }
» Երկարաց 2,200

ԳՍՆՁ

Եկամտս Եւթանութեան, ճր. 1,639,706
Ծախք » » 1,269,869
Աւելորդ ճր. 369,837

Վաճառականութիւն Արսափն

Թիւ Ելեւսող Նաւուց 1,692
Ելք ապրանաց (1) ճր. 172,500,000
Մուսք » » 107,500,000

Ս Է Ր Վ Ի Ա

Սահմանադրական Իշխանութիւն

Կրօնք Յունադաւանութիւն

Իշխան Միլան Գ. Օպրեճովիչ. Ծն. ի 29 օգոս. 1834. — Գահ. ի 22 օգոս. 1872. Ամուսն. բնդ Իշխանուհոյ Նաժարայ Կոստանդինովնա ի 17 հոկտ. 1875 : Առաջին պաշտօնաւար Գ. Փոխոբիչ

Մայրաքաղաք Պէլլերուս, Բնակիչ 25816
Թիւ բնակչաց Երկրին 1,338,503

Զօրութիւն

Թիւ Չօրաց ի խաղաղ. 4,720. Թնդ. 42
» » ի պատերազմի 150,490

Գ Ա Ն Ձ

Եկամուտ Իշխանութեան Ճր. 14,704,700
Ծախս » » 13,713,432

Աւելորդ Ճր. 991,268

Վանառականութիւն Արտաբիւ

Ելք Ապրանաց Ճր. 32,949,208
Մուտք » » 30,985,504

Գ Ա Ր Ա Ս Ա Ղ

Սահմանադրական Իշխանութիւն

Կրօնք Յունադաւանութիւն

Իշխան Նիզիպա Ա. Փէքովիչ. Ծն. ի 1840. Գահակալեալ ի 14 Օգոստոս 1860. Ամուսնացեալ բնդ Միլէնա Փէքովնայ. Նախագ. Ծերակ. Պօզիսար Փէքովիչ.

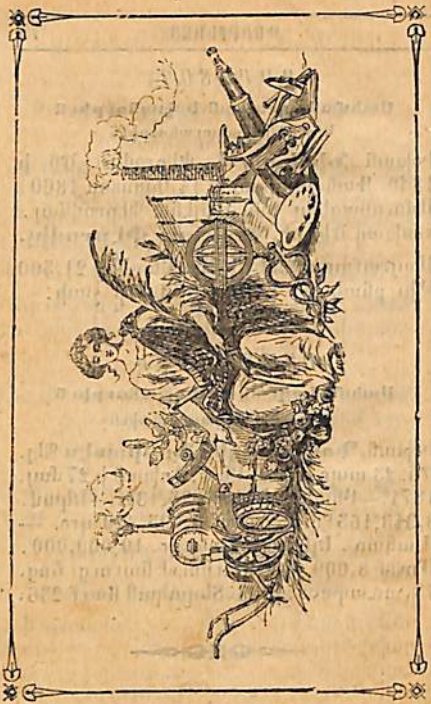
Մայրաքաղաք Զէքիքէ. Բնակիչ 21,500
Թիւ բնակչաց Լերին 150,000 ի չափ.

Ս Ա Մ Ո Ս Կ Ղ Ձ Ի

Սահմանադրական Իշխանութիւն

Կրօնք Յունադաւանութիւն

Իշխան, Գոնուսանդին Յօրիսէս Պէլ. Ծն. 23 ապր. 1830. Ընտր. Իշխան ի 27 մայ. 1874. — Բնակիչ Կղզույ 35,131 : — Եկամ. 3,343,165 դր. Ծախս 3,095,320 դր. — Վանառ. Ելք ապրանաց դր. 10,000,000. Մուտք 8,000,000. Ելումուտք մարտի : Ծոգ. 73. առաքաւս. 4803. Տեղական նախ 236 :

ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԻ ՀԱՅՈՑ

Գ Է Ո Ր Գ Գ .

ԾԱՅՐԱԳՈՅ ՀԱՅՐԱԳԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Ս.ՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Նախագահ Սիւննոդոսին Ս. Էջմիածնի.
 Ծնեալ ի Կ. Պօլիս յամի Տեառն 1815.
 ի 5/17 Յուլիս. — Ընտրեալ Կարողիկոս
 ամենայն Հայոց, յԵրեսիտիսանական Ժո-
 դովոյ Կոստանդնուպօլսոյ, ի բուսկանին
 Հայոց 28 Հոռի **1358** եւ ի բուսկա-
 նին Քրիստոսի 17/29 Սեպտեմբեր 1866 :

ՆԵՐՍԷՍ Վ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԻԿՈՄԻՂԻՈՅ

ԵՒ

ՍԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐԿԻՈՅ

Նախագահ Կրօնական Ժողովոյ եւ Ազգային Վարչութեան : Ծն. ի Կ.Պոլիս (Խաազիւղ) ի 20 Յունվար 1837, Մկրս. յուրեորդում աւուր (28 Յունվար 1837). — Ձեռնադր. Վարդապետ ի 16 Օգոստոս 1858. — Եւ եպիսկոպոս ի 15 Հոկտ. 1862. — Ընտրի Պատրիարք Կ. Պոլսոյ՝ յերեսիս-լանական Ժողովոյ յամի Տեառն 1874 ի 14/26 Ապրիլ եւ իբրոն բուսկանին Հայոց 4366 ի 19 Անեկան :

ՏԵՐ ՅՈՂՎԱՆՆԵՍ Բահանայ ՄԿՐԵԱՆ Պատրիարկացի, Պատրիարքական Փոխանորդ եւ Նախագահ Դասաստանակ. Խորհրդոյ : Աքրահամ էժ. Յրէնկեան Գործակատար :

ԴԻԱՆՏԱՆԸ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

Դիւանապետ	Թովմաս	էժ.	Փախազեան
Իւրս.	Հայ.	Բարբող	» Թէլեան
»	»	Մանուկ	» Պաղտասյեան
»	»	Յովնան.	» Թուղյանեան
»	»	Տիգրան	» Սէրեան
»	»	Նեան	» Փախազեան
»	»	Միխայէլ	» Ջէրազեան
»	»	Գալուստ	» Տ. Պողոսեան
Համարակալ,	Կարապետ	»	Հանեան
Դիւան.Տան.	Կարապետ	»	Խաչատրեան
Իւրս. Տանկ.	Սեպուհ	»	Բլաւեան
»	»	Յակոբ	» Անտոնեան :

ՏԵՐ ՄԿՐՏԻՉ Ա.

ԱՐԲԵՊԻՍԿ. ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՏԱՆ ԿԻՒԿԻՈՅ

ԸՆՏՐԵԱԿ ի 22 Մայիս, 1871.

ՏԵՐ ԽԱՉԱՍՏՈՒՐ

ԱՐԲԵՊԻՍԿ. ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՏԱՆ ԱՂԹԱՄԱՐԵԱՅ

ԵՍՍՅԻ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՊԱՏՐԻԱՐԲ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ՄԻՄՕՆ Եպիսկոպոս Պատրիարքական
Փոխանորդ, ի Կոստանդնուպոլիս.

Վ.Ս.ԲԶՈՒԹԻԻՆ ՀՍՅՈՅ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԺՈՂՈՎ ՀԱՅՈՑ

Ասենապետ **Ստեփան** Փառա Ասլանեան
Գ. » Տիգրան Էժ. Եռուսեան
Ասենաղայ. Գարեգին » Մէլիքեան
Բ. » Համբարձում » Ալանանեան
Գ. » Առաքել » Ալթուն-Տիւր.

Եկեղեցական Ս.Նղամբ

Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ
Կարապետ Եպիսկոպոս Սերոբեան
Մասթոս » Իզմիրեանց
Ամբրոսիոս Վարդապետ Ռուբինեանց
Խորէն » Կիւրոյեանց
Գարեգին » Թաթարեան
Հմայեակ » Դիմախեան
Յովնաննէս » Փափազեան
Ներսէս » Ասլանեան

Պօղոս Վարդապետ Խոյսանեան
Եզնիկ » Ապահունի
Արիսակէս Բահանայ Մամբրէեան
Գեորգ » Արծունի
Գրիգոր » Անէմեան
Խորէն » Փէհլիվանեան
Յարութիւն » Սերովբեան
Յովնաննէս » Մկրեան
Սուլիաս » Ստեփանեան
Սահակ » Տ. Սարգսեան

Աւսարհական Ս.Նղամբ

Աբիկ Էժէնցի Ուննեան
Աբրահամ Յ. Այվազեան
Ալեքսան Պէժրեան
Ասապա Լիխսպետեան
Ասասուր Գուռասպետեան
Աւետիս Գոլրեան
Բարսեղ Հայանեան
Գեորգ Սքիմարանեան
Գրիգոր Մարկոսեան
Գրիգոր Պէրպետեան
Գրիգոր Սէլիմիլեան
Եղիազար Մէլիքեան
Իլիաս Չայեան
Խաչասուր Ղազարոսեան
Խաչիկ Մանկասարեան

Խաչատուր	ԷՃԷՏԻ Պ.	Միսաբեան
Կարապետ		Աղարդմանեան
Կարապետ		Գ. Փափազեան
Կարապետ		Խաչիկեան
Կարապետ		Շահապազեան
Կարապետ		Պ. Պեռեանց
Կարապետ		Ս. Իսիմեան
Համբարձում		Մազպուլեան
Համբարձում		Սարբէշեան
Դազար		Հովնեան
Մանուկ		Ասլանեան
Մասթիս		Ալիբանեան
Մասթիս		Ս. Ալվաքեան
Մարտիրոս		Յ. Տիլեան
Մարուէ		Ֆրէնկեան
Մելիք		Հալանեան
Միհրան		Պահնէգափուլեան
Մինաս		Գափամանեան
Մինաս		Ճաճնաժեան
Միխայիլ		Մամիկոնեան
Մկրտիչ		Գ. Էսայեան
Մկրտիչ		Մէլիեան
Մկրտիչ		Մուրաքեան
Մկրտիչ		Տօֆ. Փափազեան
Յակոբ		Ամասեան
Յակոբ		Եւմէնիճեան
Յակոբ		Իսիմեան

Յակոբ	ԷՃԷՏԻ	Կոստանդեան
Յակոբ		Պ. Նուրասունկեան
Յակոբ		Բազազեան
Յարութիւն	Պէյ	Գ. Տաքեան
Յարութիւն	ԷՃԷՏԻ	Զինճիրճեան
Յարութիւն		Մարգարեան
Յարութիւն		Մերեւմ-Գուլի
Յարութիւն		Նուրասունկեան
Յովհաննէս		Ազնաւորեան
Յովհաննէս		Աղայկեան
Յովհաննէս		Եաղնեան
Յովհաննէս		Էսայեան
Յովհաննէս		Խորասանեան
Յովհաննէս		Կրնիկեան
Յովհաննէս		Ճիլանեան
Յովհաննէս		Նուրեան
Յովհաննէս		Յովակիմեան
Յովհաննէս		Շահեան
Յովհաննէս		Պոյանեան
Յովհաննէս		Մուրեան
Յովսէփ		Ս. Մազրմեան
Նազարէթ		Շահապազեան
Ներսէս		Տօֆ. Մէգպուրեան
Նիկողոս		Ալանանեան
Նեան		Բազազեան
Պետրոս		Միսաբեան
Պողոս		Պանասեան

Ռեքեոս	Էժէնցի	Պէյլիկնեան
Ռուբէն		Կիւմիւիւզէրսանեան
Սահակ		Ապրօեան
Սարգիս		Սբահամեան
Սարգիս		Աղաբէկեան
Սարգիս		Արապեան
Սենեքերիմ		Մանուկեան
Սերոբէ		Պառմանեան
Սիմոն		Մախոսեան
Սիմոն		Միխայէլեան
Ստեփան		Խնդիրեան
Ստեփան		Պ. Փափազեանց
Ստեփան		Պէյլիկնեան
Տէլեմաք		Մ. Էնֆաէրնեան
Տիգրան		Գ. Սինանեան
Տիգրան		Տօֆ. Փէշքումլեան
Տրդատ		Փափազեան
Քրիստոսուր		Ղազարոսեան
Օգուէն		Խօնասարեան

—
ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ.

Ասենապէս Խորէն Եպիսկ. Միսիբարեան
 Ասենաղայիր Յակոբ Վրդ. Փափազեան
 Բ. Ասենապէս Տէր Գեորգ Արծրունի
 Բ. Ասենաղայիր Տէր Խաչատուր Գաբրիէլեան

Արիսակէս	Աւագ Բահ.	Գարակէտուրիկի
Գաբրիէլ	» »	Չիչէֆնեան
Գրիգոր	» »	Սէքեան
Իզնասիոս	» »	Մանուկեան
Յովհաննէս	» »	Կ. Մկրեան
Պէտրոս	» »	Փափազեան
Սբանաս	Բահանայ	Ս. Խաչի յԻսկ.
Չափարիս	»	Բէրայի
Միխայէլ	»	Պալասու
Մեսրոպ	»	Երիցեանց

—
ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ.

Ասենապէս	Սահակ	Էժ. Ապրօեան
Բ. »	Կարապէտ	» Շահպազեան
Ասենաղայիր	Յովհաննէս	» Պօյանեան
Յովհաննէս	Էժէնցի	Ազնաւորեան
Յովհաննէս	»	Խայեան
Անդրանիկ	Պէլ	Կրնիկեան
Գրիգոր	Էժէնցի	Մարկոսեան
Սեպուհ	»	Մախոսեան
Յակոբ	»	Նորասունկեան
Ալիբաճ	»	Մախաբեան
Յակոբ	»	Գազազեան
Յակոբ	»	Յրէնկեան

Ջեռնատուրեան Գիւան

Ասեմայես **Տ. Յովհաննէս Մկրեան**
 Տ. Գրիգոր Աւագ Բան. Անէմեան
 Սարգիս Էժէնցի Աղաբէկեան

Դաստարակութեան Գիւան

Ասեմայես Յովհաննէս Էժէնցի Նուրեան
 Գեորգ Էժէնցի Սրիմարանեան
 Ղազարոս » Յովակիմեան
 Միխայէլ » Ապոստոլանեան
 Յակոբ » Ամասեան
 Պողոս » Պառնասեան

Կալուածոց Գիւան

Ասեմայես Յակոբ Էժէնցի Գազազեան
 Յովհաննէս Էժէնցի Ազնաւորեան
 Ասեփան » Պէլլիկեան

Յարաբերութեան Գիւան

Ասեմայես Տիգրան Էժէնցի Նուսուժեան
 Նազարէթ Էժէնցի Նահպազեան
 Օզնէն » Խոնասարեան

Համարակալութեան Գիւան

Ասեմայես Յարութիւն Էժ. Մերեմ-Գուլի
 Եղիազար Էժէնցի Մէլիեան
 Համբարձում » Մախպուլեան

Իրաւասութեան Գիւան

Ասեմայես Ներսէս Վարդ. Արզանեան
 Կարապետ Էժէնցի Շահպազեան
 Նեան » Բազազեան

Նախաձեռնութեան Գիւան

Առաքել Էժէնցի Ալբուն-Տիրրի
 Միխայէլ » Մամիկոնեան

Խմբագրութեան Գիւան

Ասեմայես, Կարապետ Էժէնցի Իւրիւնեան
 Պետրոս Էժէնցի Քերէստէնեան
 Ասեփան » Պ. Փալիազեան

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՅ

ՀԱՅՐ ՍՈՒՔԻԱՍ ՔԻՒՓԷԻՆՆԸ

Արեւիսկոպոս Տիգրանակերտի եւ

Պատրիարք Կ. Պօլսոյ

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔՍԿԱՆՍԱՅ ՎԷՔԻԼ

Յակոբ Էժէնցի Մասթոսեան

Նախագահ Վարչութեան.

Փոխանորդ, Ասեփան Էժ. Անտոնեան

ՆԵՍՎՈՒՅԱՆՍԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ասեճապ. Յակոբ	Էժ.	Ճէզիզեան
Ասեճադ. Յովիաննէս	»	Տօ Մկրչեան
Անդամ Սիմոն	»	Իսիւնեան
» Սեփան	»	»
» Յակոբ	»	Պալեան
» Տօֆ. Կարապէտ	»	Վարդանեան
» Տօֆ. Մարգար	»	Տաւրեան
» Սեփան	»	Մարտիկեան

ՏԵՂԵԿՈՒՔԻՆԸ

Թիւ ժողովրդեան, իբր	30,000
» Եկեղեցեաց	84
» Ձեռնադրեալ Հովուաց	53
» Օգնական Քարոզչաց	82
» Հասարակ Դպրոցաց	240
» Աւակերաց	8,200

ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆՍԿԱՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆԸ

5 Հաս

Ի Մարտուան, ի Խարբերդ, ի Մարաւ, ի Մէրսին եւ ի Սամախով.

Թիւ Ուսանողաց 91

Գիշերօթիկ Վարճարան Աղջկանց

13 Հաս

Ի Կոստանդնուպօլիս, ի Պարսիզակ,

Ի Պրուսա, ի Մանիսա, ի Մարաւ, յԱյնթապ, ի Խարբերդ, ի Մէրսին, ի Բաղէ, ի Կարին, ի Մարտուան եւ ի Սամախով.
Թիւ Աւակերաց 350

ՎԱՐՃԱՊԵՏԱԿԱՆ ԴԿՐՈՅ Ի ԽԱՐԲԵՐԴ ՄԵԿ

Թիւ Ուսանողաց 57

ԱՅՈՒՆՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՐ

ՅՈՒՆԱՅ

Տ. Տ. ԻՈՍ. ՔԻՄ Բ.

ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԻՄԱՅՐԱԳՈՅ ՀԱՅՐԱԳԵՏ

Պարսիաւր Կ. Պօլսայ եւ Նախագահ Ս. Սիւննողոսի

ՍԻՆԵՀՈՂՈՍԱԿԱՆ Ծ ՄԵՏՐՈՊՈԼԻՏԸ

Ասեճապէտ	Նիսնիմոս	Քիզիլիոյի
Անդամ	Իոաննիսիոս	Նիկիոյ
»	Գալլիսիմոս	Գաղկեղոցի
»	Իոաննի	Տէրնոյի
»	Ղիզորիոս	Թրնուպի
»	Վէնէսիկսոս	Վերիայի
»	Քիլիլոս	Կոնկէնայի
»	Անվրոսիոս	Սիւանի
»	Երվանդոս	Քաղղիոյ

Ասեճաղ. Ծայր. Վ. Արանանիսու Մեղանիս
 Փոխ. Պարս. Սարկիւ. Իերանիսու Տիրիզա
 Մեծ Լոզքեղ, Սալահի Սրիսարի Պէյ
 Փոխ. Ծայր. Վ. Գալիկիսու Յոթիսէս »
 Սարկաւազապէս Երանիսու

ԳԻՆԱՆՈՒՆ

Գիւնապ. Յուն. Միլայեղ ԷՃ. Ալքոնիսիս
 Փոխ. սորս Երկիսու ԷՃ. Տիսիսիսիս
 Բարս. Ալէքանդրոս » Իոաննիսիս
 » Ֆիլիքոս Սարկ. Կոստանդինիսիս
 » Սլաւ. Մանուէլ ԷՃ. Վասիլիսիս

ՓԱՐՏԻՔԻՆԻ ԳԻՆԱՆ

Գիւնապ. Անրիսիս ԷՃ. Նիքոլիսիս
 Փոխ. Սեւանոս » Ճիրա
 Բարս. Էմանուէլ » Սոսիդիս
 » Ափնսոյոս » Կոստանդինիսիս
 Բաիու Բեն. Աղալահի ԷՃ. Իոաննիսիս
 Օգնական Միլայիլ » Տանէգ
 Գործ. Ոսիլ. Տիսիդիս » Չոլաֆիսիս

ԽԱՌՆ ԵՌՂՈՎ

Ասեճապ. Նիֆոսիսու Մեհրոպ. Քիզիկոյի
 Փոխ. Իոաննիս » Տերոնի
 Անդամ Ամիրոսիս » Սիսիանի
 Ասեճաղ. Տիսիդիս ԷՃ. Բասնթիսիս
 Փոխ. Բոսանի » Չալուշոյոս

Բարս.	Իոաննիս	Բասալայուրիս
Անդամ	Բսեւոնոն	ԷՃ. Չոքրանոս
»	Փալոս	» Ֆեներիս
»	Ղ.	» Նանոս
»	Նիսիլանոս	» Փոխիարի
»	Թ.	» Չիսիս
»	Կոստանդինոս	» Վայեան
»	Միւնա	» Մարաշոյոս
»	Փալիս	» Լամպրիսի

ԱՐՃԱՆԱԳՐԱՆՈՆ

Գիւնապէս Մանուէլ ԷՃ. Փալիսանիս
 Տիօրէն Իոաննիս » Ասեճանոս

ՊՈՒԼՂԱՐԱՅ

ԳԵՐ. ՏԵՐ ԱՆԹԻՄՈՍ

Արեւայիսկոպոս Վիսինի Եւ Էկգարֆ,
 համայն Պուլղարաց Տանկասանի

Բարսուղար Եօրկի ԷՃէնի Կոուլէլ
 Գործակասար Եուվան » Նայսանոլ

ԵՐՐԱՅԵՑԻՈՑ

Մարտես էֆէնտի Բագուհագես
Նախագահ հոգեւոր Վարչութեան

Մօտէ էֆէնտի Լեւի

Եկրորդ Խախամպաւի Եւ Փոխանորդ
Բարունապետին Երայեցոց

Բարսուղար **Նիսիմ** էժէնտի **Նէկրի**
Բապու Բեանեասի **Յաբոյ** էժ. **Կապայ**

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎ

Ասենապետ	Տալիչօն	էժ. Շապի
Ասենադպիր	Անիման	»
Անդամ	Ալրամ	» Պէնգօնանա
Եասխէլ		»
Պօխօր		»
Պարուխֆոէն		»
Սամուէլ		» Մօլխօյ
Ռաժայէլ		» Ամօն
Նիսիմ		» Պառնաբան

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՌԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ի Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ս.

Ընդհանուր Վերահասուչ

ՅԱՎԷՐ ՓԱՇԱ ԹՂՆԿԸՐ

Տեսուչ Հեռագրեան, Հասան Ապի էժ.

» Թղթատարութեան, Մուսաճա »

Համազգային Դիւանասուն

Դիւանապետ **Յանֆօ** էժէնտի Մաքրիսի.
Փոխ. Թովմաս » Ապստոլահեան
Բարսուղար Ա. Կիլանի էժէնտի
» Բ. Մելինն էժ. Երայեցեան
» Գ. Տանիւ » Յովհաննէտեան
Տնօրէն արհեստական Տեսչութեան
Սիրիչ էժէնտի Անէմեան.

ՅՈՒՑԱԿ ԳՆՈՑ ՀԵՌԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

Ի Թուրքիոյ յԵրուսա եւ յԱյլուր

ԿՈՂՄԱՆՔ	Երուս. մասէ	յԱսիակ. Մովկերէ	յԱսիակ. Միշերկ.
Ալեքերիա, Թունուզ	15	19	23
Ամեր. Հիւս միկէ ի Նիւ-Եօրֆ	143	148	162
Ամեր. Հարաւ. միկէ ի Ռիօ-Եանէրօ	350,50	362,50	374,50
Անգլիա	11,50	15,50	19,50
Աւստրիա, Իտալիա	7	11	15
Գերմանիա	8	12	16
Գօրսիզա, Մալթ	10	14	18
Չուիցերա	8	12	16
Հելլադա	4	8	12
Հոլանտա	8,50	12,50	16,50
Ճիպրայքար	13,50	17,50	21,50
Շուրվկիա	11	15	19
Շուէտ	10,50	14,50	18,50
Պարսկաստան	21	25	29
Պելցիֆ, Տանիմարֆ	9	13	17
Ռումանիա, Սերվիա	4	8	12
Ռուսիա Ասիական	24	28	32
» Եւրոպական	9	13	17
» Կովկասեան	15	17	16
Սպանիա	12,50	16,50	20,50
Փօրթոկալ	13,50	17,50	21,50
Ֆրանսա	10	14	18

Հ Ե Ռ Ա Գ Բ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՏՏՈՐԷԳ

Ա.Լ.Ի ԲԻԶՍ. ՊԼԵՑ

ՅՈՒՑԱԿ ԳՆՈՑ (1)

Կ. Պօլսոյ Գաւառէ Ի Կ. Պօլսոյ Կ. Պօլսոյ (2)
եւ յայլուայլ Գաւառս Թուրքիոյ

Կ. ՊՕԼԵՍ

Կ. Պօլիս գաւառէ Ի Կ. Պօլիս գաւառ	5	
Այսթն	25	Հիւսալէնիկետար 15
Ասայար(Ա. Բէկերիզ)	15	Պաղսաս 45
Դունա	25	Պունա 35
Եանէա	35	Սելանիկ 25
Էնկիւրի	25	Սըվազ 35
Էսիրնէ	15	Սիրիա 45
Էրզրում	45	Տիարպէֆիր 45
Ըօօսնա	35	Տրապիզոն 35
Լիբանան	55	Փասսանալոյս 25
Հալէպ	35	Քօնէա 25

(1) Նշանակեալ գները 20 բառի համար են, բայց 20 էն աւելորդ ամեն յեկ տասը բառին համար բուն գնոյն կէտը կը վերադրուի.

(2) Ամեն Գաւառ իր սահմանին մէջ 20 բառին համար 10 դէ. գին ունի (բաց ի Կ. Պօլսոյն որ 5 դէ. է. Իսկ զարնուած հեռագրին գինը գաւառէ Գաւառ 10 ապան դէ. կաւելնայ, այսինքն, Պօլսոյն Հիւսալէնուրկետար 15 դէ. Էնկիւրի 25 դէ. Սըվազ 35 դէ. Էրզրում 45 դէ. եւ այլ. այսպէս:

ԱՅՏԸՆ

Այսրն գաւառէ	յԱյսն գաւառ	դե. 40
Մսալար(Ա.ֆսէնիգ)	15	Հիւսալէնցիկեար 45
Դունա	40	Պաղտաս 40
Եանեա	50	Պօսնա 50
Էնկիւրի	30	Սէլանիկ 40
Էսիրնէ	30	Սրվազ 40
Էրզրում	50	Սիրիա 40
Ըփօսոա	50	Տիարալէփր 50
Լիբանան	50	Տրապիզոն 40
Կ. Պօլիս	25	Քասաւնապօլու 30
Հալէպ	30	Քօնեա 15

ԱՏԱԼԱՐ (ԱՐՔԻՊԵՆԱՔՈՍ)

Ասալար Գաւառէ	յԱսալար գաւառ	դե. 40
Դունա	30	Պաղտաս 40
Եանեա	40	Պօսնա 40
Էնկիւրի	15	Սէլանիկ 30
Էսիրնէ	15	Սրվազ 30
Էրզրում	40	Սիրիա 40
Ըփօսոա	40	Տրապիզոն 30
Լիբանան	50	Տիարալէփր 50
Կ. Պօլիս	15	Քասաւնապօլու 15
Հալէպ	30	Քօնեա 15
Հիւսալէնցիկեար	15	Այսրն 15

ԳՈՒՆԱ

Դունա գաւառէ	ի Դունա գաւառ	դե. 10
Եանեա	30	Պօսնա 15
Էնկիւրի	40	Սէլանիկ 15
Էսիրնէ	15	Սրվազ 50
Էրզրում	60	Սիրիա 60
Ըփօսոա	30	Տիարալէփր 60
Լիբանան	70	Տրապիզոն 50
Կ. Պօլիս	25	Քասաւնապօլու 40
Հալէպ	50	Քօնեա 40
Հիւսալէնցիկեար	30	Այսրն 40
Պաղտաս	60	Ասալար 30

ԵԱՆԵԱ

Եանեա գաւառէ	ի Եանեա գաւառ	դե. 10
Էնկիւրի	50	Սէլանիկ 15
Էսիրնէ	30	Սրվազ 60
Էրզրում	70	Սիրիա 70
Ըփօսոա	15	Տիարալէփր 70
Լիբանան	80	Տրապիզոն 60
Կ. Պօլիս	35	Քասաւնապօլու 50
Հալէպ	60	Քօնեա 50
Հիւսալէնցիկեար	40	Այսրն 50
Պաղտաս	70	Ասալար 40
Պօսնա	30	Դունա 30

ԷՆԿԻՐԻ

Էնկիրի գաւառէ	Ենկիրի գաւառ	դ՛: 10
Էսիրնէ	Սրվազ	15
Էրզրում	Սիրիա	30
Քեփոսա	Տիարալէփր	30
Լիբանան	Տրապիզոն	30
Կ. Պօլիս	Քասանապօլու	15
Հալէպ	Քօնեա	15
Հիւսալէնցիկեար	Սյսբն	30
Պաղսս	Սալար	15
Պօսնա	Դունա	40
Սէլանիկ	Եանեա	50

ԷՏԻՐՆԷ

Էսիրնէ գաւառ է	Եսիրնէ գաւառ	դ՛. 10
Էրզրում	Սիրիա	50
Քեփոսա	Տիարալէփր	50
Լիբանան	Տրապիզոն	40
Կ. Պօլիս	Քասանապօլու	30
Հալէպ	Քօնեա	30
Հիւսալէնցիկեար	Սյսբն	30
Պաղսս	Սալար	15
Պօսնա	Դունա	15
Սէլանիկ	Եանեա	30
Սրվազ	Էնկիրի	30

ԷՐԶՐՈՒՍ

Էրզրում գաւառէ	Երզրում գաւառ	դ՛. 10
Քեփոսա	Տիարալէփր	15
Լիբանան	Տրապիզոն	15
Կ. Պօլիս	Քասանապօլու	30
Հալէպ	Քօնեա	40
Հիւսալէնցիկեար	Սյսբն	50
Պաղսս	Սալար	40
Պօսնա	Դունա	60
Սէլանիկ	Եանեա	70
Սրվազ	Էնկիրի	30
Սիրիա	Էսիրնէ	50

ՔԵՓՕՏՈՒ

Քեփոսա գաւառէ	Քեփոսա գաւառ	դ՛. 10
Լիբանան	Տրապիզոն	60
Կ. Պօլիս	Քասանապօլու	50
Հալէպ	Քօնեա	50
Հիւսալէնցիկեար	Սյսբն	50
Պաղսս	Սալար	40
Պօսնա	Դունա	30
Սէլանիկ	Եանեա	15
Սրվազ	Էնկիրի	50
Սիրիա	Էսիրնէ	30
Տիարալէփր	Էրզրում	70

ԼԻՔԱՆԱՆ

Լիբանանի գաւառէ ի Լիբան. գաւ. դժ. 10			
Կ. Պօլիս	55	Քասանապօլու	50
Հալէպ	25	Քօնէա	40
Հիւսալէնցիկէար	50	Այսրն	50
Պաղսս	25	Ասալար	50
Պօսնա	80	Դունա	70
Սէլանիկ	70	Եանէա	80
Սրվազ	40	Էնկիւրի	40
Սիրիա	15	Էսիրնէ	60
Տիւրքալէփր	40	Էրզրում	40
Տրապիզոն	50	Ըճօսնա	80

ՀԱԼԷՊ

Հալէպ գաւառէն ի Հալէպ գաւառ. դժ. 10			
Հիւսալէնցիկէար	30	Այսրն	30
Պաղսս	15	Ասալար	30
Պօսնա	60	Դունա	50
Սէլանիկ	50	Եանէա	60
Սրվազ	15	Էնկիւրի	15
Սիրիա	15	Էսիրնէ	40
Տիւրքալէփր	15	Էրզրում	30
Տրապիզոն	30	Ըճօսնա	60
Քասանապօլու	30	Լիբանան	25
Քօնէա	15	Կ. Պօլիս	35

ՀԻՏԱՎԷՆՏԻԿԵԱՐ

Հիւսալ. գաւառէ ի Հիւս. գաւառ դժ. 10			
Պաղսս	40	Ասալար	15
Պօսնա	40	Դունա	30
Սէլանիկ	30	Եանէա	40
Սրվազ	30	Էնկիւրի	15
Սիրիա	40	Էսիրնէ	15
Տիւրքալէփր	40	Էրզրում	40
Տրապիզոն	30	Ըճօսնա	40
Քասանապօլու	15	Լիբանան	50
Քօնէա	15	Կ. Պօլիս	15
Այսրն	15	Հալէպ	30

ՊԱՐՏՍՍ

Պաղսս գաւառէ ի Պաղսս գաւ. դժ. 10			
Պօսնա	70	Դունա	60
Սէլանիկ	60	Եանէա	70
Սրվազ	30	Էնկիւրի	50
Սիրիա	15	Էսիրնէ	50
Տիւրքալէփր	15	Էրզրում	15
Տրապիզոն	30	Ըճօսնա	70
Քասանապօլու	40	Լիբանան	25
Քօնէա	30	Կ. Պօլիս	45
Այսրն	40	Հալէպ	15
Ասալար	40	Հիւսալէնցիկէար	40

ՊՕՍՆԱ

Պօսնա գաւառէ	ի Պօսնա գաւառ	դժ. 10
Սէլանիկ	30	Եանեա 30
Սրվազ	60	Էնկիւրի 50
Սիրիա	70	Էսիրնէ 30
Տիարալէֆր	70	Էրզրում 70
Տրապիզոն	60	Ըբօսոա 15
Քասանապօլու	50	Լիբանան 80
Քօնեա	30	Կ. Պօլիս 55
Այսրն	50	Հալէպ 60
Ասալար	50	Հիւսալէնսիկեար 40
Դունա	15	Պաղսս 70

ՍԷԼԱՆԻԿ

Սէլանիկ գաւառէ	ի Սէլանիկ գաւ.	դժ. 40
Սրվազ	50	Էնկիւրի 40
Սիրիա	60	Էսիրնէ 15
Տիարալէֆր	60	Էրզրում 60
Տրապիզոն	50	Ըբօսոա 15
Քասանապօլու	40	Լիբանան 70
Քօնեա	40	Կ. Պօլիս 25
Այսրն	40	Հալէպ 50
Ասալար	30	Հիւսալէնսիկեար 50
Դունա	15	Պաղսս 60
Եանեա	15	Պօսնա 30

ՍԸՎԱԶ

Սրվազ գաւառէ	ի Սրվազ գաւառ	դժ. 40
Սիրիա	30	Էսիրնէ 40
Տիարալէֆր	15	Էրզրում 15
Տրապիզոն	15	Ըբօսոա 60
Քասանապօլու	15	Լիբանան 40
Քօնեա	30	Կ. Պօլիս 35
Այսրն	40	Հալէպ 15
Ասալար	30	Հիւսալէնսիկեար 30
Դունա	50	Պաղսս 30
Եանեա	60	Պօսնա 60
Էնկիւրի	15	Սէլանիկ 50

ՍԻՐԻԱ

Սիրիա գաւառէ	ի Սիրիա գաւառ	դժ. 40
Տիարալէֆր	30	Էրզրում 30
Տրապիզոն	40	Ըբօսոա 70
Քասանապօլու	40	Լիբանան 15
Քօնեա	30	Կ. Պօլիս 45
Այսրն	40	Հալէպ 15
Ասալար	40	Հիւսալէնսիկեար 40
Դունա	60	Պաղսս 15
Եանեա	70	Պօսնա 70
Էնկիւրի	30	Սէլանիկ 60
Էսիրնէ	50	Սրվազ 30

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐ

Տիարպէֆիր գաւառէ	ի Տիար. գաւ.	դժ. 10		
Տրապիզոն	30	Ըժօսոս	70	
Քասանապօլու	30	Լիբանան	40	
Քօնեա	30	Կ. Պօլիս	45	
Այսրն	40	Հալէպ	15	
Ասալար	40	Հիւսալէնցիկեար	40	
Դունա	60	Պաղսաս	15	
Եանեա	70	Պօսնա	70	
Էնկիւրի	30	Սէլանիկ	60	
Էսիրնէ	50	Սրվազ	15	
Էրզրում	15	Սիրիա	30	

ՏՐԱՊԷԶՈՆ

Տրապիզոն գաւառէ	ի Տրապ. գաւ.	դժ. 10		
Քասանապօլու	15	Լիբանան	40	
Քօնեա	40	Կ. Պօլիս	35	
Այսրն	40	Հալէպ	30	
Ասալար	30	Հիւսալէնցիկեար	30	
Դունա	50	Պաղսաս	30	
Եանեա	60	Պօսնա	60	
Էնկիւրի	30	Սէլանիկ	50	
Էսիրնէ	40	Սրվազ	15	
Էրզրում	15	Սիրիա	40	
Ըժօսոս	60	Տիարպէֆիր	30	

ՔԱՍԱՆՊՈԼ

Քասան. գաւառէն	ի Քաս. գաւառ	դժ. 10		
Քօնեա	30	Կ. Պօլիս	25	
Այսրն	50	Հալէպ	50	
Ասալար	15	Հիւսալէնցիկեար	15	
Դունա	40	Պաղսաս	40	
Եանեա	50	Պօսնա	50	
Էնկիւրի	15	Սէլանիկ	40	
Էսիրնէ	30	Սրվազ	15	
Էրզրում	30	Սիրիա	40	
Ըժօսոս	50	Տիարպէֆիր	30	
Լիբանան	55	Տրապիզոն	15	

ՔՕՆԵԱՅ

Քօնեա գաւառէ	ի Քօնեա գաւառ	դժ. 10		
Այսրն	15	Հալէպ	15	
Ասալար	15	Հիւսալէնցիկեար	15	
Դունա	40	Պաղսաս	50	
Եանեա	50	Պօսնա	50	
Էնկիւրի	15	Սէլանիկ	40	
Էսիրնէ	30	Սրվազ	30	
Էրզրում	40	Սիրիա	30	
Ըժօսոս	50	Տիարպէֆիր	30	
Լիբանան	40	Տրապիզոն	40	
Կ. Պօլիս	25	Քասանապօլու	50	

ԱՅԼ ԿՂԶԻՔ

Կ.	Պօլիսէն	ի Գրպրզ	դՇ.	60
»	»	Կիբիս	»	50
»	»	Միսիլի	»	25
»	»	Ռասօս	»	35
»	»	Սաբրզ	»	55
»	»	Սուսամ	»	35

ՄԱՆՕՐՈՒԹԻՒՆ

Գաւառներն Այ-Բէ-Գի կարգաւ նշանակուած են :
 Հեռագիր զարնողն ուր որ գտնուի այն էլը պէտք է
 բանայ , ուր կրնայ գտնել թէ Հեռագիր զարնելու
 Գաւառը և թէ անոր համար վճարելիք գինը, որ նոյն
 իսկ Գաւառի տողին դէմը նշանակուած է :

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ի վԵՐԱՅ

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆՅ ԹՈՒՐԿՈՅ

ՆԵՐՔԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՍՎԷՐ ՓԱՇՍ.

ՎԵՐԱՏԱՆԿ.

Նախակց. Երեք տրամի ծանրութիւն ու-
 նեցող նամակաց վճարքն է , 60 փր. 100
 ժամի հեռաւորութեան համար :—101 ժա-
 մէն մինչ 200 ժամի համար, 3 դշ : — 201
 էն աւելին, 6 դշ : Իսկ երեք տրամէն աւե-
 լի կշռող նամակաց ամէն մէկ տրամին կամ
 տրամական կոտորակաց համար կէս կէս
 վճարք կը վերադրուի : Ապահովեալ նա-
 մակք կրկին կը վճարուին :

Տպագրեալ քերքեր . Թրքաստանի մէջ
 ամէն տեղերու համար, հատին 10 փարայ
 կը վճարուի, իսկ Ութաձալ տետրերուն
 համար, որք 25 տրամէն աւելի չեն կշռեր,
 հատին 20 փարայ :

Ճերմակ դրամ. հազար զուրուշին համար
 ժամին 12 փարայ :

Ոսկի, Դրամարուղր, Աղամանդ և այլ Ծանրագին նիւթեր, ժամին 2 փարայ: Օրինակցու նիւթեր. մէկ ժամին համար օխային 10 փարայ:

Ապահովուքիւն (Սիկուրիթա). Ինչարժէքով նիւթ որ ըլլայ, ապահովութեան տրուած ատեն, նոյն իսկ նիւթին արժէից հաշուով հազար զուրուշին համար ժամին 6 փարայ պէտք է վճարել, իբրև ապահովութեան զին:

ՅՈՒՅԱԿ ՔԱՂԱՔԱՅՆ ԱՍՒՈՅ

Ժամի	Ժամի		
Ալանեա	170	Ա.բ.է.հիր	104
Ամասիա	144	Գանդրի	105
Այաւ	78	Գասթամայօլ	120
Այինքապ	291	Գարամուսլ.	43
Այսըն	118	Գօզան	167
Անքաբեա	245	Երուսաղէմ	433
Աստրազարի	30	Եօզղակ	127
Ասալեա	134	Զամբանայօլ.	90
Ասանա	303	Էկին	258
Արաբգիր	252	Էնկիւրի	87
Արդրնի մաս.	268	Էսկիւէհիր	53
Ա.բ.եա	401	Էրզնէնան	148

Էրզրում	Ժ. 158	Հէնէֆ	Ժ. 36
Ըսպարթա	110	Ղարբուք	250
Թարապլուս	396	Ղարս	114
Թարսուս	214	Ճէգրէ	346
Թօֆաք	164	Մալաթիա	368
Թօսիա	408	Մաղխ	190
Իզմիս	18	Մանիսա	85
Իզմիր	95	Մարաշ	236
Իզնիք	24	Մարտի	298
Իննէսու	143	Մարսովան	136
Իչիլ	167	Մուհալին	44
Իսկիլիպ	124	Մուշ	182
Իւրֆիւպ	137	Մուսուլ	366
Լամբլէ	291	Մուսուրլու	51
Լէճէ	30	Նալլիխան	50
Կէյլէ	30	Նապլիս	435
Կէպան մաս.	240	Նէվէէհիր	133
Կէսիւս	79	Նիյսէ	184
Կէրէսէ		Շամ	350
Կէոյնիւք	43	Ոււաք	83
Կէօրկէոյ	403	Ուրճա	309
Հալէպ	267	Չէրէշ	84
Հանի քէոյ մս.	133	Չըլսըր	218
Համա	305	Չօռնուք	136
Համիս	317	Պալրֆէսր	60
Հաքէարի	242	Պաղսաս	464

ԵՆԻՎԱՐՈՇ Ժ. 185	Լիւմ Ժ. 155
Զրիւնա 94	Լուծչա 103
Զօղրայի աքիֆ 69	Կէլիպօլու 48
Էլլասան 173	Կիւմիւրնիկ 66
Էփրնէ 44	Հասէոյ 62
Էւօօսնա 307	Հէգուրկրաս 100
Թարարազարի 84	Ղանկա 259
Թաւրնա 190	Ղապօղա 83
Թերասիկ 259	Ղուլու 198
Թէփրսաղի 34	ձումայր աքիֆ 86
Թրհալա 157	Մալղար 36
Թիւան 185	Մանասրր 143
Թուլչա 184	Մաչին 163
Թրալնիֆ 133	Մէնլիֆ 110
Թրնօղա 91	Մէֆր 56
Իյէնպօլի 63	Մօսթար 241
Ինօս 48	Նարսա 194
Իպրայիլ 164	Նէվէսիկ 247
Իսաֆչի 176	Նիւ 436
Իսրուլչա 237	Նիֆպօլու 125
Իսիմեա 66	Նէփիւր էօլիս 124
Իվրանիյէ 153	Նիւքօղա 119
Իւնփուպ 157	Նուննու 92
Իւփէֆ 159	Չօլու 20
Լէսօղչա 144	Պար 213
Լիլիպուրկսի 30	Պասասաղի 150

Պայէգիս Ժ. 200	Տարալէփի Ժ. 280
Պասուր 564	Տիվրիֆ 316
Պէրազարի 71	Տէր էյ ֆէւէր 382
Պէրուր 374	Տրասիգօն 100
Պիլէնիկ 38	Սալանսըզ 396
Պիլնիկ 391	Սէյնանիյէ 253
Պուրսուր 116	Քայսերի 149
Պուսա 22	Քարանիսար 83
Պօլու 58	Քարանալար 87
Սանսըֆը 95	Քարանալիւրան 90
Սէօլիս 44	Քէւէրէ 80
Սըլիւզ 192	Քէօքանեա 65
Սիլրիֆ 298	Քրէտնիրի 117
Սիլէյմանիյէ 435	Քօլա 107
Վան 218	Քօնեա 151
Տարաֆը 36	Քօնիսար 98
Տէնիզլի 438	Օսմաննըֆ 124
<i>Ճալֆ</i>	<i>Ճալֆ</i>
Ագուրնիֆ 255	Գրզանըֆ 75
Ալիֆաննէ 142	Դըրֆ ֆիլիս 28
Անլու 153	Եանեա 183
Արկի 194	Եաւ 195
Գալա 164	Ենիքազար 169
Գալմնէլէն 145	Ենիքէ 74
Գալալա 83	Ենիքէնիր Յէն 146

Պէլիճէ	241	Տրամա	90
Պէլկրաս	184	Րահվա	133
Պէհէէ	235	Րուսնուբ.	115
Պէրաք	198	Փանալուբա	241
Պէրֆոնա	124	Փէրգրէրն	253
Պուրէտ	125	Փէրէթիճէ	153
Սամաֆօ	98	Փէրլէփէ	157
Սէլանիփ	114	Փլօնա	111
Սէրայր-Պօսնա	517	Փրալօթքա	86
Սէրլի	99	Քէտան	40
Սիլիսքրէ	410	Քէսրիէ	155
Սիլվիէրի	13	Քէօփրիլի	145
Սիճիչէ	179	Քէօսքէնիլ	141
Սիւրօզ	98	Քրզղան	185
Սօճիա	108	Քիւսքէննէ	138
Վարնա	112	Օխրի	155
Վիչկրաք	201	Օսմանքազար	83
Վիսիճն	145	Յէրէնիփ	48
Տիսիթօֆա	150	Յիլիպէ	78
Տուպնիճէ	105		

ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՕՍՄԱՆԵԱՆ

Եւրոպիոյ այլ և այլ երկիրներու (') նըկատմամբ՝ Օսմանեան Համազգային Նամակատան պայմաններն ու զները նշանակուած են հետեւեալ կերպիւ.

Օսմանեան Նամակատան յանձնուած այն նամակներն՝ որոնք փոխանակ Օսմանեան կնքանշի (փուլ)՝ օտար կնքանիշ կը կրեն՝ անվճար կը համարուին:

Ծանօթութեան մէջ նշանակեալ Երկիրներն երթալիք նամակ, լրագիր և այլ՝ Թէ օրինակցու և Թէ տպեալ Թղթեր կրնան ձգուիլ՝ Թէ Կ. Պօլսոյ տեղական և Թէ զաւտական Նամակատանց տուփերուն մէջ, առանց զնոյ յաւելուածոց, զորս Օսմանեան Թղթատարութեան Վարչութիւնը յանձն առած է իւրաքանչիւրն իր տեղը հասցնել ամենայն հոգատարութեամբ.

ԳԻՆՔ

Վճարեալ նամակ	15	կուտ	50	փարսոյ
Անվճար	»	»	80	»
Ծանուցատուն	»	»	20	»
Լրագիր և Տետր	50	»	20	»
Օրինակցու նիւթ	50	»	20	»

Նամակատան յանձնուած օրինակցունե-
րուն ծանրութիւնը մինչև 250, իսկ Լրագրաց
և այլ տպագրելոց ծանրութիւնը 1000 կոս-
մէն անդին չեն անցնիր :

Օսմանեան Սուրհանդակի մեկնած օրերն

Թրիէստի համար ամեն Շարած օր	
Մարտիլիայի » » Գշ. »	
Վառնայի » » Գշ. և Ուր. օր	
Օտէսայի » » Բշ. և Եշ. »	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆԻՔ

Ի Կ. ՊՕԼԻՍ

Եւրոպական Սուրհանդակներն հետեւ-
եալ երկիրները կը հանդիպին. Այսինքն՝
Անգլիա, Աւստրո-Հոնկարիա, Գերմանիա,
Չոխեցերա, Իտալիա, Հարաւային Ամերիգա,
Հելլասոս, Հիւսիսային Ամերիգա, (Միացեալ
Նահանգք). Պէլճիգա, Ռուսիա և Ֆրանսա:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ (1)

Վճարեալ նամակ 15 կոսմ	2 1/2 փէնս
Անվճար » » »	5 »
Ծանուցատոմս » » »	4 »
Տպեալ և օրինակցու 50 »	1 »

1 Այս նամակատանց իւրաքանչիւրն իրենց նշանա-
կած գներովն, ամեն յանձնուած նամակ եւ այլ, հաւա-
սարապէս կընդունին վերոգրեալ Երկիրներուն համար:

ԱՒՍՏՐՕ-ՀՈՆԿԱՐԱԿԱՆ

Վճարեալ նամակ 15 կոսմ	10 Սօլտ
Անվճար » » »	20 »
Ծանուցատոմս » » »	5 »
Տպեալ և օրինակցու 50 »	3 »

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ (1)

Վճարեալ նամակ 15 կոսմ	20 Ֆէնիկ
Անվճար » » »	40 »
Ծանուցատոմս » » »	10 »
Տպեալ և օրինակցու 50 »	5 »

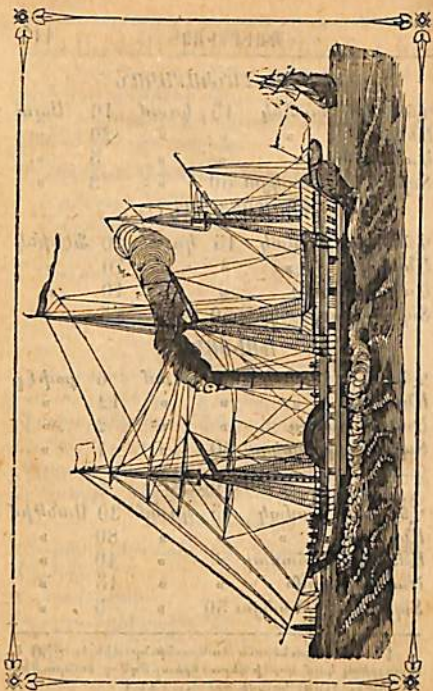
ՌՈՒՍԱԿԱՆ

Վճարեալ նամակ 15 կոսմ	6 քօփէք
Անվճար » » »	12 »
Ծանուցատոմս » » »	2 »
Տպեալ և օրինակցու 50 »	1 »

ՅՈՒՆՍՏՂԻ

Վճարեալ նամակ 15 կոսմ	30 Սանթիմ
Անվճար » » »	80 »
Ամերիգայի համար » » »	40 »
Ծանուցատոմս » » »	15 »
Տպեալ և օրինակցու 50 »	5 »

1 Օրինակցունեքուն ծանրութիւնը մինչև 250 եւ
Տպագրեալ կամ զորի վերայ երեալ թղթոց ծանրութի-
ւնը մինչև 1000 կոսմի որոշուած են :

ՎԻՃԱԿԱԳԻՐ ՏԵՐՈՒԹԵԱՆՅ

ԱՄԵՐԻԳԱ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ

ՄԻՍՅԵՍԱՆՆԵՍԱՆԳԻՔ

Պատմ. Կը հասաստեն թէ Երկրագնիս
նորագիւտ նամաւում այս մասը՝ Զ. դար-
ուն մէջ՝ Սպանիսիան (Նորվէկիացի)
ծովասպասակաց ծանօթ էր : Ոմանք ա-
նաւել էւս յառաջ երթալով՝ կուզեն հաս-
ստել թէ Փիւնիկեցի եւ Կարթագինեցի
նաւերն այեկոմութեամբ խոսորելով ի
հնուց մերձեցած են Մէքսիկայի եզերաց :
Ստոյգն այն է որ Եւրոպացիք, 1492ին,
ծանօթացան այս երկրին, ուր եւ գաղթե-
լով հետզհետէ բազմացան : Անգլիոյ պա-
կանեալ այս մասի գաղթականութիւնը՝

հալածեալ (*Պիւրիքէն*) Բրիտանեաներէն կը բաղկանար, որոնք աշխատասիրութեան, գիտութեան, արհեստից, պարկեժութեան, ազատասիրութեան եւ մանաւանդ՝ օրէնագիտութեան մէջ՝ առաջին ժողովուրդն եղան. եւ առաւել առաւինութեամբ՝ Իան քէ ապոսամբութեամբ յաջողեցան (1776ին) տիրանալ իրենց անկախութեան, նիւղ այն տեսնելու, յորում այս Նահանգաց տիրող Մայր Կառավարութիւնն իր օրէնքը յիւրովի գտնեց առնելով՝ ոչ միայն օրինաց հոգւոյն՝ այլ եւ Անգլիոյ իրական օգտին եւ յառաջադիմական սկըզբան դէմ կը մեղանչէր :

Հանրապետական Կառավարութիւն

Կոն, բողոքականութիւն

Նախագան Սամէլ Փիլքէն (1) Ծն. 15
Մարտ 1814 Ընտրեալ վասն 4 մարտի 1877.

Փոխանորդ Նախագանի, **Ուիլսոն.**

— Դրօշակն է շէրտանման կարմրասպիսակաւոր՝ հորիզոնական դրիւք, եւ կապագոյն անկեամբ, ընդ 37 աստղով:

1 Սմայն օրերն ըստ Նոր Տօմարի նշանակուած են.

Առաջին Պատշօնատար, 2. Ֆայլ.

Մայրաք. Ուաշինկթոն. Բնակիչ	109,199
Մեծ Բաղաք, Նիւ-Եորք »	942,292
» Ֆիլադելֆիա »	674,022
» Պրուէիին Բնակիչ	396,099
» Սէն-Լուի »	310,844
» Չիքագօ »	298,977
» Պալքիմուր »	267,354
» Պոսթրն »	250,526
» Սիւսինէքի »	216,239
» Նիւ-Օրլէան »	191,418
» Ս. Ֆրանչէսքօ »	149,473

Թիւ Բնակչաց երկրին 38,925,598

Զօրութիւնք

Ծովային եւ Տանախային

Ծովայէտ **Փօրքք:** Սպարապէտ **Չէրմըն:**
Շոգեճաւ Զրահաւոր 29 }
» Հասարակ 73 } 120. Թ.նդ. 1203
Նաւ Առագաստաւոր 18 }

Թիւ Զօրաց ի խաղաղութեան 27525

Գ Ա Ն Ձ

Եկամուտ Կառավարութեան

Հարկ ընդլեւացել ւայլ. Տօլ.	106,000,000
» Վահառեալ հողոց »	1,500,000
Եկամուտ Մահասանց »	170,000,000
» Այլեւայլ սրոց »	15,500,000
» Գանձասան »	78,480,000
Գումար Տօլ.	374,480,000

Ծախս Կառավարութ.

Ծովային ջորութեան Տօլ.	38,000,000
Յամաբային »	22,500,000
Պարսոց տկոսեաց »	98,000,000
Հանրական շինութ. և այլ. »	114,278,000
Գումար Տօլ.	272,778,000

Յաւելուած դրամ 98,702,000 Տօլար.

Ընդհանուր պարսք Երկրին

Կայուն, տկոսուոր	1,707,998,300
» քրքաստկոսիւք	14,678,000
Անկայուն, անտկոս	509,608,232
Գումար վնարելի տկոսեաց	38,617,556
Գումար պարսոց. տօլ.	2,270,932,088

Վանառականութիւն Արսաբից

Թիւ Վանառաբեր Նաւուց	52,317
» Վանառասար »	32,758
Ելք Ապրանաց	6,930,000,000
Մոտսք »	5,959,000,000

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԷ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Ի ՎԱՇԻՆԿՅՈՒՆ

Դեսպան Լիակասար, Արիտասարքի Պէյ.	
Քարտուղար Ա.	Պալքանի Էժ.
» Բ.	Քիւսդէմ »
Հիւպատոսի Պալքիմուր Կ. Կրանժ	Էժ.
» ի Պօսթրնի	Յ. Նազրնի »
» ի Նիւ-Եօրք	Խ. Ոսկանեան »

ՄԻՍԵՏԱՆ-ՆԱՀԱՆԳԱՑ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Դեսպան Լիակասար	Հ. Մէյքըր.
Քարտուղար,	Յ. Չ. Կուսնով.
Թարգման,	Ս. Ճ. Կերնիուլօ.

ՄԼՔՐՈՒԲՍ.

Պատմ. Երկրիս հին պատմութիւնն ընդ վարագուրաւ կը բուի. Բանգի ասիէ ելած հնութիւնք այսչափն միայն յայ կուտան, որ Երկիրա՝ ի հնուց՝ քէ արհեստից եւ քէ ֆարսարութեան մէջ բաւական յառաջ գացած էր. ուսի եւ նստեղիէ պնդելն՝ քէ ֆաղաֆականութեան մէջ ալ մեր կարծածին չափ աննւան վիճակաւ դարեր անցուցած ըլլայ: Գտնուած են այնպիսի ֆանթակագործ հնութիւններ՝ մանուանդ Զօրավարի մէկ արձան, որ հին Եգիպտացոց եւ Հռովմայեցոց զինուորական ամենէն նեանաւոր զարդերը խառն կը կրէ իւր վերայ: Այո՛ւ եւս կը հաստատուի՝ քէ այս Երկրացիք՝ հաղորդակցութիւն ունէին Հին աշխարհի հետ: Ֆերնանս Գօթթգ, Սպանեացի նուապետն երբոր 1519-20 ին Մէքսիկա արեւելք՝ Մօնթեզումա 1503էն ի վեր կը տրէր այս տեղին: Սպանիան՝ այս Երկիրը (Կուաքեմալայի հետ) Փոխաւրայութեամբ կառավարեց մինչ ի 1829, յորում Մէքսիկա սպանիական լուծը-բօրուելով՝ անկախութիւն ստացաւ, եւ զանազան դրութենէ

անցնելով Հանրապետութեան կայանք տուաւ ընդ անուամբ Դաւնապրական Նահանգաց:

Հանրապետական Կառավարութիւն
Կրօնք, կարողութիւնք

Նախագահն.	Ս. Լէրսօ քր Թէյասա.	
Արտաքին գործ. Պատ. Յ. Մ. Լաճրկուտ		
Մայրաքաղ.	Մէքսիքօ. Բնակ.	230,000
Մեծ ֆաղաֆ,	Լէօն	100,000
»	Փուէպլա	67,571
»	Մօրէլիա	36,940
»	Փօքօփ	34,000
»	Զապաթեպա	31,051
Թիւ բնակչաց Երկրին		9,276,079

Զօրութիւն

Թիւ Սպայից	1,251	} 22,387
» Զօրաց	21,136	

Գ Ա Ն Ձ

Եկամուտ Կառավարութ. տ.	18,465,638
Ծախք	» 23,956,421
Բաց	5,490,783 տար.

Վաճառականութիւն

Թիւ Վաճառատար Նանուց		3,131
Ելք Սպրանաց.	տար	31,691,000
Մուտք	»	29,062,000

ԱՄԵՐԻԿԱ ՆԱՐԱՒԱՅԻՆ

ՊՌՍԶԻԼԻՍ.

Պատմ. Այս երկիրը, որոյ բնիկներն էին *Կուարակիէ*, Գապրալ անուն Փորքուայցիներն զսաւ 1500ին եւ Փորքուայցի մահապարտից անտրաստեղին եղաւ. այս առքիւ Փորքուայէն 1531ին սկսան գաղթել եւ հետզհետէ երկրին տիրել մասն առ մասն. Հոլանտացիք ալ շահաւորով գրեթէ բոլոր Պրագիլիոյ տիրեցին 1640ին. իսկ բնիկներէն հալածեցան եւ 1654 ին դարձեալ Փորքուայցոց մնաց երկրիս իշխանութիւնը. Փորքուայի թագաւորը Մեծ Նափոլեանին երեսէն փախաւ 1807 ին եւ Պրագիլիս բնակեցաւ ու երբոր 1821ին վերադար-

ձաւ՝ Պրագիլիացիք նորա որդին Տօն Փէսրօ *Կայսր* ընտրեցին եւ երկիրն անկախ հրատարակելով Փորքուայի Գերիշխանութեան լուծը թօրափեցին: Այն ատենէն ի վեր է որ նոյն Յեղը կը տիրէ այս բեղմնաւոր երկրին. որոյ ժողովուրդն օրքսօրէ բազմանալու, եւ զարգանալու վրայ է:

Սահմանադր. Կառավարութիւն

Կրօն, կարողութիւն

Կայսր. Փէսրօ Ք. Ծն. 2 դեկ. 1825. —
Գահակ. 7 ապրիլ 1831. — Թագադր. 18
յուլ. 1841. — Ամուսն. ընդ *Թէրէզայ Քրիս-*
տինայ (Ծն. 14 մարտ 1822) ի 4 սեպ. 1843.

— Դրօշ. Կանաչ եւ ի միջի ոսկեգոյն պարզիւ եւ ընդ Տերունական նշանաւ.
Առաջին Նախար. Տր **Գագաիսա** (ղուս) *Արս. Գործ.* » Տա **Գուլնիա Յիկուէյրիէսօ**

Մայրաք. Քիյօ-Նանէյրօ, Բն. 274,972

Մեծ քաղաք. Պահիյա » 429,109

» Փէրնապուգ » 116,671

» Մարանիաօ » 31,604

Թիւ Բնակ. երկրին 8,177,000

» Գերեաց » 4,510,000 } 9,930,000

» Օսարականաց 243,000

Զօրութիւն Ծովային		
Շոգեմալ Զրահաւոր	19	} 65. Թ-նդ. 230
» Հասարակ	43	
Նաւ Առաքաւս.	3	

Ծովապետ, Փէրէյրա Ֆրանզօ.

Թիւ Սպայից	389	} 7,875 .
» Զօրաց	7,486	

Զօրութիւն Յամախային

Թիւ Սպայից	427	} 32,000.
» Զօրաց	31,573	

Գ Ա Ն 2

Եկամուտ Կառավարութ.

Հարկ Կայուածոց, Միլիէյի (!)	2,246,921
» Անձից	511,401
» Վիճակահանութ.	1,548,110
Եկամ. Նաւուց Միլիէյի	80,187,467
» Հանքաց	70,382
» Այլեւայլոց	53,631,499

Գում. Միլիէյի 138,495,480

Ծախս Կառավարութ.

Ծովային Զօրութեան	17,895,444
Յամախային »	24,147,585
Հանազանաց	79,031,433
Արհունեաց	800,000

Գում. Միլիէյի 121,874,462

Աւելորդ 16,120,728 Միլիէյի.

(1) Մէկ Միլիէյին կ'արժէ 2 Քր. 81 սանդիմ :

Ընդհանուր պարսֆ Երկրին

Ներքին.....	285,592,200
Արտաքին.....	177,166,222
Անկայուն.....	201,980,973

Գում. Միլիէյի 664,739,395

Վաճառականութիւն Արտաքին

Թիւ Վաճառատար Նաւուց	53,447
Եւր. Ապրանաց, Միլի.	289,698,000
Սոստ » »	152,742,000

Փ Է Ր Ո Ւ

Պարսֆ Հին Փերուն՝ ի սկզբան այնչափ յետադէմ չի բուիր. քանզի կարգաւորութեանց հետք կը տեսնուին այս Երկրին մէջ, որ Մանգոզափագ անուն Օրէնսիր՝ միանգամայն քաղաւորող ցեղ մի կար, որ ինկզիմ քաջա՛ւաւս (որդի Արեգական) կը կոչէր, բնակիչք ալ այս առամաք զԱրեւ կը պատէին: Մանգոզափագ ցեղի Տիրապետութիւնը՝ ժ-Չ դարուց մէջ մանաւանդ՝ այնքան զօրացաւ, որ Հարաւային Ամերիկային վերայ գրեթէ մեծ մասամբ սարածեցաւ: Սոյն ցեղի 13րդ քաղաւորին ասէնն էր, որ Սպանիացիք 1533ին նուանեցին այս հարուս եւ ա-

հազին Տերութիւնը, և Փոխարեայութեամբ կառավարեցին մինչ ի 1821, յորում Երկրացիք ապստամբեցան և 1824ին և անկախ Հանրապետութիւն կազմեցին:

Հանրապետական Կառավարութիւն

Կրօնք, կարողութիւնք

Նախագ. Փարսօ. — Փոխ. Մ. Գոսսաւ.
— Արսափն զորոնց Պաւս. Տը լա Թօրէ.
Մայրաքաղաք Լիմա. Բնակիչ 160,056
Թիւ բնակչաց Երկրին 2,500,000

Գ Ա Ն 2

Եկամ. Կառավարութ. Սօլ (1) 58,982,854
Ծախս " " 57,943,764

Ընդհանուր պարտք Երկրին

Ներքին պարտք, Կայուն. Լ. Սը. 2,500,000
Արսափն » Անկայուն » » 34,713,980

Գումար. Լիվ. Սթերլ. 37,213,980

Վանճառականութիւն

Թիւ Վանճառասար Նաւուց 1,844
Եվ՝ Ապրանաց (2) Սօլ. 29,676,918

1 Մէկ Սօլ 5 Գր. — 2 Նիւթ. Կուսնօ (Միքսո Ունչոնց) Բէնէինա, Երբքսը սը սուս, Պրիմէ և Արժամ.

ԱՆԳԼԻԱ.

Պատմ. Երկրիս պատմութիւնը Յուլիոս Աեաւրո (54 Նախ քան զԻս) արեւանկէն կրկսի պարգանալ, որ Հռոմայեցոց իշխանութեան ներքեւ մնաց մինչեւ Հոնորիոսի ասէն: 449էն սկսեալ Սախունեանք և այլ ցեղեր այս Երկրի վերայ քազաւրելէն յետոյ Նորմանիայ դիսութեան անցաւ (1066) Երկրիս իշխանութիւնը և տեւեց մինչ ի Թիստրեանց (1485) սկիզբը. յետոյ Սդուարդսց (1603) անցնելով՝ Երկրիս բոլոր կողմները միացան ու Մեծ Բրիտանիա անուցն առին (1649-1660) և Հանրապետութիւն կազմեցին. Եղուարդեանք վերսին քազաւրեցին. իսկ 1668 ին բոլորովին զրկուեցան Երկրիս գահէն,

Եւ որոց յագորդեցին նախ Օրաննեանք Եւ ապա Հանովեանք. Եւ այս վերջնոց ցեղն է որ ցարդ կը բազաւորէ:

Ստահմանոր. Կառավարութիւն

Կրօնք, բողոքականութիւն

Թագուհի **Վիկտորիա Ա.** (Կայսրուհի Հնդկաստանու), Ծն. ի 24 մայիս 1819.

Գահակ. 20 յունիս 1837. — Թագադր. 28 յունիս 1838. — Ամուսն. ընդ **Ալպերդ Ելիանին Սաֆա-Քօպուրկի** 10 փետրուար 1840. — Այրիացեալ ի 14 դեկտ. 1864.

Որդին, **Ալպերդ Էսուարդ**՝ Գահաժառանգ Ելիան. Ծնեալ. 9 նոյ. 1844.

— Դրօք. Կարմիր, մի փոքր սպիտակ անկեամբ ընդ խաչիւ.

Առաջին նախարար, Լօրս **Պիզօն-Քիլ** (Տիգրաւէի)

Արս. գործոց » » **Տէրպի.**

Նախարար—Տեսուչ Հնդկաստանու

Լօրս Եւ Մարֆի Տը **Սալիպարի**

Մայրաքաղ. **Լօնսօն**. Բնակիչ 3,445,160.

Մեծ Քաղաք	Կլէսկով	»	534,564
»	Լիվրպոլ	»	516,063
»	Մէնչքսթր	»	492,346
»	Սէլսթրս		

Մեծ Քաղաք	Պիրմինկեմ Բնակիչ	366,325
»	Տրայիյն	314,666
»	Լիսս	285,118
»	Չէմբլյս	267,881
»	Էսինգլոր	211,626
»	Պրէյսթլ	196,186
»	Պրէսթրս	168,305
»	Նիսթալ	137,665
»	Հրլ	133,932
»	Փօքսմուք	122,632
»	Սրնէրլէնս	109,830
»	Լէյչէսթր	106,342

Թիւ Բնակ. Պէտուք. Անգլիոյ 33,098,400

» » Հնդկաստանու 192,847,900

» » Գաղթական. 10,276,500

Գումար. 236,222,800

Զօրութիւն Կապիւն

Յովապէտ Լօրս ճ. Ուարտ Հունք.

Արեւել. Հրաման. Սիր Հէնրի Տրամմրնս.

Շոգեմա Զրահաւոր	59	} 537. քնդ. 2810
» Զասարակ	308	
Նաւ Առաւազ	170	
Թիւ Սպայից	5,039	} 79,035
» Զօրաց	73,996	

Զօրութիւն Յամախային

Սպարապետ, Լօրս	Կապրըն	Հերթի.
Թիւ Սպայից ի խաղ.	11,677	} 225,934
» Զօրաց	214,254	
» Երիվարաց	»	26,487
» Զօրաց, ի պատերազմի	»	536,411
» Երիվարաց	»	51,540

Գ Ա Ն Ձ

Եկամուտս Կառավարութ.

Հարկ	Կալուածոց Լիվ. Սք.	2,459,133
»	Եկամտից	4,315,132
Եկամ.	Մտնասանց	19,500,000
»	Ընկերեաց եւ այլ.	27,395,000
»	Թղթատարութեանց	5,705,432
»	Գրուցից	10,547,729
»	Շիհրոց	1,123,794
»	Տրուումական կալւ.	385,000
»	Այլեւայլոց	4,193,780
	Գում. Լիվ. Սքեռ.	75,625,000

Ծախք Կառավարութեան

Տոկոսեաց	Լիվ. Սք.	28,688,169
Շովային եւ Յամախային գօր.	»	25,909,953
Հասարակաց կրթութեան	»	2,603,802
» հսկող. շինութ. եւ այլ.	»	11,974,128
Արհուներաց	»	405,964
Զանազանաց	»	5,939,984
	Գում. Լիվ. Սքեռլ.	75,522,000

Աւելորդ 103,000 Լիվ. Սքեռլին

Ընդհանուր պատք Երկրին

Կայուն	714,797,715	
Անկայուն	55,311,674	
Թղթաբրամ եւ այլ.	5,239,000	
	Գում. Լիվ. Սքեռլ	775,348,386

Վանառականութիւն Արսախին

Թիւ Վանառասար Նաւուց	20,898
» Վանառաբեր	» 41,770
Ելք Ապրանաց	284,066,000
Մուտք	» 404,886,000

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԷՔ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Ի ԼՕՆՏՕՆ

Դեսպան Լիակաս.	Միզիւրիւս	Փաշա
Քարտուղար	Ա. Միզիւրիւս	Պէյ.
»	Բ. Փ. Միզիւրիւս	»
»	» Ալի Մուհիմ	»
Սպայ	Ահմէտ	»

ԱՆԳՆԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՈԼՍ

Դեսպան Լիակաս.	Հէնրի Կ. Էլիշը.
Քարտուղար	Ա. Վ. Ն. Ճրսլին
»	Բ. Լ. Մուր, Վ. Լըվրէնս, Վ. Պերինկ եւ Յ. Ապպրեննէմ
Արեւելադէս, Թ. Ֆ. Հիւկս եւ Ա. Սէնիսթրն	
Դիւանապէս, Կոմս Ա. Պ. Ս. Փիզանի.	
Թարգման.	Է. Փիզանի, — Ա. Սէնիսթրն
»	Բ. Բազոլանի:

Հիւպատոս Ընդհանրական Փ. Ֆանսիզ.	
»	Ի Կարին Յ. Չոհրապ.
»	Երզնիս Բ. Կ. Գրմալեպախ.
»	Երուսաղէմ Ն. Յ. Մուր.

ԱՌԱՍՏՐՕ-ՀՈՆԳՐԱՐԻԱ.

Պատմ. Բուն Աւստրիոյ ամբողջ մասը, Հռովմայեցոց կը պատկանէր Տիբերիոսի (33) ժամանակէն ի վեր, որ քանի մը փոփոխութիւն կրելէ յետոյ՝ Մեծին Կարոյոսի իշխանութեան տակ ընկաւ: Եւրոպական եւ Արիդիսական իշխանութիւնը տարածեց մինչ ի Չոլիցերիա. իսկ Չոլիցերացիք բօրապիտեցին այս լուծը 1307ին. բայց Աւստրիոյ իշխանական տունը՝ Գերմանական Կայսրութիւնն (1438) ըստանձնելէ յետոյ՝ Պոնիփոյի եւ Մահառասանու սիրեց

ել (1740) Լօռլենեան ցեղի հետ միանալով առաւել եւս զօրացաւ: 1814 ին Լոսպարսիան ու Վլենտիկն ստացաւ: 1849ին Սահմանադրական եղաւ, իսկ 1859ին կորոյս զԼոսպարսիայն. ի վերջոյ՝ Սասովայի պատերազմին բռն սիացուցմէ (1866) պարտուելով՝ կորոյս նաեւ Վենետիկը, հետեւաբար՝ Գերմանական իշխանութիւն (1871) բոլորովին զրկուեցաւ: Ոմանք երկրիս իշխող Ցեղի ծագումը մինչեւ Կեսարներու կը հասցունեն, որոյ նկատմամբ Մեծն Նախիդէան անգամ ստեպ կը պարծեր իւր երկրորդ ամուսնոյն Կեսարեան լինելն իրեցնելով:

Սահմանագր. Կառավարութիւն

Կրօնք, Կարողութիւնք

Կայր, **Ֆուսուա-ժօզէ Ա.** Ծնեալ 18 օգոս. 1830.—Գահակալ. 2 դեկ. 1848.—Ամուսն. ընդ *Էլիզապէթի* Գիսմուշայ Մախմալի. Պատնիոյ. (Ծն. 24 դեկտ. 1837) ի 24 ապրիլ 1854.—Թագադր. որպէս Արֆայ Հոնկարիոյ, 8 յունիս 1867.
—Որդին, **Ֆ. Շ. Ժ. Ռօսօլի** Գահաժառանգ իշխան. Ծնեալ ի 21 օգոստոս. 1858.
—Իրօք. Սալիսակ ի մէջ երկուց կարմրագունից, հորիզոնական դրիւք, երկգլխեայ արծուեցաւ.

Առաջին Նախարար, Կոմս **Ա. Գերաւի.**
Արս. զորոց » Պարօն **Հօլժկէրան.**

Մայրաքաղ. Վիեննա. Բնակիչ	673,865
Մեծ քաղաք, Պոլսա-Փէթ »	270,476
» » Փրակա »	189,949
» » Թրիես »	109,324

Թիւ Բնակչացն Աւսրիոյ (1)	20,394,980
» Մնացորդ Հայոց	3146
Թիւ Բնակչացն Հոնկարիոյ	45,509,455
» Մնացորդ Հայոց	5133
Գումարք »	8279.
	35,904,435

Զօրութիւն Մովային

Մովայեան, Պարօն Տը Պուք.

Շոգենա Զահաւոր 11	} 69. Թնդ. 263
» Հասարակ 42	
Նաւ Առաքասաւոր 16	

Զօրութիւն Ցամաքային

Ապարապեան, Արիզուֆա Ալպէրդ.	
Թիւ Զօրաց, ի խաղաղութեան	301,695
» Թնդաօթից	1,372
» Զօրաց, ի պատերազմի	1,137,401
» Թնդաօթից	2,452

1 Բուք Աւստրիացոց Թիւ է 2,727,265:

Գ Ա Ն 2

Եկամուտս Կառավարուք.

Հարկ կալուածոց ժիյոր. (1)	87,770,000
Եկամ. Մահաւասանց	21,326,600
» Աղից	19,180,060
» Ծխեղից եւ այլ.	58,278,200
» Թղթ. Իրուս. եւ Շփիր.	25,225,000
» Վինկահանութեանց	17,293,700
» Բաժից Բաղաւաց	2,680,000
» Ներքին սպառման	59,900,000
» Այլեւայլոց	89,436,399
Եկամուտս Հոնկարիոյ	212,138,518
Գումար ժիյոր.	585,228,417

Ծախս Կառավարուք.

Մով. եւ ցամաք. զօրութեանց	24,143,300
Դաստիարակուք. եւ Կրօնից	13,554,567
Երկրագործուք. հանրաց	29,750,390
Չանագանաց	297,429,892
Սահմանեալ բօժակաց	13,032,900
Արժուներաց	4,650,000
Ծախս Հոնկարիոյ	233,804,075
Գում. ժիյոր.	616,035,124

Բաց 30,806,707 ժիյոր.

Ընդհանուր պարտք Երկրին

Կայուն	2,649,484,475	} 2,947,799,605
Անկայուն	298,315,130	
Տարեկան վնարք տկոսեաց	92,495,884	

Վաճառականութիւն Արտաքին

Թիւ Վաճառասար Նաւուց	2287	} 10,568
» Վաճառաբեր	» 8281	
Ելք Ապրանաց Յիյոր.	4522,000,000	
Մուտք	» 5656,000,000	

ԳԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԳ

Օ Ս Մ Ա Ն Ե Ա Ն Ի Վ Ե Ն Ն Ա

Դեպքան Լ. Ալեքօ Վ. օկօրիսէս Փաւս
Բարսուղար Օհան էճէնի Պաղտասլեան

ԱՍՏՐՕ-ՀՈՆԿԱՐԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Դեպքան Լ. Կոմս Զիչի Վ. ագօնիքէս.
Խորհրդական Պարօն սր Հերպերս-Բասթալ
Բարսուղար Ա. Կոմս. Վ. էլէրէլյալ.
Թարգման Ա. Կ. սր Բօզլէ.
» Բ. Ա. սր Վէպուս.
Զինուորական Սպայթ, Բապալ եւ Հէլ

1 Մէկ արծաթ ֆիօրինն արժէ 2 ֆրանց 50 սանդիմ:

ԲՐՈՒՄԻՍ.—ԳԵՐՄԱՆԻՍ.

Պատմ. Երբեմն կորացիւ կը սիրէին Բրուսիոյ երկրին, յետոյ Վէտրուլայ գետափանց *Քորնախ* անուն Սլավ ասյ կողմերն արշաւելով՝ երկիրս ալ իրենց անունը սրւին. որոնք երկար պատերազմերով երկրին սահմանները փակեցին Բրիտանիոյ քեան դէմ, եւ Փօմերանիոյ մէջ առաւել եւս զօրանալով՝ 1309ին սկսան Լիւքսեմբուրգի եւ Պրանսպուրի մասերուն ալ տիրել: Բրուսիոյ դժուրքները Լեհացոց զերիշխանութեան ներքէն ընկաւ, 1525ին. իսկ 1657ին այս լուծը թօրուեց. 1701ին ալ Թագաւորութիւն հաստատեց ու հետք հետէ զօրանալով՝ ոչ միայն Լեհաստանի բաժանման մասնակից եղաւ, այլ Գեր-

մանիոյ Տերութեանց մէջ առաջնութիւն եւս ստացաւ: 1870ին Գերմանացի Դաւանակից Տերութեանց զուխն անցնելով՝ մեծ յաղթութիւն տարաւ Ֆրանսայի վերայ. հետեւաբար՝ այս Հօկնդրեւան Հարսութիւնը Գերմանիոյ *Կայսրութեան* ինչոքուն ստանձնեց Վերայլ Բաղաժին մէջ:

Սահմանադրական Կառավարութ.

Կրօնք Բողոքականութիւն

Կայսր. **Վիլյոմ** (Վիլհելմ) **Ս.** Ծն. 22 մարտ 1797. — Գահակալէ նախ իբրեւ Թագաւոր Բրուսիոյ 2 յունվ. 1861. ապա՝ իբրեւ Կայսր Գերմանիոյ 18 յունվ. 1871. — Ամուսն. ընդ *Սոփիասայ Իշխանուհոյ Սափա Վէյմարի* (Ծն. 18 սեպ. 1811) ի 11 յուն. 1829.

Արդին *Ֆրէսէրիք Կլյոմ*, Գահաժառանգ Եւթան, Ծն. 18 հոկ. 1831. — Ամուսն. ընդ *Վիկտորիայ Եւթանուհոյ Մեծ. Բրիտանիոյ* (Ծն. 21 նոյ. 1840) ի 25 յունվ. 1858.

— Գրօակ. Տերունականն է սպիտակ սեւազոյն արծուկէտաւ. իսկ Պատերազմականն է սեւաւ, սպիտակ եւ կարմիր:

Առաջ. նախարար, **Օթօ** քր **Պրամար** Երեքին գործ. » **Տէլլարիխ**.

Մայրաքաղ. **Պերլին**, Բնակիչ 826,541.

ԹԻՒ ԲՆԱԿԿԱՅ ՆԵՐՔԻՆ

Թագաւորութիւն Բրուսիոյ	24,694,058
» Պալիերայի	4,853,450
» Սախսոնիոյ	2,556,244
» Վիրթեմպերկի	4,818,539
Մեծ Դես. Պաշի	4,461,562
» Մեկէմպուրկ Շվեդիոյ	557,734
» » Սքերլիցի	96,982
» Հէսսի	852,894
» Սախս Վէյմարի	286,183
» Օլսէնպուրկի	314,591
Դեսութիւն Պրուսիոյ	342,170
» Սախս Մէյնինկի	187,957
» » Ալստմպուրկի	142,122
» » Կոքայի	174,339
» » Անալշի	203,437
Եւխանութիւն 2 Չվարձից	142,714
» 2 Ռէօսից	134,126
Եւխանութիւն Վալսէի	56,224
Եւխանութիւն 2 Լիփից	143,194
Ազաւս Քաղաք. Լուպէի	52,158
» Պրէմի	122,402
» Համպուրկի	338,974
Ալգասի եւ Լորէնի	1,549,738
Ալլեւայլոց	2,054

Գումար ամենեցուն 41,060,846

Զօրութիւն Մովային

Փոխանորդ Մովայէի, Ամիրալ	2էնք.	} 53. Թնդ. 380.
Շոգէնաւ Զահաւոր	13	
» Հասարակ	36	
Նաւ Առազասաւոր	4	
Թիւ Սպայից	774	} Գումար 9379
» Զօրաց	8605	

Զօրութիւն Յամպային

Սպարապէս		
	Ի խաղաղութեան	
Թիւ Սպայից	17,213	} Գում. 418,872
» Զօրաց	301,659	
» Թնդանօրից	1,507	
» Երիւարաց	96,942	

Ի պատերազմի

Թիւ Սպայից	31,843	} Գմ. 1,315,634
» Զօրաց	1,283,791	
» Թնդանօրից	2,975	
» Երիւարաց	304,536	

Գ Ա Ն Զ

Եկամուտ Պէտութեան

Հարկ Հասարակաց Մարի(')	4,057,920
Եկամ. Մախասանց եւ Ըմպ.	224,959,770

Գ. 1 Մէկ մարք աքժէ 1 ֆրանց. 25 սանցիմ.

Թղթասարուքեանց,	}	19,929,173
Շփհրոց եւ Գրոցից		
Ալգասի երկաքուղեաց		7,067,850
Կորարի »		969,023
Պեսական գանձուց		9,380,000
Ֆուանսիոյ փոխարին.		17,880,300
յԱյլեայլոց		230,774,527
Գումար, Մարք		515,018,563

Ծախս Պեսուքեան

Յովային Զօրութեան	27,142,520
Յամաֆային »	355,296,208
Գաւնադրական Գործոց	11,026,050
Թղթասանց, Շփհրասանց	1,337,279
Ալգասի եւ Կորարի երկաքուղ.	56,531,174
Ամրոցի Շինութեանց	9,154,702
Գրամական Տպագրութեանց	8,400,000
Նուիրական Թուակց	23,376,512
Տոկոսեաց	2,219,880
Զանազանաց	20,534,238
Գումար, Մարք	515,018,563

Եկամուտ Կառավարութեան
Բրուսիոյ

Հարկ Կալուածոց, Մարք	146,659,000
Եկամտից	46,105,900
Եկամ. Վիճակահանութեանց	4,046,000

Եկամ. Երկրի կալու. Անտառաց	74,751,564
Գանձուց Վարչ.	68,094,077
Հանգաց, եւ այլն	144,346,868
Երկաքուղեաց	172,646,210
Այլեայլոց	67,879,300
Գումար, Մարք	694,498,919
Ծախս Կառավարութեան Բրուսիոյ	

Հասարակաց Պարսոց	54,956,300
Ծեբակուսից, Երեսփոխանութ.	1,354,980
Ներքին գործոց Վարչութ.	4,729,711
Արտաքին »	414,600
Գանձուց Վարչութեան	83,116,514
Վանառակ. եւ Շինութ.	39,559,734
Երկրագործակ. Վարչութ.	9,631,396
Հասարակաց Կրթութեան	27,472,221
Կրօնից Տեսչութեան	16,318,275
Զանազանաց	379,135,715
Գումար, Մարք	613,686,446
Աւելորդ, 80,812,473 Մարք.	

ԸՆԳԻՏԱՆՈՐ ԿԱՐՏԻ ԲՐԱՍԻՈՅ

Կայուն, Տոկոսաւոր	899,287,108
Անկայուն »	30,000,000
Թղթադրամ, Անտոկու	56,440,699
Մասնաւորաց, Տոկոսաւոր	28,500,000
Գումար, Մարք.	1,014,227,807

Վանառակաճուրիւն Արսախն

Թիւ Վանառաքեր Նաւուց	58,429
» Վանառասար »	56,579
Եւ Ապրանաց Մարտ	2,489,000,000
Սոստ »	4,257,000,000

Հ Է Ս

Սահմանադրակ. Դժուրիւն

Կրօնի Կարօղիկուրիւն

Մեծ Դուխ, **Լոսովիկ Գ.** մն. 9 յունիս
1806. Գահակ. 16 յունիս 1848.
Դրօք. կարմիր եւ սպիտակ.

Առաջին Նախարար, Գ. Զօֆմանն.

Մայրաքաղ. Մայաճու. հնակ.	53,902
Մեծ հաղաք Տարճեսաղ »	39,594
» Օճքնպախ »	22,670
Թիւ բնակչաց Երկրին	852,894

Գ Ա Ն Զ

Եկամ Կառավարութ. մարտ 21,051,470
Ծախք » » 17,933,679

Աւելորդ 3,115,790 մարտ.

Ընդհանուր պարտք 15,510,500 մարտ.

Գ Ա Տ

Սահմանադրակ Դժուրիւն

Կրօնի Բողոքականութիւն

Մեծ Դուխ, **Յրէշէրիկ Կիլոմ.** մն.
9 սեպտ. 1826. Գահ. 24 ապրիլ 1852.
Ամուսն. բնդ *Լուիզա-Մարիայ* (մն. 3
դէկտեմբեր 1838) ի 20 սեպտեմբեր 1856.
Որդին, **Յրէշէրիկ Կիլոմ.** Գահաճա-
ռանգ իշխան. մնեալ. 9 յուլիս 1857.
—Դրօք. կարմիր եւ դեղին.

Առաջին Նախարար, Տօթոր, Յ. Ժօլլի.

Մայրաքաղ. Գալգուշի. հնակ.	36,582
Մեծ հաղաք Մանհայմ. »	39,696
» Ֆրիպուրկ. »	24,688
Թիւ բնակչաց Երկրին	1,461,562

Գ Ա Ն Զ

Եկամ. եւ Ծախք Երկ. մարտ 68,677,227
Ընդհ. պարտք Երկրին 262,124,823 մարտ.

ՊՅԻԻԷՌՍ

Սահմանադր. Կառավարութիւն

Կրօնի Կարօղիկուրիւն

Թագաւոր, **Լոսովիկ Բ.** մն. 25 օգոստ.
1845.—Գահակ. 10 մարտ 1864.
—Դրօքակ. կապոյտ եւ սպիտակ.

Առաջին և Արս. գործոց նախարար, Տր Ֆրէջսյանը.

Մայրաքաղ. Միւնիխ. բնակ	69,695
Մեծ քաղաք Նիւրեմպերկ »	83,214
» Աւիպուրի »	51,220
» Վիւննապուրի »	40,005
» Բաքիլպոն »	29,185
Թիւ բնակչաց երկրին	4,863,450

Գ Ա Ն 2

Եկմ. և Ծախք երկրին. մարտ 212,051,868
Ընդհ. պարտք երկրին. 830,274,187 մարտ.

ՍՍ.ԲԱՌՆԻՍ.

Սահմանադր. կառավարութիւն
Կրօնք Բողոքականութիւն

Թագաւոր Ալլերդ. Ծն. 23 ապրիլ
1828. Գահակ. 29 հոկ. 1873. Ամուսն.
բնդ Դարօլինայ (ծն. 5 օգոստոս 1833)
ի 18 յունիս 1853.

— Գրօակ. կանայ և սպիտակ.

Առաջին նախարար, Գարօն Տրքէզն.
Մայրաքաղաք, Տրէզն. բնակիչ 177,089
Մեծ քաղաք, Լայպօիլ » 106,925
Թիւ բնակչաց երկրին 2,556,244

Գ Ա Ն 2

Եկամ. և Ծախք կառավ. մարտ 47,492,919
Ընդհ. պարտք երկրին 324,393,675 մարտ.

ՎԻՐՐՈՒՄՊԷՐԿ

Սահմանադրական կառավարութիւն
Կրօնք բողոքականութիւն

Թագաւոր, Գարլ Ա. Ծն. 6 մարտ 1823.
Առաջին և Արս. գործ. նախ. Տր Միսնախ.
Մայրաքաղ. Ծառտկար. բնակ. 91,623
Մեծ քաղաք, Ուլմ » 24,739

Թիւ բնակչաց երկրին 1,818,539

Գ Ա Ն 2

Եկամուտ և Ծախք. մարտ 44,337,267
Ընդհանուր պարտք » 290,394,087

ԴԵՍՊՈՆԵՏՈՒՆԷՐ

Օ Ս Մ Ա Ն Ե Ա Ն Ի Գ Ե Ռ Ի Ն

Դեպպան իսպանար, Էշեմ փառա.

Բարսնուար Ա. Թուրքան Պէյ.

» Բ. Միապ »

Արքանեակ Պէֆր Էմէնի.

ԳԵՐՄԱՆԱՆ. Ի Կ. ԳՈՒՐՍ

Դեպպան իսպանար. Պարօն Տր Վերքք.

Խորհրդական դեպպանի Տր Տերանքալ

Բարսնուար Ա. Պարօն Տր Վերքալայի

Բ. Ս. Թէքալ.

Թարգման Ա. Միւննալէն.

Բ. Հոյց.

ԶՈՒՆՅԵՐԱ

Պատմ. Հին Հելլեսթացոց երկիրն է այս. որոնք Քրիստոսէ 112 տարի առաջ Գաղղիոյ երկիրը գաղթեցին խրմբովին եւ Հռովմայեցոց՝ կամ Կեսարու 58ին արշաւանոց սաստիկ կոտորածէն մասամբ իւրի գերմ մնացին: Զուիցեացիք՝ Ե. դարէն մինչ ի 1307 օտար արշաւանոց եւ բազմաքիւ Ներիւխանութանց լուծեռու տակ հեծեցին. իսկ 1308 ին Կիյով-Գէլի առաջնորդութեամբ այս լուծը բոթուեցին եւ Հանրապետութիւն կազմեցին. որով եւ 1415ին մանաւանդ՝ պատկառելի հանդիսացան օտարաց առաջ: Երկիրս մէջ Բողոքականութիւնը մուտք գտաւ 1519 ին, յորմէ ծագած Սպանիացոց արշաւանացն

(1618-1638) ու ներքին խռովութանց ընդդիմանալէն յետոյ՝ արիւնհեղութանց ալ վերջ տուաւ, 1712 ի Կրօնական ազատութեան յայտարարութեամբ: Երկիրս Հանրապետութիւնն 1798 ին առաւել եւս հաստատութիւն գտաւ. իւր Նահանգաց անբաժան միաւորութեամբ, յորմէ հետէ ծաղկելով ծաղկեցաւ, ամենայն մասամբ:

Հանրապետական Կառավարութ.
Կրօնք Բողոքականութիւն

Նախագահ Առաջին, **Գ. Յ. Չերէր.**
Սրտ. գործոց Պատշտօնեայ Տօքթ. **Գ. Չիւս.**

— Գրօք. Կարմիր ընդ Հնգակիսեայ սպիտակ խաչի:

Մայրաքաղ. Ա.	Պէտն.	հն.	36,001
»	Բ. Յուրիխ	»	21,199
»	Գ. Լուչեան	»	14,524
Այլ քաղաք	Ճէնէվ	»	46,783
»	Պալ	»	44,834
»	Լօզան	»	26,520
»	Լա Շօ-սլոն	»	19,930
»	Սէն-Կալ	»	16,675
Թիւ բնակչաց Երկիրն.....			2,669,147

Զօրութիւն
Սպարապետ, **Ա. Արզոկ** Զօրապետ.

Թիւ Սպայից, ի խաղ.	784		106,102
» Զօրաց	105,318		
Թիւ Սպայից ի պատ.	1,568		205,192
» Զօրաց	201,624		

Գ Ա Ն 2

Եկամտս Կառավարութ.

Հարկ կալուածոց.	Ըր.	468,085
Եկամ. Մարտից, Թղթասանց,		
» Գրու. և Շփհրասանց	39,033,209	
» Ալլեայլոց	»	14,706
Գումար	Ըր.	39,516,000

Մախ Կառավարութ.

Յամանային Զօրութան	Ըր.	9,079,153
Ալլեայլ Վարչութեանց	»	25,114,626
Հասարակաց կրթութեան	»	347,000
Զանազանաց	»	4,725,221

Գումար Ըր. 39,266,000

Աւելորդ 250,000 Ֆր.

ԵՐԿԻՐՍ ՊԱՐՏԷ ԶՈՒՆԻ

Վանճառաց ֆանակութեան և Ելումսից վերայ տեղեկութիւն չկայ:

Ի Տ Ա Ն Ի Ս.

Պատմ. Եանոսի Թագաւորութեան ասեցէն (ՃԳ դար նախ քան զԲրիտանոս) կը ծագի Երկրի մտապատ պատմութիւնը, որ հետզհետէ կարեւորութիւն առնելով կը սկսի Հռովմայեցոց պատմութեան հետ կապակցիլ, որ այս ասեցէն սկսեալ, ընդ անուամբ Հռովմայ կը ծաւալէ իւր Տիրապետութիւնը՝ մտնաւանդ Ե և Գ դարերու մէջ (Ն.Գ. զԲրիտանոս) Երուսղիմ մեծ ու փոքր Եւրասիականց վերայ, որոնք ընդ լծով այս անհաւոր պետութեան՝ Հռովմայ Գաւառաց կարգը կանցնին: Հռովմայեցոց պետութեան Արեւելեան մասին

անկմանը (476) վերջն՝ Եւրոպիոյ մասերուն հետ՝ երկիրս ալ կրնկնի Մեծին Կարոյսի իշխանութեան տակ, եւ հազար ու մէկ փոփոխութիւն կրելէն զկնի՝ մեծաւ մասամբ (1505) Սպանիոյ, ապա (1706) Աւստրիոյ. եւ վերջապէս Ֆրանսայի տակ կրնկնի: Իսպիոյ մէջ՝ Նափոյիյի եւ Փիլիպինոյի իշխանութիւնք վերսին (1845) կր կազմուին. իսկ այս վերջինը զԻսպիան մեծաւ մասամբ (1859—1866) միացրնելով՝ անոր անկախութիւնը վերսին կր հաստատէ:

Սահմանադր. Կառավարութիւն

Կրօն Կարողիկոսութիւն

Քաղաւոր, Վիկտոր-Էմմանուէլ Բ. Ծն. 14 մարտ 1820. — Գահակալէ իբրեւ Քաղաւոր Սարսենիոյ ի 23 մարտ 1849 եւ հրատարակի Քաղաւոր Իսպիոյ ի 17 մարտ 1861. — Ամուսն. Գալի՝ ընդ Ատէլայայ, ի 12 ապր. 1842. Եւ երկրորդաբար ընդ Բոգա Վերջէլլանայ Կոմսուհոյ Միլա-ժորէի:

Որդին, Բ. Կ. Հուսպէրդ Գահաժողովանդ իշխան, Ծնեալ ի 14 մարտ. 1844.

— Գրօզ. Եւազոյն. կանաչ, սպիտակ եւ կարմիր, ուղահայեաց դրիւք.

Առաջին Նախարար, Կոմս Կանքէլի-Արս. գործ. » Վիսֆոնյի վէցարա: Մայրաքաղաք, Հոռմ. Բնակիչ 219,608
Մեծ քաղաք, Նափոյի » 415,549
» » Միլան » 199,009
» » Թուրին » 192,443
» » Փալէոմա » 186,145
» » Ճէնովա » 130,269
» » Վէնէտիկ » 128,094
» » Ֆիյորենցա » 123,463
Թիւ բնակչաց Երկրին 27,165,553

Զօրութիւն Վոյային

Վոյայեան, Էժոէն Կարինեան Իշխանազուն Սափոտեայ. Նոզենա Զրահաւոր 16 } 65 Թնդանոց 335
» Հասարակ 42 }
Նաւ Առաջաւանոր 7 }
Թիւ Սպայից 490 } 413,316
» Զօրաց 12,826 }

Զօրութիւն Յամաքային

Թիւ Սպայից ի խաղաղ. 9,341 } 219,041
» Զօրաց » 209,696 }
» Սպայից ի պատերազ. 18,836 } 867,886
» Զօրաց » 849,050 }

Գ Ա Ն Ջ

Յիւանուս Կառավարութ.

Հարկ Կալուածոց	ճր.	486,084,183
» Եկամտից		479,207,051
» Հնանց		73,114,200
» Պատահական գործոց		141,105,251
» Մշակութեանց		2,513,702
Եկամ. Մասնատանց		401,000,000
» Բաժից Բաղաւաց		58,000,000
» Ծխեցրից Էւ ազոց		167,000,000
» Վիճակահանութ.		79,427,308
» Տէրուն. կալուածոց		65,448,970
» Այլեւայլ սրոց		343,437,221
Գումար ճր.		1,396,307,886

Մախ Կառավարութ.

Ծովային Զորութեան		46,488,198
Յամաւային »		203,033,399
Հանրական շինութեանց		148,622,956
Հասարակաց Կրթութեան		23,124,050
Ներհարգործութեան		12,432,521
Հոովմայ սրոռոյն		3,225,000
Զանազանաց		1,042,976,406
Աւրումեաց		14,250,000

Գումար ճր. 1,494,452,530

Բաց 97,844,644 ճր.

Ընդհանուր պատճ Երկրին

Կայուն	»	7,116,315,599
Անկայուն	»	1,143,021,042
Հոովմայ սրոռոյն	»	64,500,000
Պայմանաժամեայ	»	1,183,280,045
Անկմար մնացեալ	»	406,472,540
Գումար ճր.		9,883,589,226

Վանառակահուրիւն Արտաքին

Թիւ Վանառաքեր Նաուոց		120,866
» Վանառաւար	»	118,993
Ելք Ապրանաց	ճր.	9,835,000,000
Մուտք	»	43,050,000,000

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

ԻՏԱՆԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Դեպքան լիակատար	Կ. Պօղոսի կոմս
Բարձրագար Ա.	Է. Գօլա
» Բ.	Ֆ. Գօղա
» Գ.	Է. սր Նիդո
Թարգման Ա.	Ա. Վէլեօնի
» Բ.	Է. Կոացիանի
» Գ.	Ա. Պարօնի Էւ Գապէտ

Հ Ե Լ Լ Ս . Գ Ս .

Պատմ. Եգիպտացիք եւ Փիւնիկեցիք կը համարուին Երկիրս առաջին գաղթականքը՝ որք եւ շինած են զԱրդոս Բաղաթ 1986 ին: Երբոր բուն Հելլենք այս երկիրը մտան՝ Կիկլոպք Աթէնքի կը սիրէին 1643 էն ի վեր: Ասկէ մինչ ի Գ. դարն (Ն. Բ. գ. Բ.) առասպելեաց, եւ մահուանոց շահասակութեանց դարեր կը համարուի, յայց Երկիրս իշխանութիւնը քէ եւ կայուն տարածութիւն մը չէ վայելած՝ սակայն *Խրաւանց* եւ *Կարսուց* սկզբունքով՝ ճիշդեբարակալ հանդիսացած է: Աթէնքի եւ Սպարսայի իշխանութիւնք 27 տարի դէմ առ դէմ պատերազմեւէն զկնի՝ Երկիրս

սկարացաւ եւ Մակեդոնացոց 538 (Ն. Բ. գ. Բ.) ապա (146) Հռովմայեցոց՝ եւ վերջապէս 1456—1573 անբողջապէս Թրքաց լուծին տակ մընաց: 1770 ին ապստամբելով մեծ կոտորած կրեց. իսկ 1821 ին լարուսիւն առնելով Թրքաց լուծը բոքուեց եւ 1830 ին անկախութիւն ստացաւ :

Ստեմանադը . Կառավարութիւն.

Կրօնք Յունեղաւանութիւն

Թագաւոր, **Քէօրժ Ա.** Ծն. 24 դեկ. 1845. — Գահակ. 5 յունիս 1863. Ամուսն. ընդ *Օլկայ* Կոստանդինովնայ Մեծի դքսուհոյն Ռուսիոյ (Ծն. 22 օգոստոս-3 սեպտ. 1851) ի 15/27 հոկտ. 1867.

Որդին, *Կոնստանդինոս* Գահաժառանգ Եւթան. Ծն. 21 յուլիս 2 օգոստ. 1868.

— Գրօք. Տէրունականն է կապոյտ ընդ սպիտակ խաչի եւ Տէրունական նշանաւ. Հասարակն է կապտասպիտակ շերտաւոր:

Առաջին Նախարար **Յ. Տէլի Նանի**
Արտ. գործոց » **Տէլի Նորկիոս**
Մայրաքաղաք, **Աթէնք.** Բնակիչ 44,540.
Այլ քաղաք, Սիրա 35,350
» » Փադրաս 29,290
» » Գորնու 25,250
• Թիւ Բնակչաց Երկիրն 1,349,984

Զօրութիւն Յովային

Յովայէս կամ ծովային պատ. Զոհի
Շոգ. գրհ. 2, հաս. 8, առգ 11. = Գում. 24

Քի Սպայից 71 } 652. Թեղաւոր 106
» Զօրաց 584 }

Զօրութիւն Յամախային

Սպարապէս Սօքիօ Փէսէկար

Քի Սպայից ի խաղաղութ. 749 } 14,063
» Զօրաց » 13,314 }

Գ Ա Ն 2

Եկամուտ Կառավարութ.

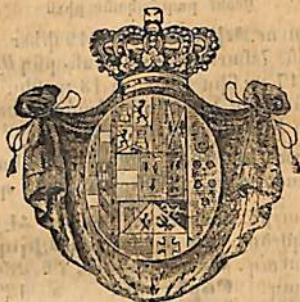
Հարկ Կալուածոց	10,815,000
» Եիւնութեանց եւ այլոց	3,385,000
Եկամ. Սահասան	11,600,000
» Դրուսի, Եփհրոյ, եւ }	9,530,000
» Թղթասարութեան }	
» ի Տերունական կալւ. 3,204,000	
» յԱյլեայլ սրոց 1,110,000	
Գումար. Տրախմ	39,644,000

Մախ Կառավարութ.

Մով. եւ Յամախ. Զօրութեան	9,630,848
Հանրական շինութեանց	4,395,201
Հասարակաց Կրթութեան	2,011,220
Հանազանաց	22,629,243
Արհունեաց	4,125,000

Գումար. Տրախմ 39,791,512

Հ Օ Լ Ա Ն Տ Ա.

Պատմ. Հին Պաղայիսիան է այս, որ
նախ Հռովմայեցոց՝ ապա Մեծին Կար-
լոսի Եւթանութեան սակ ընկաւ, որ աւեհ
Երկիս բնակիչք ընկալան գրիսսնէու-
քին. յետոյ Սպանիացոց անցաւ. ի վեր-
ջոյ (1559) Բողոքականութիւնն ընդունեց
եւ 1579 ին Հանրապետական կառավա-
րութիւն կազմեց: 1672 ին Կիյով Գ. ի
Տիրապետութեան եւ 1795 ին Յռանսաց-
ոց սակ ընկաւ. որոյ եւ թագաւոր կար-
գեցաւ Նափօլէօն Գ. ի Հայրն, իսկ 1831
ին անկախ Թագաւորութիւն կազմեցաւ:

Սահմանադրական կառավարութիւն

Կրօնի բողոքականութիւն

Թագաւոր. Կիլյով Գ. Ծն. 19 փետր. 1817.

— Գահ. 7 մարտ 1849. — Ամսն. ընդ Սօֆիա

(Ծն. 17 յունիս 1818) ի 18 յունիս 1839.

Որդին. Կիլյով-Նիքոլա Գահաձառ. Իսխան.

Ծնեալ ի 4 սեպտեմբեր. 1840.

— Դրօշ. Կարմիր, սպիտակ եւ կապոյտ բազմաւերտեալ, հորիզօնական դրիւք.

Առաջին Նախարար, Վոյսեռ Հէյմ.

Արս. գործոց » Տօկզ սբ Վիլյօփիզ.

Մայրաքաղ. Ս. մստրսամ, Բն. 286,932

Մեծ քաղ. Բօքէրսամ » 129,239

» Լա Հայիա » 97,565

Թիւ Բնակչաց Երկրին 3,767,263

» Գաղթակ. Ճալալի եւ 17,186,118

» » Մասուրայի 1,620,979

» » Սուսուրայի 1,701,672

• » Ալլեւայլոց. 24,276,032

Գոււմար 24,276,032

Զօրութիւն Յովային

Յովայեւ, Վօն Էրփ Թալման Բիլի.

Շոգեմա Զրահաւոր 6 | 115. Թնդ. 669

» Հասարակ 82 | 115. Թնդ. 669

Նաւ Առաքանս. 27 |

Թիւ Սպայից 514 | 7,385

» Զօրաց 6871 |

Զօրութիւն Ցամախային

Սպարապետ, Հ. Յ. Էնիստիլյն.

Թիւ Սպայից 2,058 | 62,072

» Զօրաց 60,014 |

Թիւ Գաղթ. Սպայից 1,242 | 31,045

» » Զօրաց 29,803 |

Գ Ա Ն 2

Եկամուտ Կառավարութեան.

Հարկ Կալուածոց 22,790,838

Տուրք Ընդելեաց եւ այլ. 30,925,000

Եկամ. Մաքաւանց 5,713,210

» Արանազ. Դրոսից 17,457,000

Եկամ. Վիճակահանութեան 410,000

» Ազգ. կալուածոց 4,570,000

» Գաղթականութեանց 10,110,685

» Թղթասանց եւ Շփիր. 3,455,000

» Ալլեւայլոց 6,261,874

Գոււմ. Ֆլօրին 98,693,607

Մախ Կառավարութեան.

Յովային Զօրութեան 13,089,972

Ցամախային » 18,502,913

Կրքութեանց եւ Կրօնից 9,470,899

Ներքին Վարչութեանց 21,052,587

Գաղթականութեանց 4,203,174

Տոկոս ընդ. պարսոց, եւ այլ.	27,163,349
Արժունի վարչուր.	598,806 1,348,806
Արժունեաց	750,000
Զանազանաց	45,138,468

Գում. Ֆլորին 106,970,168

Բաց 8,276,561 Ֆլորին

ԸՆԳՊԱՆՈՒՐ ՎԱՐՏՎ ԵՐԿԻՆ

Կայուն 2 ¹ / ₂ եւ 3 տոկոսիւք	731,430,426
Անկայուն 3 ¹ / ₂ եւ 4 »	195,208,500
» Անտոկոս	10,000,000

Գում. Ֆլորին 936,638,926

ՎԱՆՈՒՄԱԿԱՆՈՒՄՆԵՐԻՆ ԱՐՏԱՎԻՆ

Թիւ Վանառաբեր Նաւուց	8,480 16,983
» Վանառասար »	8,503

Գաղթականութեանց

Թիւ Վանառաբեր Նաւուց	4,820 9,729
» Վանառասար »	4,909

Ելք Ապրանաց	514,635,000
Մուտք »	682,084,000

Գում. Ֆլորին 1,196,719,000

Ելք Ապրանաց Գաղթական.	155,881,000
Մուտք »	108,304,000

Գում. Ֆլորին 264,185,000

ՀԱՓՕՆ ԿԱՄ ՆԻՓՕՆ

Պատմ. Այս երկրացիք պատմական հնութիւն մը չեն ընծայեր, եւ ոմանց կարծեաց հակառակ՝ ոչ միայն Սինեական ցեղին չեն պատկանիր, այլ բոլորովին կրտսրբերին թէ դիմօք թէ կազմով եւ թէ բնաւորութեամբ. որոց պատմութիւնը թիւ դարէն միայն կը սկսի, յորում Եւրոպացիք ծանեան այս երկիրը *Րիւպրիսիս* եւ *Մարգո-Փայոյ* անուն անձանց միջոցաւ: Այս երկրին մէջ առաջին մտնողներն եղան Սպանիացի ձուլիքք, որոց ընթացքը պատմաւորութիւններէն հալածանաց ենթարկելու: Փորքովայցիք գաղտագողի ել ու մուտ կրնէին առանձինն. իսկ 1850 ին բոլոր Եւրոպացոց արտօնութիւն տրուեցաւ թէ երբեւեկելու՝ եւ թէ բնակութիւն հաստեղու այս երկիրս մէջ:

Միապետական Կառավարութիւն

Կրօնք պոլսալականութիւն

Կայսր. Զում-Հիթօ. Ծն. 1852. Գան. 1867. Ամուսն. ընդ Հարու-Քօ Եշխանուն.

Դրօք. Տերունականն է Սպիտակ ընդ կարմրագոյն արեգակաւ, եւ հասարակն սպիտակ եւ սեւաւ հորիզոնական դրիւք.

Առաջին Նախարար.	Թ. Տայնակոն.	
Urs. գործոց, »	Թ.Էրասիմա.	
Մայրաք.	Թ.Օֆիօ.	Բնակ. 674,447
Մեծ Բաղ. Բիթոք	»	374,496
»	Օզանա	» 373,000
»	Գուսնամօքու	» 300,000
Թիւ բնակչաց երկրին		33.110 825

Զօրութիւն ծովային

Շոգ. գրան. եւ հասար 2 | 17. Թնդան. 75
Նաւ առազասաւոր 15 |
Շովաեք, **Քավամուրա.**

Զօրութիւն ցամաքային

Մայրապետ, **Մամակարա.**
Թիւ զօրաց, ի խաղաղութեան 33,564
» » ի պատերազմի 50,230

Գ.Ս.Ն.Զ

Եկամ. կառավար. Ռիյու (1) 58,473,136
Մախֆ » » 52,804,685
Աւելորդ 5,668,451 Ռիյ.
Ընդհ. պարսֆ երկրին, Ռիյ. 132,112,872

Վանառականութիւն Արսաբի

Թիւ վանառական Նաւուց 891
Ելֆ Ապրանաց Ռիյու 13,809,788
Մոսֆ » » 16,020,803

Մ.Ս.Բ.Օ.Գ.

Պասսիֆ. Հիներն այս երկիրը Մարիսանիա կը կոչէին, որ հետզհետէ Հռովմայեցոց, Յունաց, Վանապաց, ապա Արաբացոց սակ (Է. Կար) իյնալէն լեցոյ՝ 1051ին Ֆարսիեան Գալիճաց լուծէն՝ Ալմուրաեանց՝ լեցոյ Սպանիոյ տիրող Ալմուրաեանց լուծին սակ մընաց, ու վերջապէս Շերիճ Զատից ի խալաֆութեան սակ ընկան. (1516) եւ մինչեւ ցարդ սոյն ցեղն է որ կը տիրէ այս երկրին վերայ Սուլթան անուամբ:

Միապետական Կառավարութիւն

Կրօնք Մանմէտականութիւն

Կայր, **Մէվլէի-Հասան Սուլթան**
Էմիր էլ Միւսլիմին (?) Գահակ. ի 25 սեպտ. 1873.

Գրօք. Կարմիր, երկամանն ճշմար.
Մայրաքաղաք **Ձէս.** Բնակիչ 150,000
Մեծ Բաղաք Մարօզ » 50,000
Թիւ բնակչաց երկրին 6,000,000

Վանառականութիւն

Թիւ Վանառասար Նաւուց 1,524
» Վանառաբեր » 4,886
Ելֆ Ապրանաց Ֆր. 29,250,000
Մոսֆ » » 34,950,000

ՇՈՒԷՏ—ՆՈՐՎԷԿԻԱ.

Պատմ. Հիներն այս երկրին Սվանսխու-
ւիա անունը կուսային, ուր Յինգլանսսիքի
վաղուց ի վեր կր բնակէին եւ ապա Գոթա-
ցիք՝ տեղով բնակեցան: Ը. դարուն մէջ
երկրին այս երկու մասերը միացան, ուր
Բրիտանէութիւնն ալ սկսաւ մուտ գտնել
Թ. դարուն մէջ: 1397 ին Տանիմարկայի
Իշլանտիքեան քաղքնկաւն. իսկ յետոյ
անկախութիւն ստանալով իրտս զօրաւոր
դիւր մ'ունեցան 1523 էն մինչ ի 1654,
որ ատեն Բողոքականութիւնն ալ արդէն
ընդունած էին: 1700 էն մինչ ի 1708

Ռուսաց յարեցին. իսկ 1709 էն յետոյ ար-
նոնցմէ նուանելով՝ Նորվեկիոյ մասը բո-
լորովին կորուսին. եւ սակայն 1814 ին՝
Մեծին Նախօլեոնի դէմ միացող Տրու-
քեանց յարելով՝ կրկին ստացան զՆորվե-
կիայն, իբրեւ հասնուցումն այս յարման:

Սահմանադր. Կառավարութ.

Կրօն բողոքականութիւն

Թագաւոր **Օսկար Բ.** Ծն. 21 յունվ. 1829.
— Գահ. 18 սեպտ. 1872. — Ա.մուսն. ընդ
Սօֆիայ Իշլանտիոյ Նասսօի (Ծն. 9
յուլիս 1836) ի 6 յունիս 1857.

Որդին, **Օսկար Կիւսդալ**, Գահաձառանց
Իշլան. Ծն. ի 16 յունիս 1858.

— Գրօք. Կապոյտ՝ ընդ խաչիւ դեղնագու-
նաւ եւ Բառակոսի կարմիր անկեամբ
ընդ դրանկեայ խաչիւ սպիտակաւ.

Առաջ. Նախար. Շուէշի Պրն. Լ. սր Կէր.

» » (Նորվ.) Յ. Սրանկ.

Արտ. գործ. » Օ.Մ. սր Պիւրեսիւտրնա.

Մայրաք. Շուէշի Սթոֆհոլմ. Բն. 150,446

» Նորվ. Բրիտանիա » 86,042

Մեծ Բաղ. Շուէ. Կոթեմպուրկ » 63,748

» » Մալմու » 30,676

» » Ուփսալա » 12,367

Մեծ ֆաղ. Նորվ. Պերկեհն	»	30,252
»	»	Տրոնթլյմ
»	»	Սրավալկեր
Թիւ Բնակ. Շուտշի	4,341,559	6,437,559
»	»	

Զօրութիւն Ծովային

Շոգեմարֆ	61	159 Թնդանօք	716
Առազասաւորֆ	98		
Փոխ. Ծովայեան,	Գ. Ա. Սոււցիւն.		
Թիւ Սպայից.....	651	144,124	
» Զօրաց.....	13,473		

Զօրութիւն Ցամաքային

Սպարապեան,	Յ. Մ. Պիւրբուշէրեան		
Թիւ Սպայից, ի Դաւաղաղ.	2,212	35,646	
» Զօրաց	» 33,434		
Թիւ Զօրաց, ի պատերազմի		150,773	

Գ Ա Ն Ձ

Նկատուելի Կառավարութ.

Շուտշի մասէն	Ֆր.	133,000,558
Նորվէկիոյ մասէն	»	50,334,680
	Գում. Ֆր.	183,335,238

Ծախս Կառավարութ.

Շուտշի մաս. Հասարկ. կրք.	Ֆր.	11,203,850
»	»	Արհունեաց
»	»	Զանազնց.
	Գում. Ֆր.	133,000,538

Նորվ. մաս. Հասարկ. կրք.	Ֆր.	1,256,560
»	»	Արհունեաց
»	»	Զանազան.
	Գում. Ֆր.	44,552,340

Գում. ընդհանուր Ծախսուց 177,552,898
Աւելորդ, 5,782,340 Ֆր.

Ընդհանուր պատճ Երկրին

Շուտշ. Ներքին,	52,561,321	233,925,630
» Արտաքին.	181,364,309	
Նորվէկիոյ		53,709,600
Գում. ընդհ. Պարտուց Ֆր.		287,635,230

Վաճառականութիւն Արտաքին

Թիւ Վաճառաստր Նաւուց	14,913
» Վաճառաբեր	» 7,422
	Գում. 22,335
Ելք Ապրանաց.....	308,446,000
Մուտք	» 377,301,000

ՀԻՒՊԱՏԱՐԱՆԲ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Ի ՍԹՕՔԷՉՈՒՄ

Հիւպատոս ընդհանր. **Ս. Տ'Էրէնհօճ.**

ՇՈՒՆՏԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Հիւպատոս ընդհանր. **Օ. Յ. Իւպէրկ.**

Զ Ի Ն Ա Ս Տ Ա Ն

Պատմ. Չինացիք իրենց Ազգային պատմութիւնը մինչեւ հարիւր հազար տարիներ յառաջ կը տանին. ստոյգ երեւցածն այն է, որ Բիսսոսէ 5000 տարի առաջ Յօ-Չի անուն Օրէնդիր եւ Իեն-Գիանուն Մշակապէսը ունէին, եւ Հունկ-Թի Գ. Վեհապէտի ժամանակէն 126371 կրկսի իրենց պատմութիւնը. 2197 ին Հիւս ցեղն լճայ վանկին շատ նման էլ կրկսի տիրապէտէ Չինացոց վերայ. իսկ Ժ. դարէն մինչ ի 247 Լեախ քան զԻս. 1 Ձեռ-Քուէ պատերազմաւոր անուանեալ Թագաւորք երկիրս կտրուեալ բաժնեցին: Այնուհետեւ ալ Թաքարք Մոնղոլք եւ այլ ցեղեր տիրապէտեցին, իսկ 1644 ին Չուն-Չի անուն մէկը վանեց զամենք եւ Չինաստանը միացուց. եւ այս ցեղն է որ կը տիրապէտէ մինչեւ գարդ: Երկիրս մէջ առաջին մուտ զտնտեսողական 14514 լաւարհաճանօք Փորքոկայցիք:

Միապետական Կայսրութիւն

Կրօն պուստայական.

Կայսր, **Գունկ-Չի.** Ծն. 27 ապր. 1856. Գահակ. ի 21 օգոստ. 1861. Ամուսն. ընդ **Ա-Լու-Տէ** դիտուհոյ ի 46 նոյեմբ. 1872.

— Դրօք. Դեղին ընդ վեցոսնեայ սպիտակ միշապաւ եւ այլակերպ նկարիք.

Նախ. **Չուի-Լին** եւ **Վէն-Սիանկ.**

Արտաքին գործոց Նախարար,	Խունկ,	
Մայրաքաղ.	Փէֆին.	Բնակիչ 1,648,814
Մեծ քաղաք	Գանթօն	» 1,000,000
»	Թիլէն-Չին	» 930,000
»	Հան-Քեու	» 800,000
»	Յու-Չեու	» 600,000
»	Նիկի-Փօ	» 400,000
»	Աւսոյ	» 300,000
»	Չանկ-Չաի	» 276,640

Թիւ Բն. բուն Չինաստանի 404,946,514

» Մանչուրայ եւ Մոնղոլիոյ ի 5,187,286

» Թիպէտի եւ Գորեայի 15,000,000

Գումար բնակչաց. 425,133,800

Զօրութիւն

Թիւ Զօրաց ի խաղաղութեան 600,000

» » ի պատերազմի 1,200,000

Գ Ա Ն Չ

Եկամուտ եւ Ծախք Կառավարութ.

200 միլիօն Թաէլ կամ 1,686,000,000 Ֆր.

Վանառականութիւն Արտաքին

Ելք Ապրանաց 6,137,417 Թաէլ.

Մուտք » 3,804,855 Թաէլ.

1 Մէկ Թաէլն արժէ 8 Գրանց 43 սանդիւ

ՊԱՐԱՆԱՍՍՆ

Պատմ. Երեւի թէ հնուց ի վեր Մարաց Իշխանութեան սակ էր այս ընդարձակ երկիրը եւ Կիրոսի ասեակն ԼՁ. դար Ն. քան զՔս. Ա կսկսի իւր անկախութեան պատմութիւնը. Գարեհներու, Քսերքսէսներու եւ այլոց ժամանակաց մէջ՝ կը տեսնուի այս Պետութեան անազին ընդարձակութիւնը, որ մինչեւ Հնդկաց, Կասպից, Պոնտոսեան եւ Միջերկրեայ Օղովերու կը տարածուէր. իսկ Սասանեանց ժամանակէն մինչեւ Արաբացոց արտաւանաց ասեմ անկախ կը սկսեալայ, որ *Պարթևական* անունն անգամ անհետանալով *Իրանականի* կը վախճուի. բայց առաւել եւս կը սեղմուի ներկայ դարուս մէջ: Երկրիս ու Հայաստանի վերաբերեալ պատմութեան մասն արիւնդուուես է, բայց անոր վերայ խօսելու տեղնալ նոս չէ:

Միապետական Կառավարութիւն
Կրօնք մահմետականութիւն

Կայսր, **Նասր-է-Տին Շահ.** Ծնեալ 1830. Գահակալէ ի 10 սեպտ. 1848.

Գրօց. Սպիտակ ընդ Արեգքարն ոսկեգոյն առիւծու, եւ կանաչ շրջանակալ.

Առաջին եւ Արսաֆին գործոց Նախարար,
Հանի Միրզա Հիւսէյին Խան.

Մայրաքաղ.	Գեհրան.	Բնակ.	90,000
Մէծ քաղաք	Դարեժ	»	120,000
»	Մէսհէտ	»	70,000
»	Իսպահան	»	60,000
»	Եզ	»	35,009
»	Համասան	»	35,000
»	Շիրազ	»	20,000
»	Ասդարապաս	»	20,000
»	Պէհլէրապաս	»	20,000

Թիւ բնակչաց երկրին 6,000,000

Զօրութիւն

Սպարապետ,	Նախդ-է-Սալթան,	
Կայսերազն իշխան.		
Թիւ Զօրաց, ի խաղաղութեան		27,000
»	» ի պատերազմի	60,000

ԳԱՆՁ

Եկամուտ եւ Ծախք Կառավարութեան
Ելք եւ Մուտք. Թուական 4,800,000

Վաճառականութիւն

Ելք Ապրանաց Թում. 2,500,000
Մուտք -» 4,250,000

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆՔ

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Դեպքան լիակատար, **Մօհսին** Խան.
Խորհրդական դեպք. Ներիման Խան.
Քարտուղար Ա. Հանի Միրզա Նեհեձ Ալի
Թարգման, Միրզա Ռիզա Խան.
Հիւպատոս, Միրզա Ճալալ Խան

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Ի ԹԷՀՐԱՆ

Դեպքան լիակատար, **Միւրադ** Էմէնսի.
Քարտուղար Ա. Խանաբլի Պէյ.
» Բ. Գախարա Էմէնսի.
Օգնական Ժուաճ Պէյ.

Պ Է Լ Ճ Ի Ք Ս.

Պատմ. Հիւսիսային Գերմանական
ցեղի Երկիրն մէկ մասն է այս. որոյ բնա-
կիչք ամէն ժողովուրդներէ աւելի սաս-
կութեամբ դիմադրեցին Հռովմայեցոց
արշաւանաց. Յուլիոսէ սկսելով Բանի
Բանի Կեսարներու ընդդիմացաւ այս
անհանդարտ եւ *usահայ* ժողովուրդը.
(Հռովմայեցիք այս անունը կոստային
հայրենասիրաց, ինչպէս որ Տակիսնոս ալ
ըսած է Հայոց նամար): Հին Գաղղիացոց
սիրող Ծռանգք ու Գարլովէնկեանք այս
ցեղէն էին. Մեծին Կարոյտի ատեն Երկիրս
Լառէնեանց Դիւտութեան մասին մէջ
մտաւ. Իսկ ԺԵ. դարու մէջ Պարկոնյի
Դիւտութեան, ընդ որ եւ Սպանիոյ իսլա-
մութեան զսկ ընկաւ. յետոյ Ծռանասայի
(1801) անցաւ. բայց 1815 ին Ստրին գա-

ւառաց թագաւորութեան մասին յարեցաւ: Պէլճիքա Հոլանտայէն պատերազմաւ (1831) բաժնուեցաւ եւ անկախ թագաւորութիւն կազմեց:

Սահմանադր. Կառավարութիւն

Կրօնք կաթոլիկութիւն

Թագաւոր. **Լեօփոլս Բ.**—Ծն. 9 Ապր. 1835 Ամուսն. ընդ *Մարի Հանրիէթի* (Ծն. Արքիդքսոնի Աւս. ի 22 օգոս. 1853). —Գահակ. ի 10 դեկտեմբեր 1865.

Դրօշ. եռագոյն՝ սեւ, դեղին եւ կարմիր, սեւան դրօշակալի կից ուղանայեաց դրիւք

Առաջին նախարար, Պարօն **Նորմազ Արս. Գործ.** Կոմս **Ասփրբան-Էլինքն.** Մայրաքաղ. **Պրոսփէլ,** Բնակ. 173,469 Թիւ Բնակչաց Երկրին 5,258,821

Զօրութիւն Յամախայն

Սպարապէս. **Թիէպօլ** Զօրապէս.

Թիւ Սպայից 2,114 } 106,007. Թնդ. 240
» Զօրաց 103,893 }

Վաճառահանական Նաւք

Թիւ մեծ Շոգեհանուց 28 }
» » Առաքատաւորաց 41 } 332
Թիւ վոքր Նաւուց 263 }

Գ Ա Ն Զ

Նիւստուս Կառավարութ.

Հարկ	Կարուածոց	42,675,000
Եկամ.	Մահաւասանց	15,000,000
»	Ընդելեաց եւ այլ.	31,537,500
»	Դրոշմից - Արանագր.	51,275,000
»	Երկաքոյղեաց եւ ւի.	92,890,000
»	Թղթասանց եւ այլ sr.	8,115,100
»	Զանազանաց	1,540,000
	Գում. Ֆր.	243,032,600

Ծախք Կառավարութ.

Զինուորակ. Վարչութեան	42,461,400
Հանրական շինութեանց	82,438,553
Հասարակաց Կրթութեան	2,537,030
Վարչութեանց եւ Զանազ.	107,544,438
Արհմունեաց	3,300,000
Գում. Ֆր.	238,281,441

Աւելորդ 4,751,159 Ֆր.

Ընդհանուր պարտք Երկրին

Կայուն.....	1,068,920,205
Անկայուն.....	58,419,804
Գում. Ֆր.	1,127,040,009

Վահառականութիւն Արտաին

Թիւ	Վահառաքեր	Նաւուց	6,854,13,648
»	Վահառասար	»	6,794
Ելք	Ապրանաց	ճր.	2,164,900,000
Մուտք	»	»	2,424,800,000

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԻՔ

ԳՆԱԾԻՔԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Դեսպան լիակատար **Բ. Հ. Տրերիմպէրի**
 Բարսուղար, Լ. Վերնեօկհէ.
 Թարգման Ա. Ս. Գալլիքիս.
 » Բ. Բ. Փրէզիօի.
 Հիւպատ. Ա. Բոպիկս. Թարգ. Չիչէկեան.

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Ի ԳՐՈՒԹՅԷԼ

Դեսպան լիակ. **Է. Գարապէտսորի ԷՃ.**
 Բարսուղար, Ա. Ս. Գարապէտսորի ԷՃ.
 Սպայք, Հասան Ռիւսի եւ Նազիմ Պէյք.

Պ Ի Ր Մ Ա Ն

Պատմ. Այս երկիրն հնուց ի վեր անկախ եւ իսլամութեամբ կր կառավարուէր. ժամանակ մը Փէկուացոց լուծին սակ մնաց եւ յետոյ այս լուծը քոթուելով՝ անկախութիւնը դարձեալ ձեռք ձգեց ու հետզհետէ Սիամացոց Տերութիւնն իրեն հարկասու քաւ. բայց ի վերջոյ՝ ներքին պատերազմներով սկարացաւ եւ 1708 ին Սիամը կորսընցուց. ապա Փէկուացոց գրեթէ հարկասու եղաւ. իսկ 1754 ին Ալանիսա անուն մէկն երկիրն բոլոր Նանանգաց ու մինչեւ իսկ Փէկուին տրեց: Վերջերս Անգլիացիք ծովեզերեայ ֆալակները գրաւեցին:

Բացարձակ Միապետութիւն

Կրօնի պալատականի

Կայսր, Մեծնիկոս Գ.

Դրօշ. Կարգոյս, սիրամարտի պատկերօք.
 Ա. Նախարար **Լամբա** Մեհնիկ
 Բ. » **Խանանգալ** »

Մայրաք. Հին, Ավա — Անկեալ —
 » Նոր, Մանդլէ ԲՆ. 90,000
 » Այլ, Սամարապուր » 31,000
 » Այլ, Բանկուն » 28,000

Թիւ բնակչաց երկիրն. 4,000,000

Ռ Ռ Ս Ի Ս.

Պատմ. Հին Սարմասացոց եւ Սկիւ-
րացոց երկիրը կը համարուի այս, ուր
արեւած էին Ս. դարու մէջ Նախ Բան
գ-Քրիստոս, Հիւսիսային բնիկ Սլավի: Գ.
դարու մէջ Գոթացիք ալ արեւելցին եւ սո-
ցա անհետանալէն զկնի՝ 400 տարոյ չափ
բազմաթիւ Եւրասիոյ թեթաւութեանց կոխան եղաւ:
Երկիրս ուր 2. դարուն հազիւ մէկ Բանի
Բալթի, ինչպէս՝ Քիւր եւ Նովոկորոս, կը
տեսնուէին. Բուրիեանց Եւրասիոյ թիւնը
Նովոկորոսայ մէջ (862) զօրացաւ եւ Վլա-
սլաւիքի տեսն (988) Քրիստոնէութիւնն ալ
մուտ գտաւ երկիրս մէջ: Մոնկոլք արեւ-
ելցին եւ երկրին բազմաթիւ Եւրասիոյ
(բաց ի Մոսկովայիսն) նայասակեցունելով
Քալիջախաց Պետութիւնը հաստատեցին:

Ռուսիան Թաթարաց լուծը բոքուելէն
յետոյ՝ Միխայիլ Ռուսանովի պետութեան
(1643) տեսնէն սկսաւ՝ ուժեւորիլ ու Մեծիկ
Պետրոսիւ Կասարիսն Բ. ի (1682-1796)
ժամանակաց մէջ սուտել եւ զօրանա-
լով՝ ծաւալել իւր Եւրասիոյ թիւնը Պայրիկէ
մինչ ի Կասպից եւ ի Սեւա ծովերն: 1812ին
Յոաննայի անաւոր արեւմտացոց դիմադ-
րեց եւ ի վերջոյ Լեհաստանու, Կովկասեան
աշխարհաց եւ մինչեւ Մեծ Թաթարաստ-
անու վերայ տարածեց իւր տիրապետութիւնը:

Միապետական Կառավարութիւն

Կրօնի, Յունացաւանութիւն

Կայսր Ալեքսանդր Բ. Նիսիոյայէվիչ. Ծն.
17/29 ապր. 1818. — Գան. 18 փետր. 2 մարտ
1855. — Թագադր. 26 օգոստ. 7 սեպտ. 1856.
— Ամուսն. ընդ Մարիա Ալեքսանդրովնայ
(Ծն. 27 յուլ. 8 օգ. 1824) ի 16/28 ապր. 1841.

Որդին, **Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչ,**
Գահաժառանգ Եւրասիոյ. Ծն. ի 26 փետր.
10 մարտ 1845.

— Դոք. Տերունականն է դեղնագոյն ընդ
սեւա արծուէնաւ եւ պատերազմականն
սպիտակ ընդ դրանկեայ կապոյտ խաչի.
Իսկ հասարակն է եռագոյն. սպիտակ,
կապոյտ, կարմիր, հորիզօնական դրիւք:

Առաջին նախարար, Ս. Թիմաշեվ.	
Արս. գործոց » Ս. Կորչաֆով.	
Մայրաֆ. Փէրերգաուրկ, Բնկ. 667,026	
Մեծ քաղաք Մոսկովա »	611,970
» » Վարսովիա »	279,502
» » Օսէսա »	168,814
» » Բիբեկել »	103,043
» » Բիկա »	102,042
Թիւ Բնակչաց Ռուսիոյ	65,704,559
» » Լեհաստանի	6,026,421
» » Ֆինլանդիոյ	1,832,138
» » Կովկասու	4,893,352
» » Սիպերիոյ	3,428,867
» » Սիջնասիոյ	3,800,628

Գում. 85,685,645

Հայ բնակչաց թիւն էր 1861ին. 619,442.
Եւ ըստ այժմեայ տեղեկութեան 920,000

Զօրութիւն Մովային

Հրամանատար, Գոնցսանդին Մեծ Դուսն	
Բ.Ուաջին Սպայ, Ն. Գրաւ.	
Շոգենաւ Զրահաւոր (1) 34	} 221. Թ. Բ. 560
» Հատարակ (2) 91	
» Անգլ. փոխադրիչ 96	

(1) Սոցա 31ը Պայթիկի եւ 3ը Սեաւ ծովոց մէջ կը գտնուին :

2 Սոցա 44ը Պայթիկի՝ 26ը Սեաւ եւ 12ը Կասպից ծովոց, իսկ 9ը Արարտ լճի մէջ կը գտնուին :

Թիւ Սպայից	4,029	} Գում. 25,501
» Զօրաց	21,471	

Զօրութիւն ցամաքային

Սպարապետ, Տ. Միլուրին Զօրապետ.		
Թիւ Սպայից	44,477	} (1) 1,685,706
» Զօրաց	1,641,229	
» Թնդանօրից		2,606
» Երիվարաց		238,019

ԳՍՆՁ

Նկամուտ Կառավարութ.

Հարկ Կալուածոց Բուսլիի	131,476,861
Նկամ. Տրոց	212,181,620
» Մահասանց	54,538,000
» Տէրուն. Կալուածոց	52,062,409
» Այլեայլոց	409,102,603
Գում. Բուսլիի	559,361,193

Կովկասէ արտադրեալ էկամուտն է
6,948,727 Բուսլիի.

Մախ Կառավարութ.

Յամաքային Զօրութեան	158,479,029
Մովային	23,988,956

1 Ի սոցանէ 793,746ը սահմանաց հսկողութեան համար նշանակուած են, եւ հազիւ հազ կը բաւեն :

Կրօնից Վարչութեան	8,585,846
Հասարակաց Կրթութեան	14,620,041
Այլեւայլոց	341,542,562
Արժուներաց	8,888,976

Գում. Բուպի 556,105,410

Աւելորդ 3,225,783

Կովկասու համար եղած ծախսն է
3,727,125 Բուպի

Հնգհանուր պարսֆ երկրին

Կայուն, Արտաբին. Բուպ.	453,392,897
» Ներքին »	467,240,074
Անկայուն »	686,784,581
Թրքաղբամ »	802,162,444

Գում. Բուպ. 2,409,579,996

Վանառականութիւն Արտաբին

ԹիւՎանառաբեր Նաւուց	13,105	} 26,000
» Վանառասար »	12,901	
Ելք Ապրանաց. Բուպ.	359,014,000	
Մուսֆ » »	432,374,000	

ԳԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆՔ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Ի ՓԷԹԷՐՁՊՈՒՐԿ

Գեապան լիակատար **Քաղաղի** Փառա.
Դիւանադպիր Թէվճիգ Պէյ.

Քարսուղար Ա.	Զիյա	Պէյ
» Բ.	Նահիս	»
» Գ.	Ռաուժ	»
Հիւպասու յՕսէսայ	Հալիլ	»
» ի Փօթի	Հասան Էֆէնսի.	
» ի Սօզում	գալէ Օսման Պէյ.	
» ի Թիվիս	Քարանա	»

ՌՈՒՍԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Գեապան լիակ. Ն. Իկնադիէվ	Զօրապէս
Խորհրդական,	Նէլիսով
Քարսուղար Ա.	Քալիմիսք
» Բ.	Պագիլի եւ Կուպասով.
» Գ.	Զերքէլէվ եւ Զիպին.
Թարգման Ա.	Օնու.
» Բ.	Մոսէլիէվ.
» Գ.	Պէլոճէֆովց, Արլիրոսսիուլ.
Օգնական Միրիսի,	Թէիքով եւ
	Նէվրուզ.
Սպայ զինուորական	Զէլոնին.

Ս Ի Ս Ս

Պատմ. Երկիրս քաղաքական պատմութիւնը Պրմանի Տերութեան հետ շատ կապակցութիւն ունի, որովհետեւ այս Տերութիւնն ի վաղուց հարկատու մնաց Պրմանցոց, եւ 1708 ին միայն կարողացաւ նոցա Գերիշխանական լուծը բոքուել: Այս մեծամիտ ժողովուրդը ժամանակ առ ժամանակ մեծ բաներ երազեց, բայց իւր բնական անյարմարութիւնն ու ծուլութիւնն ամեն բանի արգել եղան: Լոսովիկոս Ժ.Գ. ի ժամանակ *Կոստանդին Զալցոն* անուն բաղդախնդիր ու փառատէր Յոյնի մ' առաջնորդութեամբ դեսպան դրկեցին ի Ֆրանսա. բայց այս յարաբերութիւնը շատ չը տեսց: Երկիրս մէջ ամեն կրօնից ազատութիւն կայ, սակայն ճէզվիքաց ընթացիւք քարոզուած Քրիստոնէութիւնը՝ երբեմն կասկած եւ երբեմն հալածանք յարուցած է Երկիրս մէջ, ի վնաս Քրիստոնէութեան:

Բացարձակ Երկապետութիւն

Կրօնք Պոլսոյական.

Թագաւոր Ա. Ֆրաւար Սոմէրիս.
Որդի եւ Բ. Թագաւ. Քրօմա Ֆրարաչա.

— Դրօք. Կամիր ընդ սպիտակ պատերօք Փղի

Առաջին Նախարար. **Սուրիվոնկզի Արս. գործ.** » **Ֆուանկլանկ.**

Մայրաք. **Պանգօք.** Բնակիչ. 500,000
Թիւ բնակչաց Երկրին 6,300,000

Գ Ա Ն Ձ

Եկամ. (1) Կառավար. Տօլար 21,000,000
Շախտ » » 20,000,000

ԵՐԿԻՐԸ ՊԱՐՏԷ ԶՈՒՆԻ

Չօրութիւնք, Մոզային եւ Յամաքային
Մովապէս եւ Սպարապէս, **Քրայօհօմ.**
Թիւ մեծ եւ փոքր Նաւուց 14. Թնդ. 69.

Փոքրիկ բանակ մի կայ Արքային համար, որոյ Սպայք Եւրոպացի են. իսկ պատերազմի առնելու ամեն չափահաս եւ ազապ արուք կը պատրաստուին զինուիլ:

Վանառականութիւն Արսաբին

Թիւ Վանառասար Նաւուց..... 402
» Վանառաբեր » 484
Ելք Ապրանաց Տօլար 5,900,000
Սոմսք » » 4,600,000

(1) Պաշտօնակալաց ջոյց տուած զուճարն այս չափ է. սոցա համար որոշեալ ոսոթիկը մեծաւ մասամբ անվճար կը մընայ. սակայն իրենք՝ յափշտակութեամբ աւելին կը դիզեն եւ նոխտեան մէջ կ'ապրեն:

Ս Պ Ա Ն Ի Ս.

Պատմ. Հին Իբերիան է այս. ուր յայտնի չէ, թէ Փինդիկեցոցսէ առաջ որոնք կը բնակէին: Սա ստոյգ է որ Կարթագինեցիք խմբովին գաղթած ու սիրած են. իսկ Հռովմայեցոց սիրապետութիւնը Քրիստոսէ 225 տարի առաջ սկսած է մինչ ի 410 բուսականին տեւած է. ապա Գոթացիք են այլք սիրած են մինչ ի Գլովիս (507). յորմէ հետէ (711էն մինչ ի 1031) Արաբացիք, որոց Իբլանութիւնը թագէտ դադրած էր, բայց էւ այնպէս Նախաւի Թագաւորութեան, էւ այլեւայլ Նախարարութեանց հետ

Եւլանականք ալ կը գտնուէին մինչեւ ժՁ. դարուն. յորում Երկիրս Իբլանութիւնն ամիոպիւտելով՝ ոչ միայն Իսպիոյ էւ Հռոմանայի՝ ալ էւ (1580) Հարաւային Ամերիգայի (Մեքսիկա, Փերու, Բիլլի եւայն) մասերուն վերայ կը տարածէր. բայց այս անագին Տիրապետութիւնն հետզհետէ (Պապամուրթեան անոթի) կը քայքայէ եւ սորա Իբլանութեան ներքեւ գտնուող Երկիրներու բոլորն ալ (1609-1817) կ'անջատին: Սակայն այս դէպքերն ալ անագոյն կը մքնան ու ներքին կուսակցական պատերազմունք դեռ դադրած չեն երեւար:

Սահմանադր Կառավարութ.

Կրօնք կաթոլիկութիւն

Թագաւոր. Ալեօնս Ժ.Բ. Ծնեալ ի 28 նոյեմբ. 1857. Գահակ. 3 յունվ. 1875.

Դրօք. Դեղին, Էկեպոլովեայ կարմիր շերտով, հորիզօնական դիրք.

Առաջին Նախարար Ծովէլար Զօրայ.
Արս. գործ. » **Գագա Վալէնցիա**

Մայրաքաղաք Մասիս,	Բնակիչ	332,024
Մեծ	»	Պարցիլոնա » 189,948
»	»	Սէվիլլա 118,298
»	»	Վալէնցա » 107,703

Թիւ Բնակ .	Երկրին	16,835,506
» » Գաղթ. Գուպայի		1,400,000
» » » Փօրթորիցօի		625,000
» » » Ֆիլիպեան կղզ.		6,000,000
» Այլեայլ գաղթականութ.		69,410
		Գում. 24,929,916

Զօրութիւն Մովային

Շոգեմաւ Զահաւոր	6	} 125. Թնդ. 753
» Հասարակ	117	
Նաւ Առագաստաւոր	2	

Մովայեան, Տուրանի և Լիբիա.

Թիւ Սպայից.....	398	} 49,500
» Զօրաց.....	49,102	

Զօրութիւն Ցամափային

Թիւ Սպայիցի ի խաղ.	1,990	} 91,400
» Զօրաց »	89,410	
» Զօրաց ի պատերազմի	216,000	

Գ Ա Ն 2

Սկամառ Կառավարութ.

Հարկ Կալուածոց	Ֆր. 151,184,565
Տուրք Անուղղակի	» 110,826,986
Սկամ. Ծխեղի, Դրուսի	» 91,565,765
» Վիճակահանութ.	» 41,145,107
» Ազգ. Կալուածոց.	» 57,912,771
» Այլեայլոց	» 92,159,557

Գում. Ֆր. 544,794,751

Մօխ Կառավարութ.

Մովային Զօրութեան	Ֆր. 32,811,776
Ցամափային »	» 245,731,957
Հանազանաց	» 319,249,336
Արհունեաց	7,332,500

Գում. Ֆր. 605,125,569

Բաց 60,584,428 Ֆր.

Ընդհանուր պարտք երկրին

Կալուն	8,627,951,512
Անվար.....	484,287,918
Անկալուն.....	1,008,045,790

Գում. Ֆր. 10,120,285,220

Վանառականութիւն Արսաբին

Թիւ Ելեանող Նաւաց	2,867
Ել Ապրանաց	400,750,000
Մուտք »	95,500,000

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԻՐ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Ի ՄԱՏԻՅՏ

Հիւպատոս ընդհանր. Ֆ. ի սէ **Արկերիցի**
» ի Պարցէլոնա, Լ. Պրտոլիսիւն.

ՍՊԱՆԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Դեպպան լիակատար, **Տօն Ա. Գօթ.**
Քարտուղար, Տօն Անկէլ Բուաթա.
Թարգման, Լ. Մարիլիս.
Հիւպատոս, ընդհանր. Բախաս.

ՏՍ. Ն Ի Մ Ս. Բ Գ Ս.

Պատմ. Ի սկզբան այս երկրի բնակիչք էին Գոքացիք, Կիմերացիք, Անկլեզք եւ այլք, որոնք Վոսան Աշխսկր (Հայր աննեցուն) անուն շատուած մը կը պաշտէին Սոխա է. դարուն վերջերէն սկսան ծովասպասակութեամբ ապրիլ եւ բնկերակցութեամբ Նորվեկիացոց եւրոպիոյ ամեն կողմերն հետզհետեւ արեւուել: Յետոյ՝ զԱնգլիան (878էն 1041) երկու անգամ գրեթէ բոլորովին նուանեցին: Արդէն Մեծ Կարողոսի դէմ սաստիկ կռուած եւ անոր լուծի սակ բնկած ասեցնին Քրիստոնէութիւնը մոտ զսաճ եւ այս երկրին մէջ: Ժամանակէ յետոյ՝ առաւել եւս զօրանալով՝ Շուէտի եւ Նորվեկիոյ իսկ իրեցին. յետոյ Շուէտի մասը կորուսին: ԺԶ. դարուն մէջ

Բողոքականութիւնն իր ամենայն բնորոշակութեամբ բնորոնեցին եւ այդ պատճառաւ եղած պատերազմաց մասնակցեցան: 1814ին կորուսին Նորվեկիոյ մասը եւ անկողնեցան Տանիմարկայի մէջ եւ որ յս օրէ զարգացան: 1848էն ի վեր Սանմանադրական Կառավարութիւն կազմեցին:

Սահմանադր. Կառավարութիւն

Կրօնք բողոքականութիւն

Քաղաք. Քրիստիան Թ. Ծն. 8 ապր. 1818. — Գահակ. 15 նոյ. 1863. — Սմոսն. բնդ. *Լուիզ Վիլհելմինայ* Եւսանուհուն Հէսսի. (Ծն. 7 սեպ. 1817) ի 26 մայ. 1842.

Արդին, Քրիստիան Ֆրէժերիկ, Գահաժառանգ Եւսան, Ծն. 3 յունիս 1843.

Դրօք կարմիր բնդ խաչի սպիտակաւ.

Առաջին Նախարար, **Յ. Պ. Ս. Էսթրոն:** փ. Արս. գործ. Կոմս **Մօլթէ** սք **Պրէկլէնզլէ**

Մայրաք.	Քօթենհակ,	Բնակիչ	216,000
Թիւ	Բնակչ. երկրին		4,874,000
»	»	Անգլիկան կղզեաց	37,700
»	»	Այլւայլ կղզեաց	91,500
		Գում:	2,219,200

Զօրութիւն Ծովային

Շոգեմալ Զահաւոր	6	} 65. Թնդան. 249
» Զասարակ	27	
Նաւ Առաջասաւոր	4	
» Միջին եւ փոքր	28	

Ծովային, Ֆ. Լ. Ֆ. Սօմմեր.

Թիւ Սպայից	417	} 917
» Զօրաց	800	

Զօրութիւն Ցամաքային

Սպարապետ Փ. Զարճէկաբէրի Զօրվար.		
Թիւ Սպայից, ի խաղաղ.	1377	} 37,352
» Զօրաց, »	35,975	
Թիւ Զօրաց ի պատերազմի	52,666	

Գ Ա Ն Զ

Եկամուտ Կառավարութ.

Հարկ Անշարժ Կալուածոց	44,254,698
Տուրէ Ծարժական »	36,626,800
Եկամ. Թղթասանց, Շփհրաս.	4,367,059
» ԵւՎիսականահանութեանց	
» Տէրունական գործոց	6,428,225
» » Կալուածոց	1,944,855
» Այլեւայլոց	3,415,734

Գում. Ֆր. 63,734,371

Ծախք Կառավարութեան

Ծովային Զօրութեան	6,164,079
Ցամաքային »	12,227,232
Զասարակաց Կրթութեան.	3,139,462
Հանազանաց	42,466,053
Արհմնեաց	1,400,000
Գում. Ֆր.	65,396,826

Բաց 4,662,455 Ֆր.

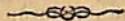
Ընդհանուր պատք Երկրին

Երբին եւ Արսաբին 77,227,579 Ֆր.

Վանառականութիւն Արսաբին

Թիւ Վանառասար Նաւուց	24,499
» Վանառաբեր »	23,535
Գում. Նաւուց	47,734

Ելք Սպրանաց	Ֆր. 461,509,000
Մուտք »	» 149,630,000
Գում. Ֆր.	281,439,000

Փ Օ Ր Թ Ո Ւ Կ Ա Ն

Պատմ. Հին Լուսիսանիան է այս, որոյ քաղաքական կազմութիւնը Հռոմայեցոց արշավանքէն (195 Ն. Ք. զՔս.) յերեւան երած է, եւ որ պատմութեամբն Սպանիոյ յարակից է ըստ մասին. սակայն այս երկիրն Սպանիայէն շատ աւելի կընդդիմանայ եւ 140 ին (Ն Ք. զՔ.) հազիւ կը նշուանի ի Հռոմայեցոց. որոց լուծը 570 տարւոյ շաւի կըլինէ յետոյ՝ երկիրս այլ եւ այլ Իսլամութեանց եւ ապա Աւարացոց (711) Տիրապետութեան սակ կ'ընկնի եւ առաւել քան զՍպանիա՝ կը մընայ սորաներէն. սակայն այս լուծը 1095 ին կը բոբուէ եւ կըսկսի օրօսուի զօրանայ: Եւս առաւել կը զօրանայ 1385-1531ի տեսն,

նոր երկիրներ՝ Ափրիկէի, Հնդկաստանու կողմերն՝ մանաւանդ Պրագիլիայն գտնելով, եւ առաջինը կը լինի՝ թէ հարսութեամբ եւ թէ ծովային զօրութեամբ մինչ ի 1580: Յետոյ Սպանիոյ սակ կ'ընկնի, բայց նորս լուծն ալ բոբուելով 1640 ին իւր անկախութիւնը վերսին կ'ըստանայ. ի վերջոյ Պրագիլիացիք երկիրս զահածաւանց իրենց կայսր կ'ընտրեն 1822 ին եւ Սայր երկրի Գեղեցխանութենէն կ'անջատուին:

Սահմանաբ. Կառավարութիւն

Կրօնք կաթոլիկութիւն

Թագաւոր. Լուի Ա. Ծն. 31 հոկ. 1838. — Գահակ. 11 նոյ. 1861. — Ամուսն. ընդ **Մարի-Պիայ** Իսլամոստոյն Իսպիոյ. ի 6 հոկտեմբեր 1862.

Ռոյին. Շարլ-Ֆէրտինան, Գահածաւանց Իսլամ. Ծն. 28 սեպտեմբեր 1863.

— **Դրօշ.** Կապոյտ եւ սպիտակ, ընդ Տէրունական նշանաւ:

Առաջին նախարար. **Ֆ. Փ. ԵՊ Մէլլո.** Արս. զործ. » **Ս. Նիւրստէ Գորվո.**

Մայրաքաղաք **Լիզպոն,** Բնակ. 224,063

Մեծ Բաղաբ Փորքո	Բնակ.	89,494
»	Պրակա	» 19,514
»	Գոյիմպրա	» 18,117
Թիւ Բնակ. Երկրին		4,390,589
»	Ափրիկէի Գաղթ.	2,308,884
»	Հնդկ. Ասիոյ »	949,256
	Գումար.	7,648,729

Զօրութիւն Ծովային

Ծովապետ, ՏՄԱՆՏՐԱՏ Գործօ.	
Հրամանատար, սր Սուրէս Ֆուսիգօ.	
Շոգեհաւ Զրահաւոր	3
» Հասարակ շք	42. Թնդ. 198
Շաւ Առաջատար	13

Թիւ Սպայից.....	318	3,277
» Զօրաց	2959	

Զօրութիւն Ցամախային

Ա. Հրամանատար, սր Սպլանհա.	
Թիւ Սպայից ի խաղ. 1506	33399 Թնդ. 36
» Զօրաց » 31893	
» Երիվարաց	
Թիւ Սպայից ի պլուս. 2458	73145. Թնդ. 126
» Զօրաց » 70687	
» Երիվարաց	

Գ Ա Ն Ձ

Եկամուտ Կառավարութ.

Ի հարկաց եւ ի սրոց Երկ. Ֆր.	144,692,884
» Գաղթականութ. »	12,406,182
Գում. Ֆր.	154,099,066

Ծախք Կառավարութ.

Զօրութեանց եւ այլոց Ֆր.	144,732,107
Գաղթականութեանց »	11,812,620
Արհմեաց »	3,500,000
Գում. Ֆր.	160,044,727

Ընդհանուր պատք Երկրին

1,944,271,878 Ֆր.

Վաճառականութիւն Արտաքին

Թիւ Վաճառաբեր Նաւուց	9,659
» Վաճառատար »	11,118
Ելք Ապրանաց Ֆր.	142,234,000
Մուտք »	178,245,000

ՀԻՊՈՏԱՐԱՆԲ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ Ի ԼԻԶՊՈՆ

Հիւպատոս ընդհանր. **Յ.** վան **Զէլեր**
 Գործոպաւեսն Ի Կ. Պօլսոս
 Հիւպատոս ընդհանր. **Յ. Սուրսաւի**

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ս.

Պատմ. Հին Գալլիա, որոյ պատմութիւնը երկրացոց արեւանկէն (587 Ն. Բ. գ. Բ.) կրակսի, որոնք Գերմանիոյ, Իսպանոյ եւ մինչեւ Սարոյ (Գաղաշիոյ) կողմեր կր փախն, եւ Հռոմէացիացոց դէմ ընդերկար պատերազմել յետոյ վերջապէս կր նուանին եւ Երկիրն անբողջապէս կրնկնի հոցա Իսլանուքեան տակ. մինչեւ Գլովիս Մերովինկեան հոգ Թագաւորի տեն, որ Ֆրանկաց արեւանկի գլուխն անցած կր վանէ գլուխմայեցիս ու կր սիրէ (486) Երկիրն եւ իւր Ազգին անուեր կուտայ ա-

նոր: Գարովէնկեան (752-987), Գալիէ-եան (987-1793) եւ ապա Հանրապետութիւնն (1793-1804) յաջորդաբար հետզհետէ զօրանալով Ֆրանսան կրժողկեցնեն. իսկ այս վերջոյն տենէն է որ Երկիրս կրակսի հսկայախալ յառաջ ընթանալ եւ զարգանալ ըստ ամեկայնի. սակայն Պոնափառ քեանց Եկրորդ Իսլանուքեան (1859-70) տեն Երկրացի կր բուլանան ու Գերմանացոցս (1870-71) յաղթուելով Գաւառներ եւ Միլիտարաւոր ժաւնգներ կր տուեն. իսկ նոր Հանրապետութեան ներքեւ դարձեալ կր ժին եւ զուցէ անտուէլ եւս փան որ էին յառաջմանէ:

Հանրապետական Կառավարութիւն
 Կրօնի Կարողիկութիւն

Նախագահ. **Մագ—Մառոն** զուս Գանէնքայի. Ընտրեալ Նախագահ 20 նոյեմբ. 1873:

— Գրօ. Նաւազոյն, Կապոյտ, Սպիտակ եւ Կարմիր, ուղահայեաց դրիւս:

Առաջին Նախարար տր **Մարտր.**
 Արս. զորոնց » Գուս Գրօպ.

Մայրաքաղ. Փարիզ, Բնակիչ. 1,851,792

Մեծ Բաղաբ.	Լիօն	323,417
»	Մարսիլեա	312,864
»	Պոնսո	194,055
»	Լիլ	158,117
»	Թուլուզ	124,852
»	Նանդ	118,547
»	Սէնթ-Էթիէն	110,814
»	Ռուան	102,480
Թիւ բնակչ.	Երկրին	36,102,921
»	Ալճերիոյ	2,146,225
» Գաղղ.	Հնդկաստանի	266,308
»	Չինաստանի	1,335,842
»	Գալէսոնիոյ	64,200
»	Սէնէկամպիոյ	435,289
»	Ամերիգայի	349,554
	Գում.	40,700,339

Զօրութիւն Մովսային

Մովսայէս Մարիի ք **Մօնթէնեազ**
 Շոգենաւ Զահաւոր 57 } 232. Թնդ. 774
 » Հասարակ 175 }

Թիւ Սպայից 2,515 }
 » Զօրաց 23,667 } 26,182

Զօրութիւն Յամախային

Սպարապէտ, Ժէնէրալ (գօրավար) **Պէրօ.**
 Ի խաղաղութան
 Թիւ Սպայից 27,0176 } 490,323. Թնդ. 437
 » Զօրաց 463,30 } 59,025
 » Երկվարաց 1,797,531
 Թիւ Զօրաց, ի պատերազմի
 » Երկվարաց 96,165

Գ Ա Ն Ձ

Եկամտս Կառավարութ.

Հարկ Կարուածոց	407,408,700
» Եկամտից	619,489,345
Եկամ. Մահաւանց	236,933,250
» Անտառաց	38,064,680
» Ընդէկեաց Եւայլն	998,615,455
» Շարժական գոյից	35,174,000
» Թղթար. Եւ Նվիրոց	126,756,000
» Ալճերիոյ	23,708,100
» Գաղղականութեանց	7,764,659
» Այլեւայլոց	81,114,423
	Գում. ժր. 2,575,028,582

Մախ Կառավարութ.

Մովսային Զօրութեան	165,893,496
Յամախային »	500,038,445
Տոկոսեաց	1,150,375,050
Մասնաւոր վարձատրութ.	22,898,231

Հանրական ժնուրեանց	161,405,138
Հասարակաց Կրթութեան	38,220,445
Կրօնից եւ անգարանաց	60,420,125
Եկեղազորմութ. եւ Վանձակ.	19,136,500
Ներքին գործոց	112,214,715
Արտաքին »	11,255,500
Զանազանաց	328,048,228
Նախագահին	900,000

Գում. ճր. 2,570,505,513

Աւելորդ 4,523,069 ճր.

Ընդհանուր պարտք Երկրին

Կայուն	19,900,206,933
Անկայուն	124,776,34
Պայմանաժամեայ	3,378,016,721

Գում. ճր. 23,403,000,000

Վանձառականութիւն Արտաքին

Թիւ Վանձառասարձաւուց	36,421,71,700
» Վանձառաբեր »	35,279,
Եւ Ապրանաց	37,873,000,000
Սուտք »	35,518,000,000

ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԻՐ

ՕՍՏԱՆԵԱՆ Ի ՔԱՐԻՉ

Դեսպան Լիակասար, Ա. ի Փաշա.

Քարտուղար Ա. Նասրի - Ֆէհիմ Պէյ
 » Բ. Ֆէհիմ եւ Րիզա Պէյ
 Զինուորակ. Սպայի, Հիւսնի եւ Շախիր »
 Գիւանապետ, Նօկէզ Էմէնի

ՅԲԱՆՍԻԱԿԱՆ Ի Կ. ՊՕԼԻՍ

Դեսպան Լիակաս. (Կոնս) Տր Պարկոն.
 Քարտուղար Ա. Տր Սոլյ.
 » Բ. Տր Լաթուր Սօպուրկ.
 » Գ. Տր Փրօքիվիլ.
 Թարգման Ա. Տր Լօնկվիլ.
 » Բ. Պէլէն, Բօպլէ
 Ռուհօն.
 » Գ. Ռուէ.

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՍՂԱՔԱԿԱՆ

Յուլիս 1874

10. Գերման. Բրուսիա. Մարտին եպիսկոպոսն Փատերպորնի՝ կը մերժէ ներկայանալ դատական Ատենին այն խնդրոց համար, որ կրօնից միայն կը վերաբերին. հետեւաբար Քաղաքական Ատենաներն անձեռնհաս են կրօնականը դատելու :

11. Ամերիգա. Մօնժէվիտիօի և Ռիօ-Կանտիի հեռագրական թելերը կցուելով՝ շիրական հաղորդակցութիւնը կսկսի, Լա-Փլաթայի նոյնպէս և հարաւային Ամերիգայի արեւմտեան եզերաց ու Եւրոպայի մէջ : — Երբոր այս ահագին ատրամոնտեան մէջ՝ լուրերուն վայրկեան առ վայրկեան իրարու հաղորդուիլը կը տեսնեմք, չենք կրնար նաև այն զիւրութիւնները չը յիշել, զորս կը վայելեն յայտ մասին այս երկու լուսաւորեալ Աշխարհաց բնակիչք, ուր փողոցէ ի փողոց, տնէ ի տուն, խա-

նուծէ ի խանութ և խցէ ի խուց Հարց ու Պատասխան կը հաղորդուին . որոնցմէ բոլորովին զուրկ են Արեւելիք և պիտի մնան այնպէս՝ մինչև որ Երկրի զարգացման գործերն իրականութիւն զգենուն: Սակայն ներելի չէ փափաքիլն, որ (մեծամեծ վնասուց առաջին առնելու համար) զոնէ Կ. Պօլսոյ մէջ, ուր հրդեհն ստեպ կը պատահի, ամենակարեւորն ի գործ դնէին և հրկիզութեան ուր ըլլալն իմացնելու համար՝ ժողովուրդը պէկնիներուն տրնկըլ տտտիկին սպասել չը տային . . . —:

12. Ա. մե. Վէճեցուէա. Մերիտայի եպիսկոպոսն՝ քաղաքական ամուսնութեան վերաբերեալ նորահաստատ օրինաց ընդդիմութիւն ընելով՝ ապօրէն ընծացք կը բռնէ: Կառավարութիւնն ալ այս առթիւ կը ձերբակալէ զայն և Երկրի սահմաններէն կ'արտաքսէ: — Ծռովութեան համար աշխարհք և կող խուճր՝ կ'երեւի Թէ՛ ամեն խնդրոց մէջ ճարակ կ'որոնէ և կը գտնէ:—

13. Գեւմ. Պաւիւա. Քիսիւնկէնի մէջ՝ Քուլմանն անուն անձ մի ատրճանակ կը պարպէ Պիզմարք իշխանին վերայ և անոր ձեռքը միայն կը վիրաւորէ:

15. Ս. սիա. Զինաց և ձափօնի կառավարութեանց մէջ խռովութիւն կը ծագի,

ձախնեան զօրաց Ֆորձօզա կղզին զլուելնուն պատճառաւ:

21. Գեւմ. Քուսիա. Քուլմաննի հարցաքննութենէն յերեւան կելնէ, որ Պիզմարք իշխանն սպաննելու խորհուրդը պապական Ընկերութեանց կողմանէ ծրնունդ առած է. այս յայտնութեան առթիւ Կառավարութիւնն կ'արգելու բոլոր պապական Ընկերութիւններն ու ժողովները: — Այս տեսակ մարդիկ եօձնազուխ առասպելական օձի կը նմանին, որոյ զլիսոց մէկը եծէ կտրես՝ անոր տեղ երկուք կը բուսնին, եծէ այն երկուքն ալ կտրես, չորս, եծէ չորսն ալ կտրես՝ ուծ, և այսպէս քանի կտրես կը կրկնուի. ըսել է որ քանի երթան պիտի բազմանան. իսկ եծէ Քրուսիոյ կառավարութիւնն յաջողի, առանց խարելու, զլուխ ելնել՝ Սէմիլա վէ թանա. իսկ եծէ ոչ՝ խոհեմութիւնը կը պահանջէ որ հիմակուլնէ սկսի ամրապնդել և ինք զինքը պաշտպանողական զրից մէջ պահել. այնչափ սպառնալից և վտանգաւոր դիրք մը բռնած է այս պապական զրուլիւնն:—

27. Պէլնիզա. Պատերազմի ատեն՝ ընդհանուր ազանց և մարդկութեան վերաբերեալ իրաւանց վերայ խորհելու և այս խնդրոյն նկատմամբ օրէնք հաստատելու

համար՝ Ռուսաց Կայսեր կողմանէ՛ առաջարկուած՝ Համազգային ժողով մը կը զուժարի Պրիւքսէլի մէջ, յորում կը մասնակցին Եւրոպական (բայց ի Մեծ Բրիտանիոյ) բոլոր կառավարութիւնք: — Թէպէտ անսպասելի, բայց և այնպէս՝ երեւի Թէ 1870ի պատերազմին մէջ տեղի ունեցած արիւնոսուշտ անգթութիւնք՝ զգալի տպաւորութիւն ըրած են բոլոր Թագադրաց՝ մանաւանդ Ռուսաց Կայսեր վերայ: Մեղանշանքի դէմ օրէնք ղենելն ուրիշ նշանակութիւն չունի՝ բայց եթէ անոր էութիւնը նախ ճանաչել, և հետեւաբար՝ անոր դէմ պատուար բաշել: Փափաքելի էր որ՝ ոչ մին ի գործ պլուէր և ոչ միւսովն արգիլուէր. բանգի, ինչո՛ւ մեղանշանք և ինչո՛ւ օրէնք. . . Սոյն տեսութեամբ իրաւունք ունի մարդս ալ՝ երեւակայական ապագայի մը վերայ խորհելով մտածել յիւրովի՝ Թէ երբ ժամանակ մի գայ, յորում մարդիկ, Թէպէտ լուսաւորութեան զէնիթն հասած՝ բայց և այնպէս պարտաւորած լինէին՝ մեծամեծ բանակներ կազմելով ճակատ առ ճակատ գալ և յարձակման նշանի տուենն արձանանալով՝ սուսերբն ալ ի պատենի՝ հարցընէին Թագաւորաց, Թէ ինչ է Զերխնդիր, որոյ համար հաւարած էք զմեզ

աստ. Բացադրեցէք և խաղաղարնր լինիք. Ապս Թէ ոչ՝ զո՛ւք կամ երկրորդ մարտնչեցէք. . . Արդեօք ինչ պիտի ըսէին այդ պատերազմի օրէնք ղնողներն. . . Պատասխանը Թող ընծերցոյն երեւակայէ. բայց մեք սն միայն չեմք ուզեր չըսել՝ որ եթէ խուժական առիթները վերնան՝ օրինաց կարօտութիւնն ալ, յայտ մասին, միանգամայն կ'անհետանայ —:

ՅՕ. Սպանիա. Ամսոյս սկիզբէն ի վեր Գառլտեանք կը զօրանան ու մէկ քանի բաղաբներու կը փրկեն:

Օգոստոս 1874

1. Ամեր. Միաց. Նահ. Կրանթ զօրավար կը յառաջադրէ իր երրորդական ընտրելիութիւնը ի Նախագահութիւն: — Ուաշինկթըն ականաւոր Զօրավարի առաքինութիւնն առաւել ևս կը փայլի յայտ մասին, որ ոչ միայն մերժեց այս երրորդական ընտրութիւնը՝ այլ և Երկրիս ապագայն միապետական իշխանութենէ բոլորովին զերծ պահելու մտօք՝ երկարասեւեծ խառնուրեան դէմ Օրինական պատուար մի դրաւ. որով Նախագահ մի ոչ միայն չը կրնար երրորդաբար ընտրուիլ՝ այլ և ընտրելի անգամ չը կրնար հանդիսանալ —:

2. Ամեր. Մէֆսիա. Ետքանդան եպիսկոպոսն կը բռնադրէ այն ամեն Կաթողիկէներն, որ քաղաքական ամուսնութեան օրինաց կը հպատակին: Այս առթիւ Քուկրոյայի, Լակուածէզոյի և այլ քաղաքաց մէջ խռովութիւն կ'ելնէ և ամեն տեսակ ամբարշտութիւն ի գործ կը զրուին, Կեցցէ կաթողիկութիւն գոռուճով: — Եւ որ առթի մէջ խռովութիւն չեն քարոզած՝ այս Քարոնեան պաշտօնեայր, Աստուած իմ—:

11. Ֆռանգա. Պազէն (Երբեմն Մարաշախտ-Չօրափար) իւր (ՍէնՍ Մարկրիտ կրգւոյ) բանտէն կը փախի: — Մարդ ալ որ ըսես, այս է եղեր. տես թէ ինչ վարդետութեամբ իր պահապանները բլօսօփօրմեց և ամրապատ ու ծովապատ բերդը ծակեց ու կծիկը դրաւ. իսկ մեր՝ թէ՛ ժողովրդեան իրաւանց արածօնութիւնն ըստանձնել ուզող Կրօնական ժողովոյն և թէ Ուսումնական ժողովարանի զրան վարագուրներն անգամ չկրցինք վերցնել, որ կարենայինք անարգել լոյս և օդ ծծել. —:

19. Առուիա. Կառավարութիւնն չուզեր յարիլ այլ Կառավարութեանց և կը մերժէ Սէնուանոյի (Սպանիոյ) նոր Կառավարութիւնը ճանաչելն: — Այդպիսի հանրապետական Կառավարութիւն մ'ընդունեն-

լու համար՝ փոքր ի շատէ՛ նազ ընելն ալ՝ շիտակն ըսելով՝ մեղանշանք չընամարուիր:

20. Ամեր. Միաց. Նահ. Հանրապետականք ի ժողով կը զուճարին Փանսիլվանիոյ մէջ և բողոք կը բառնան ընդդէմ Երրորդական ընտրելութեանն Կրանթի:

22. Գերմ. Քրուսիա. Քեթլըր եպիսկոպոսն Մայանսի՝ հրաման կընէ իւր վիճակի ժողովրդեան, որ Սէտանի տարեդարձի հանդիսին չմասնակցին. քանզի, կըսէ, Սէտանի յաղթութիւնը ոչ թէ Ֆրանսացւոց այլ ուղղակի պապական կրօնին դէմ կատարուած է: — Ըսել կուզէ որ՝ յաղթուողը չէ թէ Ֆրանսան՝ այլ յոյն իսկ պապականութիւնն էր. այս ալ գէշ բան չէ. ուրեմն Երանի պաշտեալմուղաց ընդդէմ անսխալական վարդապետութեան, զի նորա որդիք Աստուծոյ կոչեսցին: —:

26. Սպանիա. Մարաշախտ Սէնուանոյի Նոխագահական իշխանութիւնը ամեն Կառավարութեանց կողմանէ (բաց ի Ռուսիայէն) կընդունուի:

29. Չինաստանու և ճարօնի հարաւային կողմերն ահաւոր թաժառ մի յերեւան կ'ելնէ. ահագին շէնքեր, մեծ ու փոքր և մինչև անգամ Չրահաւոր նաւեր կը բանդէ ու կ'անհետացնէ:

Սեպտեմբեր 1874

1 Ա. Ազգիստ. Յոսան-Մասունական Մեծ ժողովարանի նախագահն, Մարքի տը Ռիփոն, Պապական կրօնքը կընդունի, և այս կրօնախորհուրդները մեծ ազդեցութիւն կը պատճառէ: — Այս տեսակ մարդոց ուրիշ բան չի մնար՝ բայց և՛ է՛ ծակ բար անուն այագմային ալ ուխտ մ'ընել, և անկէց դէպ ի յաւիտենականութիւն անցնիլ: Սա Եւրոպան ալ շատ քօհա՞՞ երկիր է, ամեն օր խելթէ՛ մտքէ՛ չանցած լուրերով մարդս կըզբաղեցնէ, երբեմն Պուտոտայականութիւն և երբեմն Այլ... կրօնք ընդունելով՝ կարծես թէ կը ճարակի: Թող փառք տան Հայերն որ աղարթիկ վիճակի մէջ կ'ապրին, ապա թէ ո՛չ՝ այսպիսի վտանքներէն երբէք ազատելիք չունենին... —:

5. Ջախցեա. 19 Պապական կղերք կը լուծուին իւրեանց սրտտունն, սահմանազրուեան պահանջած երգումը գլխաւորուն պատճառանօք: — Եւ մի՞թէ՛ կրօնը են սոքա՞՞ ծառայել երկուց (պատրական և յառաջադիմական) սկզբունց:

7. Վերջ. Բրուսիա. Մարթէն՝ Եպիսկոպոսն Փատրիարքին կը հրաւիրուի Վէսֆալիոյ գերագոյն նախագահն, որ իւր

պաշտօնէն հրաժարի. բայց Եպիսկոպոսն կը մերժէ այս առաջարկութիւնը:

21. Վերջ. Բրուսիա. Մարթէն՝ Եպիսկոպոսն Փատրիարքին՝ բրբռիչ կոնդակ մի կը հրատարակէ, և այս յանցանօք բառամեայ բանատրկութեան կը դատապարտի, ամրապատ բերդի մը մէջ:

24. Ռուսիա. Կառավարութիւնն կարգիլով՝ Վարշաւոյ մէջ բացուելիք Երկրագործական Հանդիսին բացումը, առարկելով որ Լեհացոց այդ քաղաքն հաւ բուելէն կրնայ ապստամբական շարժում գոյանալ: — Թուսսէր Հայոց համբերութիւն, ոյժ և կարողութիւն կը մաղթեմք, յուսալով մանաւանդ՝ թէ զնյո ևս չեն մոռանար. իւրեանց Ամենազորեմական ցուցակին մէջ փառաօրոպէս զետեղելու: Եւ դու, Մեակաղբեր, հր չես մշակում և զայս... —:

Հոկտեմբեր 1874

4. Պելիքիա Ռիստաւորաց անագին բազմութիւն մի, ընդ որս Արքեպիսկոպոսն և բոլոր եպիսկոպոսներ Երկրիս, կը հաւաքուին ի Հայ, ուր Արքեպիսկոպոսն՝ տեղոյս Աստուածածնայ տրճանի զլխուն պսակ ղնելով՝ կ'աղաչէ զՆա և կը խնդրէ Անկէ որ սրբազան Պապի համար յատուկ

Հրաւճ մի գործելու շնորհն ընէ : — Երբ խենդուծիւնն այս աստիճանի հասած է , Աշխարհք ալ կը վկայէ , որ ասոնք՝ ստուգիւ կարօտուծիւն ունին Հրաւճի — :

» **Գեւմ. Բրուսիա.** Արնիմ կոմսն , (նախկին ղեսպան Գերմանիոյ ի Փարիզ) կը ձերբակալի բարձրագոյն Ատենի Նախագահին հրամանաւ , ինչ ինչ պաշտօնական գրուածիւններ յինքն կորզելոյն յանցանօք :

» **Սպանիա.** Կառավարուծիւնը բողոք կը բառնայ Ֆրանսայի Կառավարուծեան դէմ . Բառլոսեանները բաշալերելուն համար :

9. Զուլցեբա. Թղթատարուծեանց վերաբերեալ Համազգային ժողովն իր գործն ի կատար հանելով՝ կը ստորագրէ որոշեալ խնդրոց արձանագրուածիւնքը . Ստորագրողը կը ներկայացընեն՝ Թուրքիայն , Անգլիայն , Ամերիքայի Միացեալ Նահանքը , Աւստրիայն , Պելճիբայն , Տանըմարբայն , Եգիպտոսն , Սպանիայն , Իտալիայն , Շուէտ և Նորվեկիայն , Հոլանտայն , Փորթոկալն , Հէլլադայն և Ռումանիայն :

17. Սպանիա. Բառլոսեանք իրունի բերդը կը ուժրակոծեն :

» **Տանըմարբա.** Ազգային ժողովն ,

հակառակ Նախարարական բողոքին , կընդունի այն առաջարկուծիւնը , որ ազնուականուծեան պատուանուան և աստիճանի արտօնուծեանց շնջմանը կը վերաբերի : — Աղամայ որդոց մտքէն անգամ անցած չէր , թէ ապազային մէջ իրենց ցեղէն այնպիսի անձինք պիտի ելնեն , որ իրենք զիրենք՝ գերբնական էակներու տեղ զնելէն զկնի՝ պիտի դժկամակին նաև իրենց բնական ցեղերը ճանաչելու և անոնց յարելու :

29. Գեւմ. Պաիէա. Պիզմարք իշխանին վրայ ատրճանակ պարսպող Բուլմանն չորեքտասանամեայ բուռն աշխատանաց կը դատապարտի :

31. Ասիա. Չինաց և ձափօնի Կառավարուծիւնք Ֆորմօզա կղզւոյ խնդրոյն վերաբերեալ զաշնագիր մի կը ստորագրեն , որով Չինաց գերիշխանուծիւնը վերստին կը հաստատուի , յիշեալ կղզւոյն նկատմամբ :

» **Աւուստր-Հանկար.** Պղնձեայ և Բուրի պողպատեայ Սնդանօթից համեմատական տարբերուծիւնքը յերևան հանելու համար՝ օրերով ուժրաձակուծեան փորձեր կը լինին . և Գերմանական բանակին մէջ գործածուած Բուրբանն Սնդանօթից առաւելուծիւնը կը հաստատուի :

Նոյեմբեր 1871

16. Ֆուսուա. Մէն գաւառին ընդհանուր ժողովն՝ դաստիարակութեան պատարօրիչ լինելուն սկզբունքը կընդունի և ընդունելութեան վճիռը կուտայ: — Երանի թէ հաստատութիւն գտնելը, և այս յուսալից ու կազդուրիչ սկզբունքն ալ՝ Հայք ու ամեն Ազինք ընդունէին: —

28. Սպանիա. Տօն Ալֆօնսի (Ելիզապէթ գահազուրկ Թագուհոյն որդին) կուսակիցք՝ Ազգային ժողովոյն մէջ մեծագոյն մաս կազմելուն առթիւ՝ Սպանիոյ Մեծամեծք ուղերձ կը գրեն Տօն Ալֆօնսին, յորում և թագաւոր անուամբ կ'ողջունեն զնա: — Եւ սվ կըսէ թէ Գարլօսեանց ալ վառօղ չը դրկեցին... —

Դեկտեմբեր 1871

1. Հնդկաստան. Անգլիական տեսչութեան Անդամք որ Պէնկալայի սովելոց օգնութեան պաշտօնն ըստանձնած էին, տարօրինակ աշխատութեամբ՝ զարմանալի միջոցներ ձեռք առնելէն ու Պէնկալայի աշխարհը երկամուղիներով զարդարելէն, մտակարար 15,000,000 սովեալ ազատելէն յետոյ՝ պաշտօնին կը կատարեն ու

զոհունակութեամբ կը լուծուին: — Այս նաշխարհիկ և մարդավայել առաքինութեան վերայ խօսելն աւելորդ կը համարիմք, բանի որ բոլոր Թրքաստանցիք ինքնին կը վկայեն՝ բոլոր լուսաւորեալ Ազանց զՊասրտութեանն որոյ ականատես վկաններ եղած են Փոքր Ասիոյ սովատանջութեան ժամանակին: —

3. Ասիա. Ճափօնեան զօրախումբը բոլորովին կը բաշուի Ֆորմօզա կղզիէն:

4. Սպանիա. Սէռոանօ կը մեկնի Մատրիսէն և պատերազմին դաշտը կը ժամանէ: — Դու միայն կաս յԵրուսաղէմ, Գնչդ Սէռոանօ, Պաշտօնէիցդ և ժողովականներուդ մեծ մասը սքեմաւորաց զործարանը մտած, ու անոնց պատրաստած պայծուցիկ նիւթերով խուցսախ կը շինեն զբեզ հանրապետութեամբդ, յ զս հանելու:

7-8. Սպանիա. Հօմա զօրավարն կը յարձակի Գառլօսեանց բանակին վերայ, Թօլօզայի մօտ, և վերջապէս յետս կընկըրկի. բայց Գառլօսեանք յառաջանալու առիթը կը փոխցունեն և օգուտ չեն բաղեր:

9. Թուրքիա. Եզիպտոսի Խըտիլն զինու զօրութեամբ կը գրուէ Տարֆուրի (5,000,000 բնակչօք) երկիրը:

11. Սպանիա. Գերմանական վաճա-

ուստար Կիւստավ անուն նաւ մի, փոծորկի բռնուելով Սպանիոյ եզերաց կը մտնայ. Գարչօսեանք զայն տատանեալ վիճակի մէջ տեսնելով՝ ումբ կը յարձակեն անոր վերայ և խրեցընելէ յետոյ՝ անոր մէջի վաճառքն ու զոյքն ամբողջապէս կը յափըշտակեն. — Պէտք չէ որ մարդ զարմանայ այս տեսակ անգթութեան վերայ. բաւական է զիտնալ թէ հարուածողը պապական է և հարուածեալը բողոքական. և թէ ի զուր ըսուած չէ՝ թէ Արտաքոյ Պապականութեան չիք փրկութիւն — :

19. Բրուսիա. Արնիմ կոմսն երեք ամսոյ բանտարկութեան կը դատապարտի. բայց և այնպէս իւր դատը բարձրագոյն Ատենին կը ներկայացունէ :

20. Իսպիա. Երեսփոխանական ժողովոյն մէջ յատուկ բռնէարկութեամբ որոշումն կը տրուի, Կարիպալտի Զօրավարին յատկացեալ նուիրատուութիւն մ'ընելու համար. իսկ Կարիպալտին այս նուիրատուութիւնը չընդունիր :

21. Զուիցերա. Ազգային ժողովն՝ քաղաքական ամուսնութիւնը կը հաստատէ և անոր վերաբերեալ օրինաց վճիռը տալէն յետոյ կը ցրուի :

22. Սպանիա. Մուրվիէտրոյի մէջ,

Մարդինէզ Գամիսոս զօրավարն (ծէզուի-Թաց մարդը) Սպանիոյ Թագաւոր կը հրատարակէ զԱլֆօնս Իշխանն :

30. Սպանիա. Նախարարք յայտարարութիւն կը հանեն ընդդէմ Ալֆօնսեան դաւաճանաց. սակայն Մատրիտ քաղաքի զօրապետն ալ Ալֆօնսեան կը հրատարակէ զինքն. Նախարարք դաւաղրութիւնն այս վիճակին մէջ տեսնելով իսկոյն իրենց պաշտօնէն կը հրաժարին :

31. Սպանիա. Զօրքն ամեն տեղ կը բարեւէ զԱլֆօնս՝ իբրեւ Թագաւոր Սպանիոյ և նոր Նախարարութիւն կը կազմուի, ինամակալ անուամբ. իսկ ժողովրդեան սիրելին Սէռոանո՝ Ֆոանսա կը բաշուի ձէզուիԹաց կենազրու դարաններէն հեռանալու համար : — Այս այն ժողովուրդն է որ երբեմն իբրեւ փրկիչ ողջունած էր զՍեռոանո Քանի որ ժողովրդեան վառումն ամէն հովէ կը շիջանի՝ ձէզուի-Թաց պետութիւնն ալ յաւիտեան պիտի տեսէ. հետեւաբար՝ մարդկութիւնն ալ լոյս տեսնելիք չունի — :

Յուլիս 1875

1. Ամեր. Մէքսիգա. Պապական կրօնաւորներու կողմանէ յարուցեալ վի-

Տարանուծեանց ամբիւ՝ սոսկալի անգթու-
 թիւններ տեղի կ'ունենան. Ազիսժա-Հէր-
 ժօզայի մէջ ալ բողոքական Հովիւ մը
 կըստպաննուի և Ազափուլզօյի Հնդիկները
 կը գրգռին Բողոքականաց ղէմ: — Ստոյգն
 ասելով ղեռ համազուած չեմ (կարծեմ թէ
 համոզուելիք ալ չունիմ) որ այս դժոխաց
 Բարսպակս, ոչ թէ Ամերիկա՝ ալ և Եր-
 կիրն ալ երթան, այն տեղն ալ անդադար
 պիտի շարունակեն իրենց սկզբան յատ-
 կացեալ խոտովութիւնքը: —

2. Սպանիա. Ալֆօնս իշխանն Սպա-
 նիոյ Թագաւոր կը հրատարակի ի պաշտօ-
 նէ: — Ամենայն ինչ կատարեալ է.
 Որդիք Լօյօլայի, Աչքերնիդ լնյս, ալ աշ-
 խարհքը կրնաք ձեր սեպմականուծիւնն
 համարիլ, միայն սա տարբերուծեամբ՝ որ
 ինչպէս ժամանակը՝ նոյնպէս և ձեր երկ-
 ւակայած դարերն անցան և անդառնալի
 կերպիւ հեռացան և տակաւին հեռանալու
 վրայ են: —

3. Սպանիա. Խնամակալ Նախարար-
 ութիւնն օտար Տէրութեանց կը հաղորդէ
 Սպանիոյ նոր վիճակը, մասնաւոր շրջաբե-
 րականաւ:

Ե Ասիա. Չինաց Կայսրն այսօր կը
 վախճանի:

4. Աւստր — Հոնկար. Սկիզբն դա-
 տին, յորում Օֆընհէյմ ամբաստանի:

5. Գերմ. Բրուսիա. Մարթէն Եպիս-
 կօպոսն Փատէրպօրնի՝ կրօնական խնդրոց
 պատճառանօք իւր պաշտօնէն կը ձգուի,
 բարձրագոյն Ատենի վճռով: — Տարակոյս
 չկայ որ յիշեալ Եպիսկոպոսն՝ Աւետարանի
 պատգամին թիւր մեկնութիւն տալով՝ սն
 ըստ ըլլայ մարտը թէ՛ Երանի որ հալած-
 եալ իցեն վասն պապականութեան, զի
 նոցա է արքայութիւնն Երկնից:

9. Սպանիա. Ալֆօնս նոր Թագաւորն
 Սպանիոյ կը ժամանէ ի Պարցըլօնա:

19. Գերմ. Բրուսիա. Փատէր-
 պօրնի Եպիսկոպոսն կը ձերբակալի և վէ-
 սէլի բերդին մէջ կը բանտարկի: — Եւ ով
 կը տարակուսի՞ թէ այս Եպիսկոպոսն ուխտ
 ըրած չը լինի՝ աշխարհիս մէջի պապական
 չեղող բոլոր իշխաններն ու Թագաւորներն
 այս բերդին մէջ ցկեանս չը բանտարկելու,
 իր իշխանութեան հասած վայրկենին: —

20. Անգլիա. Արտաքին գործոց
 պաշտօնեայն կը գրէ Փէթէրզպօրկի Անգ-
 լիական Դեսպանին, թէ Անգլիան չէ կա-
 բող մասնակցիլ՝ Ռուսաց Կայսեր առա-
 ջարկած համազգային այն ժողովոյն, որոյ
 նպատակն պիտի լինի պտտանելիք պա-

տերազմաց վերաբերեալ նոր օրէնք հաստատել. բանի որ Անգլիան չուզէր՝ ոչ պատերազմները դիւրացնելով օրինօք բաշայերել զանոնք և ոչ Հայրենիքը պաշտպանել ուզող ազատասէր ժողովրդեան մը հայրենասիրութիւնը արգիլել: — Կեցցես, Անգլիա. Մենք զիտէինք և զիտենք որ բոյ լուսամիտ ժողովրդեան սկզբունքն այդ է. Երանի թէ բոլոր պաշտնատեարքայ այդ սկզբան իրապէս Թարգման կենսային միշտ ու մնային այնպէս —:

22. Սպանիա. Թագաւորն ապրտամբաց հրաման կընէ որ զէնքերնին ձգեն:

25. Գերմ. Բուսիա. Ընդհանուր ժողովն իր բուէով կը հաստատէ բազարական ամուսնութեան վերաբերեալ օրէնքը:

28. Գերմ. Պաիէռա. Եպիսկոպոսունք ի ժողով կը զուսարին և բոլոր մի կուզղեն Թագաւորին, ընդդէմ հաստատութեան բազարական ամուսնութեան: — Ի՞նչ նշանակութիւն ունի, որ ամուսնական սրբութենէ զրկեալ խոււրք մը Արեղայք իրենց վերաբերութիւն չունեցող խնդրոյն մէջ՝ այս աստիճան կամակորութեամբ և հոգեով մարմնով կը նետուին. բայց սա ևս չմոռնամք յիշել, թէ մարդիկ սոցա ըրածին խելք հաստեցած չունին—:

Փետրվար 1875

3. Սպանիա. Թագաւորն իր բանակի զլուխն անցնելով՝ կը յարձակի Գաւթունանց վերայ. բայց թէ ի Լուզոս և թէ ի Լագաու կը յաջութի չարաչար. իսկ Գաւթունանք շատ կը տընտընան և այս առթէն բաղելիք օգուանին կը կորուսանեն:

5. Իսպիա. Հատմայ Պապն իր նոր շրջաբերականաւ կը բաշայերէ Բրուսիոյ մէջ պաշտօն վարող բոլոր Եպիսկոպոսները պատուիրելով Ճանաւանդ՝ որ Կառավարութեան օրինաց դէմ մինչև ցարդ ըրած ընդդիմութիւննին շարունակեն, ամենայն զօրութեամբ: — Աստուածային պատուէրներն այս Պապական հրահանգին բովանչուշտ՝ աննշան բանեյ պիտի համարուին Եպիսկոպոսաց աչքին —:

8. Սպանիա. Բազարական խնդրոց վերաբերեալ ժողովներ կազմելը կ'արդիւլուի ի պաշտօնէ:

9. « Բաղարային ամուսնութեան օրէնքը կը չնչուի: — Եւ ո՞վ կը տարակուսի որ Լոյսոյանան սրեմաւորք այսպիսի օրինաւոր ամուսնութենէ չեն զայթաղիր —:

12. Իսպիա. Կարիպալտի զօրավարն իրեն անաջարկուած նուիրատուութեան

Թիւնը վերջապէս կընդունի, բայց այն պայմանաւ միայն, որ այդ գումարին մեծ մասը երկրին օգտակար համարեալ բանի մը գործածուի. և այս առթիւ տառաջարկութիւն կընէ որ Տիբեր գետը մաքրուի և անոր ճանքաներն ուղղուելով նաւարկութիւնն ալ այնչափ դիւրանայ որ նաւերը կարենան մերձենալ մինչ ի Հոովմքաղաք:

16. Ամեր Միաց Նահ. Վաւերացումն նորոգ դաշնագրոյն ի Ծերակուտէ, որ ի մէջ Թուրքիոյ և Միացեալ Նահանգաց, ի մասին հպատակութեանց խնդրոյն:

20. Ամեր Միաց Նահ. Տեղեկագիր Շէրիտան զօրավարին ի Լուզինեան Նահանգէ, որով ծանուցանէ թէ այն երկրին մէջ (1866էն ի վեր) քաղաքական կարծեաց պառճառանօր տարանելոց Թիւն 21 է ի և վիրաւորելոցն 2115 ի հասած են:

— Ասոր գէշ բան ըլլալուն՝ մանրդ չկայ որ տարակուսի. բայց Հայերուն ալ՝ բարբարոսաց առջեւն առանց պաշտպանողական պըճըրտուք մի ցոյց տալու և ոչխարի պէս անոնց դանակին ճիտ մատուցանելու սովորութեանը, շիտակն ըսելով, խելք չըկարացի հասցունել զնանց —:

23. Ապանիա. Սրբազան Պապն օրհնալից ու սիրալիր նամակ մի կը զրէ

Նոր Թագաւորին, որով Նորին Վեհափառութեան գահակալութեան աւետիսին վըրայ զգացած անպատում ուրախութիւնը յայտնելով՝ ապագային մէջ ալ Կաթոլիկութեան նպաստաւոր յոյսեր կը տածէ: — Սրբազան Պապի սրբազնագոյն պարտաւորութիւնն ալ, ըստ մեր ամենախոնարհ կարծեաց, զայդ կը պահանջէր —:

25. Անգլիա. Կոմս Տէրպի կը յայտարարէ ժողովոյն, թէ Ռուսիա, Բրուսիա և Աւստրիա՝ Ռուսմանիոյ և Սէրվիոյ հետ ընելիք առեւտրական դաշնադրութիւննին ի կատար պիտի հանեն առանց Բարձրագոյն Դրան հրամանի:

26. Ապանիա. Դառլոսեանք կը յարձակին Պիլպոս քաղաքին վերայ բայց ընդդիմութեան սաստիկութեանէն յետս կընկրկին:

27. Աւուստ. Հոնկար. Վերջ դատին, յորում Օքընհէյմ արձակի:

28. Ապանիա. Հատարակաց Դատարակութեան վերաբերեալ ազատական օրէնքը կը ջնջուի. — Մեր կարծիքն այն է, թէ ճէզուլիթներն տուակել առաքինութեան համար՝ բան Սէպուանօսի վրէժխնդիր հանդիսանալու դիտաւորութեամբ (?) աշխատած ըլլալու են, այդ ազատութիւնն ի պաշտանէ ջնջելու —:

Մարտ. 1875.

17. Աւստրիա. Պապին անսխալու-
 միւնը չընդունող մասն անկախ Եկեղեցի
 կը կազմուի, ընդ անուամբ նախնական
 Կաթողիկի, որոյ Եկեղեցական կանոնաց
 ծրագիրն ալ կը վաւերանայ Երեսօրհաս-
 նական ժողովոյն կողմանէ: — ԵՊէ ստանք
 ալ սովորութիւն ունին Պապը յիշատակե-
 լու, Մերոնց հետ ձեռք ձեռքի կրնան տալ
 և ապրիլ եղբայրարար՝ հակոտնապատ վան-
 քերու մէջ: —

23. Զուիցերա. Պապն իր անսխա-
 լական վարդապետութիւնը չընդունողն ու
 նախնական Կաթողիկ անուանեալ մասը
 կը բանադրէ, մասնաւոր կոնգակաւ, որով
 և իւր Եպիսկոպոսաց պատուէր տալով
 կը բաշխէրէ զանոնք, որ հոգւով չամ
 հակառակին՝ Քէ Ազգային ժողովոյն և Քէ
 Կառավարութեան այն որոշմանց ղէմ յո-
 րոնք բազարական ամուսնութեան խնդրոյն
 կը վերաբերին: — Սա երանելի մարդն ալ
 բանի որ անսխալականութեան վիճակին
 ախրացաւ, սխալականութեան ճանկերէն
 չի պրծաւ զնաց. . . — :

25. Ապանիա. Լոզ Ռիսզի Դասա-
 տուն բողոք կը բառնայ, դաստիարակու-

Սեան վերաբերեալ ազատական օրինաց
 շնորհան ղէմ, բայց ի զիշերայն կը ձերբա-
 կալի և Սպանիոյ սանձաններէն դուրս
 բանտարգելութեան կը դատաւարտի: —
 Անիւելը մարդ, ալ բան չը գտնար բողո-
 քելու, Քող Աւետարանի ղէմ բողոքէիր, որ
 ձեզուիմաց Թագաւորութիւնն ստղէնը՝
 Աբրուիւնն ալ անղէնը վայելէիր. . . — :

Ապրիլ 1875.

1 Ապանիա. Դառլուեան զօրականք
 Դառլու իշխանէն խոյս տալով՝ կըսկսին
 ցրուիլ և նոր Արքային հնազանդիլ: —
 Ապրիլի ձուկերն ալ այսպէս՝ երբեմն
 Դառլուեանց կը խարուին և երբեմն Ալ-
 ֆոնսեանց. . . Մարդ ի պատուի էր և ոչ
 խնացաւ, հաւատարեցաւ ձկնոց և տըլլայից
 և նմանեցաւ նոցա: — :

5. Ապանիա. ձեզուիմաց ընկե-
 րութեան ծառանգաւորաց պարոյներն (որ
 1868էն ի վեր ի պաշտօնէ փակուած էին)
 արտօնութիւն կըստանան ու վերստին կը
 բացուին: — Երեւի թէ ձեզուիմական անի-
 ծաձըգութիւնը՝ Սպանիոյ կլիմային մաս-
 նաւոր և յաւիտենական շատկութիւնն է: —

5-6. Իսպանիա. Աւստրիոյ Կայսրն ու
 Իտալիոյ Թագաւորն զիրար բարեւելու

համար Վէնէտիկ կը ժամանեն, և փոխադարձ այցելութեամբ երկարօրէն կը տեսակցին. որոց հետ կը գտնուին նաև Անտրասի Կոման ու Վիսգոնդի Վէնտուզա, Արտաքին գործոց Նախարարքն:

9. Ապանիա. Հասարակաց դատարարակութեան սկզբունքը պաշտպանող Դասատուք խմբովին ղուրս կ'արտաբտին Սպանիոյ սահմաններէն:

22. Իտալիա. Բրուսիոյ զահածաւանգ Իշխանն այցելութիւն կընէ Իտալիոյ Թագաւորին, Նախօրի քաղաքին մէջ:

25. Թուրքիա. Հիւսէյին Ալիսի փաշան Եգարբոսութենէ կ'իյնայ և էսաստ փաշա Նոյն պաշտօնին կը հասնի:

28. Անգլիա. Կալլէսի զահածաւանգ Իշխանն, որ 25 սեպտ. 1874 ին Անգղիական Ֆրանս-Մասնաց Մեծ-Պիս ընտրուած էր, իւր պաշտօնին վերայ կը հաստատուի:

Մայիս 1875.

3. Ա. սսր. Հոնկ. Գարատապի Իշխանն Նիքիոյ՝ այցելութիւն կընէ Կոյսեր:

7. Ա. սսր. — Բիլի. Համպուրկի Մեծ Ովկիանեան Սղծատար՝ Շիլլէր անուն շոգենաւն ալեկաճութեան հանդիպելով՝

կը խրի 2իտէ կղզոյն մօտ և անոր մէջի 355էն 312 հոգին կը կորնչի:

8. Պելքիսա. Լիէժի մէջ տեղի ունեցած կրօնական հանդիսաւոր Քափօրները կ'արգիլուին, քաղաքային ժողովոյն կողմանէ:

10. Գերմ. Բուսիա. Ռուսաց կայսր Ալեքսանդր Բ. կը ժամանէ Ի Պէրլին:

12. Թուրքիա. Իզմիրի կողմերն երկրաշարժ կը պատահի և 2000ի չափ հոգի կը կորնչին:

13. Միաց. Նահանգք. Նիւ-Եօրքի Օրէնսդիր ժողովն որոշում կուտայ հարկադրել զԿառավարութիւն, որ Գուպա կղզոյն պատերազմին վերջ տալու միջոց մը խորհելով անոր անկախութեանն ալ նկատէ: — Հաւատալ ոչէտք է թէ ո՛ր և է ժողովուրդը կամ Ազգ, իբրև մարդ տպրելու համար՝ կամ լուսաւորեալ դրոցի և կամ դրացին լուսաւորելոյ յատկութիւնն ունենալու է: Յաւելով կը հաստատեմք, թէ Հայք՝ այս երկուքէն ալ զուրկ են. քանզի չէ տեսնուած մէկ աշխարհական կամ զունէ կրօնական, որ ըսէ Քրիստոս՝ թէ զուր մէկ սեռէ սերած և ազգակից էք. ուրեմն ինչո՞ւ եղբայր զեղբոր արիւնը կըծծէ. . . Ո՛վ դուք, որ Քրիստոսի պաշտօնեայ կ'անուա-

նէք զձեզ և Հայոց փրկիչ կը հանդիսանաք, ետէ ստուգիւ այդ է ձեր պաշտօնն՝ աւետարանեցէք այդ երկու Ազգակից մողովուրդը. ապա թէ ոչ Հայուն ու Քուրդին փրկութիւն չկայ, և ձեզ բաժին պիտի մնայ միմիայն ապագային ցատումք. . . . :

» **Գեղ. Բուսիա.** Բորչարօք Իշխանն նեազգրական շրջաբերականաւ կիմացիէ (Պէտլիսէն) բոլոր Թոս Դեպտանայ՝ Թէ Թուսիոյ Կայսրն ըստ ամենայնի ապահովութիւն առած է Գերմանիոյ Կայսրէն, ի մասին ընդհանրական ինտղադումեան և այնպէս մեկնած է Պէտլիսէն: — Շատ աղէկ, բայց փոփաբեղի էր որ այն ալ իմացուեր թէ Թուսիան ալ այդ ինտղադումեան ապահովութիւնը տուած էր Գերմանիոյ Կայսրը: —

15. Եսէ-ճարլիկիա. Կառավարութեան կողմանէ զինուորականութեան վերաբերեալ ինտիլին (որ 180,000 զօրք և 7¹/₂ է 12 ամիս ծառայութիւն կը սրահանջէր) Երեսփոխանական ժողովէն կը մերժուի. և անոր փոխարէն՝ կորաշուի, որ միայն 80,000 զօրք ըլլայ և անոնց ծառայութիւնը 3 ամիս տեւէ: — Ինչ կակիկ Երեսփոխանութիւն և ինչ կակիկ որոշումն: Տես թէ ինչպէս զանձն իր դրամը կը պա-

նէ. երկրագործութիւնն իր մշակներէն չի զրկուիր. տարուան մէջ ալ 520,000 մարդ զինուորական կը թուութիւն կ'անուն և հայրենեաց ու իրական պաշտպան կը հանդիսանան: Պէտք է հաստատուի թէ Աստիտան իմաստութիւնը միայն եւրոպացոց և ամերիցացոց պուտ է: —

21. Պելլիսիա. Պրիմարը Իշխանը կենացրաւ ընելու կոտիւած անոց ասկ ձեռքուած Տիւշէն անուն անձին բնութիւնը լրանալով՝ անոր անմեղութիւնը կը հաստատուի և բանտէն կ'ործակուի — Սովորութիւն է որ յանցաւորը կը պատմեն, բայց անմեղին ինչ հատուցում կընեն. մի զուցէ օրէնքն ալ (ինչպէս սովորութիւն է Ասիոյ մէջ) կ'աւակածի ենթորկեալ անձին անմեղութիւնն իսկ անոր բուշած նեղութեանցն ու չարչարանացն հատուցումն հաւտարելով « Է՛ն ալ այն բանտին մէջ բան մը չունիս Տըրտու. Լէրդ լոյս. յանցանք չունիս եղեր. ելիր զնա՝ ըսէ. . . , և այն անողորմութիւնը կորուսած իսկծը, առանց զոնէ բարոյական հատուցման, դուրս ձգէ: Եթէ այդպէս է, տարակոյս չկայ, որ զօրաւորագոյնք աշխարհք սրաբասի վերայ կ'աւակած յայտնելու իրաւունք պիտի ունենան. . . . : —

23. Զուիցեա. Ժողովրդեան 21285՛ է բուէով բարաբական ամուսնութեան խընդրոյ վճիռը կը վաւերանայ, և Պապական կոնդակին հակառակ՝ Ազգային ժողովոյն 1874 ղեկտ. 24ի վճիռն օրինաւորութեան կարգը կ'անցնի: — Հիմա այսբան մարդը սխալեցնողն՝ անսխալ կրնայ համարուիլ՝ հոգիդ ու արեղ սիրես —:

25. Գերմ. Պաւիւռա. Յորելեան հանդիսի Թափօրը կ'արգիլուի Կառավարութեան կողմանէ: (տես Յունիս 4):

27. » Յորելինի Պապական Թողութեան հանդէսն ալ Կառավարութեան կողմանէ կ'արգիլուի:

30. Պեկնիզա. Ամսոյս մէջ՝ Թէ ուխտաւորաց խոնութեան և թէ հանդիսաւոր Թափօրներու արգիլմանց պատճառաւ՝ Երկրիս ամեն կողմերը շփոթութիւն կը ծագի և խռովութիւնը տեղի կունենան, երկու մաս ժողովրդեան մէջ: — Եւ որ ինչպցի հեծանոսն է այն, որ հրաշից կարօտ պաղպականն այս վիճակին տիրացած տեսնելով՝ ուզէ դիմել ի Բրիտտոնէութիւն: Տես Թէ կրօնից խանութպանութիւնն որ աստիճան կը մաքառի ընդդէմ ճշմարիտ Բրիտտոնէութեան —:

31. Ռուսիա. Պաշտօնական վիճա-

կազրութենէն յերեան կ'ելնէ Թէ յոյն օրօսօփսներուն քանակութիւնը կարի նուազած ու գրեթէ բոլորովին անհետանալու վրայ է: — Այս խնդիրն էլ Մշակից ենք յանձնու՛մ, որ մաղէ անցունելով բուն պատճառներն իմանայ և իւր Կոնկլիւզիօնն իմացընէ Հայերին—:

Յունիս 1875

Ասիա. Պերմանի Թագաւորն Անգլիացի ղեսպան մի կընդունի և Արեւմտեան գաւառաց մէկ մասին անկախութիւնը կըտորագրէ:

2. Ամեր. Միաց. Նահ. Օնիօի մէջ հանրապետականաց ժողով մի որոշում կուտայ առաջարկել Նախագահ Կրանթին որ Ուաշինկթընի օրինակին հետեւելով երրորդական ընտրութիւնը մերժէ և այնչափին զօհանալով հեռանայ կառավարական գործէն և առանձնանայ:

4. Գերմ. Պոս. Եկեղեցեաց բակերէն դուրս կատարուած կրօնական հանդէսներն ու Թափօրները կարգիլուին Կառավարութեան կողմանէ: — Արդարութիւնն կը պահանջէ՝ որ այլոց ական շիւղը նշանակած տտեննիս՝ մերինին զերանն ալ անտես չառնեմք. քանզի հանդէսներու և

Յափօրներու մասին մէջ՝ Կ. Պօլսոյ Հայերն անհամեմատ (բաց ի Յունաց) կերպիւ զերազանց կը զսնուին բան զԵրուսաղի պապականս, որ փոխանակ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ վայելուչ պարգուծեան՝ օտարտի, ունայն և անսովոր, նա մանաւանդ այլադէն ազգաց գայթակղութիւն և ծիծաղանք պատճառող վիճակի տիրացած են: Շատերէն մէկը միայն բաւական կը համարիմք՝ իբրեւ ապացոյց մեր տրամին. ա՛յն է՝ ՀայաՍիրոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ առաջ Ուրբաթու հանդէսը, որ Եկեղեցւոյ բակէն դուրս՝ բանի բանի փողոցներ կը ճեղքէ կանցնի, ընդ այլևայլ զանգակահար ձայնից որոտմամբ Այս կարգէն են նաև Սաղման հանդիսներն, ուր ննջեցեալք (բացառութիւններէ զատ) մեծազոյն մասամբ բացերես կը ցուցուին և կ'առաջնորդուին այնպիսի բարձրաձայն երգերով՝ որ ոչ միայն ստորինեայ հարսանիքէ մը չը տարբերիք այս հանդէսն՝ այլ առիթ կուտայ այլակրօն Ազգաց՝ յաւիտեան հեռանալ ի Գրիստոնէականութենէ:

7. Սպանիա. Սրբազան Պապն իր լիակատար պաշտպանութիւնը կը խոստանայ Նորակազմ կառավարութեան և կը պահանջէ, որ կառավարութիւնն ալ պա-

պական դաշնագիրն ընդունի և ստորագրէ՝ իբրև պայմանաւոր փոխարինութիւն:—Աս ալ իրաւունք է. մարդուս պապային տղան անգամ առանց վարձու չը գործէր, և պէտք է հաւատալ՝ որ Մաւրիտանացիք երբէք այսպիսի Քէլէլիիւ ստաշարկութիւն մ'ըրած չունէին Սպանիացոց: Ե՞՞՛ Եւսանիան՝ իր ապագային յոյս մը տածելու դիտաւորութեամբ՝ այս առիթը կամովին փախցունէ, տարակոյս չկայ որ ինքն ալ, ինչպէս այլևայլ կառավարութիւնք, արժանի պիտի համարուի Թէ՛ Պապական որդեգրութենէ զրկուելու և Թէ անոր ներողութեան ցուցակէն դուրս ձգուելու: Յուսալի է սակայն, որ Սպանեան, ըստ իւր վաղեմի աւանդապահ սովորութեան, յիշեալ դաշնագիրը կըստորագրէ ամենայն հլուքեամբ—:

8. Թուրքիա. Նուպար վաշուն Եգիպտոսի Արստաբին գործոց Նախարար կ'անուանի:

10. Անգլիա Առաջին Նախարարն՝ հարցման մը պատասխանելով՝ կը հաստատէ Թէ արդարև Անգլիոյ մէջ՝ կը զրտնուին ձէզուբներ ու կը կենան, հակառակ Երկրին օրինաց, սակայն, կը յարէ Նախարարն, Ե՞՞՛ զանոնք արտասանմա-

նեւն անօգուտ չէք համարիր, կարող եմք օրէնքն ի գործ դնել: — ժամանակդ ալ չես մեղքընար, մարդ Աստուծոյ. ելնէի ընզի ուլմի՞ք ըլլայի տէ, մեղն իմ բի՞թ խածած ատեն՝ հարցմանդ սպասէի և ուռած ու դղում դարձած բժովս ալ՝ օրինացդ գործադրութեանը դիմէի. . . . Հնչըս ո՞ր կ'երթար —:

Գերմ. Յուսիս. Յօսածէր՝ Եպիսկոպոսն Պռէզլոյի՝ 2000 մարտ տուժի կը դատապարտի, անտիպապեան բահանայ մի բանադրելոյն պատճառանօր:

16. Իսպիա. Կարիպալտի զօրավարին առաջարկած խնդիրն Երեսփոխանական ժողովոյն կողմանէ ընդունուելով՝ Տիբեր գետը մարբելու և անոր ճանքաները շտկելու վճիռ կը տրուի. — Երեւի Յէ Զինչինադոսներ ծնեւն իտալիոյ միայն յատկացեալ է. . . Մեր Երկիրն այդ մասին մէջ՝ կատարեալ ամուրթիւն կը պահէ. . . Ատոր համար է որ Արաքսն ալ միշտ կ'արտատուէ, Եփրատն ու Տիգրիս անանձնակի կը տրտնջին և յիրար կը փարին, մի միայն զիրար խոնարհեցնելու և օտարին ժողը լցունելու դիտաւորութեամբ. Տղմուտ գետն որ ըսես՝ լոզանք մ'անգամ առած չունի և ամենատղմուտ կը մնայ. . . . —

22. Ֆռանսա. Երկրիս հարաւային կողմը կը հեղհեղի և մեծամեծ վրասուց կ'ենթարկի:

24. Գերմ. Յուսիս. Ամերիգեան նաւատորմ մի, ընդ հրամանատարութեամբ Ուարտըն Ամիրալին, կը ժամանէ ի Քիէլ:

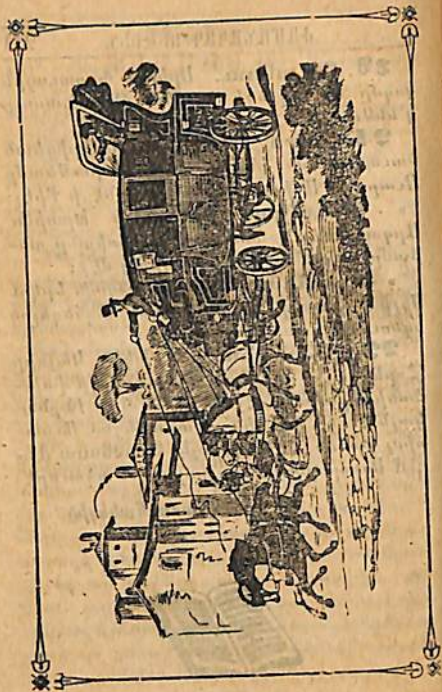
» **Յուսիս.** Եգիպտոսի Երտիմէ Արդարութեան հոմագնեայ Ատեանը անձամբ կը բննայ Ալեքսանդրիոյ մէջ:

» **Ֆռանսա.** Ազգային ժողովն Երկու միլիօն Ֆրանկ կը յատկացնէ հեղհեղելոց օգնութեան հասնելու համար:

29. Աւստրիա. Նախկին Կայսրը (Հօրեյլայր այժմեան Կայսեր) կը վախճանի Փրակայի մէջ: — Այս անյն ինքնակալն է՝ որ 1848ին հրամարեցաւ Աւստրիոյ գահէն, ձգելով զայն Ֆռանսա ժողովէ Երթորդոյն, որ ցարգ կը թագաւորէ:

(Շարունակելի)

ԱՅԼԵՒԱՅԼԻՔ

ՍՊԱՆԻՅՑ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՎԻՃԱԿԸ
1868 — 1875

ԵՒ

ՃԷՋՈՒԹԱՅ ԸՆԹԱՅԻՐ

Ելիզապէթ Սագուհեոյն զահընկէցումե-
նէ յետոյ՝ Սպանիոյ կառավարութիւնն
Հանրագետական հրատարակեցաւ, ընդ
Նախագահութեամբ Աէռուանօ մարաշախ-
տի. այն որ ատեն ժողովրդեան զայրումն
անչափ սաստկացած էր Միացեալական
իշխանութեան դէմ, որ կարծես թէ՛ դարե-
րու մէջ՝ օր ըստ օրէ պնդացած շղթայն
(զոր հիւսած էր ուղեւ կը հիւսէր ձեզ
ուրիշական մտլութիւնն) կուզէր վայրկեանի
մէջ փշրել, և կամ զարերու վրէժը յակըն-
ժարթի մէջ առնուլ, նոցա (ձեզուրիժաց)
վանուց վերայ յարձակելով և զանոնք հիմ-
նայտակ ընելով. Այս վանուց իրարու
հետ ունեցած հաղորդակցական ստորերկ-
րեայ շէնքերուն և նոցունց ծակ ու ծուկ
տեղերուն մէջէն այնպիսի ահռելի անգը-
թութեանց հետք յերևան ելան, որ զրիջ
չկայ աշխարհիս մէջ՝ զորս կարենայ նկա-

րագրել: Մէկ մասին վերաբերեալ համա-
ռօտագոյն յիշատակութիւն մը բաւական է
յիշեալ անգթութեանց հազարէն մին ցոյց
տալ և թողուլ ընթերցողին որ երեւակայէ
յիւրովի՝ այն դարաւոր ու սոսկալի ոճիր-
ները, զորս ի զործ դրած էր ձէզուիթա-
կանութիւնն:

Յիշեալ ստորերկրեայ շէնքերը բըն-
նուած ատեն՝ մահարոյր նշաններէ զատ՝
մարդոց (արու և էգ սեռի) անհամար ու-
կերտիր զտնուեցան. որոց մէջ՝ նահա-
տակեալ անձանց տարիքը նոյնպէս և նա-
հատակութեանց որ դարու և ժամանակի
մէջ տեղի ունենալն ի պաշտօնէ հաստատ-
ուեցան:

Այս իրականութիւնը տեսնելով՝ ժողո-
վորդ և կառավարութիւն նողկանք զգա-
ցին. ուստի և այս ատենն էր, որ անհա-
տական արտօնութեանց ջնջման ու կրօնից
ազատութեան սկզբունքն ի պաշտօնէ ըն-
դունուեցաւ Երկրիս մէջ: Սպանիացիք ա-
ստով ալ ձէզուիթաց երեւելի և անբերեոյժ
փորձանքէն ազատ չմնացին ու Հանրապե-
տութենէ ի Միապետութիւն (*) և ի Միա-
պետութենէ ի Հանրապետութիւն տատա-

(*) Ամէտէ՞ Իտալիոյ արքայազուն Քազաուր եղաւ
և ձէզուիթաց ձեռքէն ազատելու համար հրաժարեցաւ:

նելէն զկնի՝ դարձեալ մտան անոնց ծու-
ղակը. և վերջապէս Գառլոսեան (այլ ցեղ
արքունական) բանակին դէմ ճակատելու
ստիպեալ՝ Ազգայնոց արեան մէջ թաժաղե-
ցան երկար ատեն: Սեռուսօ, Հանրապե-
տութեան Նախագահն, երբոր Գառլոսեանց
(իմն նշուել պապական քան զՍ. Պապ)
վերջին հարուած մը տալու մտօք Մատրի-
տէն (28 դեկ. 1874) դէպ ի բանակետդ
մեկնեցաւ, Գամիոս զօրապետն (ձէզուի-
թաց մարդն) այս առթէն օգտելով Քազա-
ուր հրատարակեց Ելիզապէթի որդին (30
դեկտ. 1874), ընդ անուամբ Ալֆօնս ԺԲ. ի:
Աւելորդ է ասելն թէ Սէռուսօյի հետ հան-
րապետութիւնն երկրորդ անգամ ոտնա-
կոխ եղաւ ձէզվիթականութեան, որոյ առ-
ջև հաւասար արժէք ունին Թէ Պուրպօն-
եանք և Թէ Գառլոսեանք. բաւական է որ
մարդիկ իրաւունքէ և կրօնից ազատու-
թենէ զուրկ մնան և մի միայն պարտիք
կատարեն ու ձէզուիթներն Երկնից երես-
փոխաններ ճանաչեն:

Այս էր սոցա սկզբունքը, այս է և
այժմ. և այս պիտի լինի նաև յապագային:

ՄԹԱՊՍՏ ՍԵՆԵԱԿ

ԵՒ

ՀԵՌԱՄԵՐԶԻԿ ԳՈՐԾԻ

Այս այն գիւտն է, որոյ շնուհիւ հեռաւոր կամ սչքի տեսութենէ՛ արգիլեալ տեղոյ մը վրայի գտնուած ամեն հաստատուն և շարժուն իրերն՝ իրենց ամենափոքր ձեւերովն ու շարժունքովն իրապէս կը նկարուին ու կը պատկերանան մարդու աչաց առջեւ: Այս երեւոյթը կամ հեռաւոր և անտես իրերը ցոյց տուողին կըսեն Հեռամեծ գործի և պատկերացուցած տեղոյն Մթապաս սենեակ:

Եւ ահաւասիկ այս գործողութեան և տեղոյն նկարագրութիւնը.

Միտքդ առ՝ լուսամուտները զոցուս, խուփ ու մծապատ խուց մի, որոյ վերին լուսամտի փոքրիկ ծակին մէջ՝ դիտակի նման խողովակ մ'ազուցած է, ծայրամէտ ոսպնածեւ ապակեաւ (փէրքէֆուիլ), որոյ մէկ բերանը սենեկին մէջ՝ ու միւսը զրսի կամ փողոցի կողմը կը հայի: Այն գործիքին ոսպնածեւ ապակիէն կըսկսին ներս թափանցիլ կամ անդրադառնալ զրսի այն ամեն իրաց նկարները, լուսատու շառաւիղներու միջոցաւ և կուզան կը պատկե-

րանան՝ մծապատ սենեկին մէջ դրուած սպիտակ թղթոյ կամ այլ նիւթի մը վերայ՝ իրապէս և կատարեալ մանրամասնութեամբ: Հետաքրքրաշարժ ու խիտ զուարեալի տեսարան մըն է այս, երբ մանաւանդ սենեակը բազմամարդ փողոցներու կամ հրապարակի մօտ գտնուի, որոց վերայ գտնուած ամեն շէնք, անցորդաց ու կառաց շարժմունք, և մինչև անգամ աննշան ժպիտք՝ աչացդ առջև կը պատկերանան:

Նոր գիւտ մը չէ այս. Փարիզու արհեստից Համալսարանին մէջ՝ մծապատ սրահ մի կայ, ուր շատերն առաջին անգամ ներկայացած ատեննին՝ մեզի պէս հետաքրքրութիւն և զարմանք զգացած են այս սքանչելի անդրադարձ նկարին, որ կը պատկերանայ մետաղեայ վէրնիճածեփ տախտակի մը վերայ: Հեռամեծիկ գործին շատ դիւրութեամբ կրնայ զետեղուիլ ամեն տեղ, և շատ առիթներու՝ մանաւանդ պատերազմի դաշտերու մէջ կը գործածուի, թշնամուտն ամեն շարժմունքն ու կացութիւնը դիտելու համար. բաւական է որ այս գործիքին զրսի բերանը դիտելիք տեղոյն հետ ուղիղ կամ կոր գծով անարգել հաղորդակցութիւն ունենայ օդոյն մէջէն:

Այս կերպիւ ամեն մարդ կարող է իւր տանը մէկ սենեկին մէջէն (որ տեսարան ունի) դրսի շարժումը դիտել, թէ ծովային է եղեր այս շարժումը և թէ ցամաքային :

ՊԱՏԱՆԵԿԱՅ ԵՐԵԿՈՅԹ

Երեւակայէ անյայտի ընդարձակ շէնք մի, որոյ մէջ ամեն տեսակ Ուսման, Արհեստի, Ընթերցանութեան, Խօսակցութեան, Ատենախօսութեան, զանազան (բաց ի խումարէ) խաղերու, Մարմնամարզութեան, Պարի, Նուագածութեան, ձայնական և գրական Երաժշտութեանց, Նկարի և Գծագրութեան, Գրօնական, Բարոյական և Փիլիսոփայական բարոզներու, և այլն : Միով բանիս՝ ժամանակէն օգտելու կամ ժամանակ անցունելու համար՝ զանազան ձեւերու բաժնուած՝ բոյց իրարու հաղորդ սրահներ կան, ըստ ամենայնի շքեղ և իւրաքանչիւրն իրեն վերաբերեալ կարասեօքը, պիտայնքն ու գործիքովը զարգարուած : Այս տեղոյն անունն է Երեկոյեան Փրկատուն կամ Զբօսարան Պատանեկաց : Սոյն տեսակ հաստատութիւնք հիւստային Ամերիկայի Միացրալ Նահան-

դաց ամենէն մեծ քաղաքաց մէջ (ուր պատանեկութիւնն առուել ենթակայ է զանազան վտանգաց) սկսած են բազմանալ. շնորհիւ բարեկեցիկ անձանց և նոցա մարդասիրական Ընկերութեանց. որոց նպատակն ալ ըստ ամենայնի կը բացատրուի մեր ընէլիք նկարագրութեան մէջ : Բայց նախ պէտք է գիտնալ, որ զբօսատունս՝ թէ և ամենու համար բաց է, սակայն անբարեկեցիկ կամ անառակարարոյ տղայոց կամ պատանեկաց միայն յատկացեալ է, իբրեւ կրթարան և տեղի զգաստութեան :

Առանց մանրամասնութեան մէջ մտնելու, սն միայն կրնամք ասել՝ որ շէնքիս մուտքէն սկսեալ մինչեւ յետին անցից, դրանց և անկեանց մէջ՝ կիրթ, մարրատեսիլ, ծանրաբարոյ և լուրջ անձինք կեցած են, թէ ընդունող, թէ սրահներն առաջնորդող և թէ հսկող, անպէս որ՝ ամենափոքր ակնաբկութիւն, շարժումն և քայլափոխութիւն չի վրիպիր զոցա աչքէն :

Երեկոյեան արձակուրդէն յետոյ՝ Այցելուք կը սկսին հետզհետէ ներս մտնել. Դռնապանն ամենայն քաղցրութեամբ կը հրամցունէ զանոնք յառաջանալ, սեր կամ սր տեսակ զբօսանաց սրահն որ կամին. Այցելուք՝ ինչ կարգի կամ վիճակի որ

վերաբերին՝ անխտիր ու նոյնանման ընդունելու թիւն կը գտնեն, ամեն կայքի և սրահի Դէտերէն: Աւելորդ է ասել թէ Այցելուք ամեն տեղ և ամենայն ազատութեամբ կը մտնեն, կը մասնակցին, կը բաղին. կը ձգեն իրենց զբաղանքը և ուրիշ սրահ կը մտնեն. ձանձրացած ատեններն այլ զբօսանքի կը դիմեն. կը դառնան հնոյն և անկէ միւսոյն և այսպէս իրենց երեկոյն անմեղ զուարճութեամբ կուշտ ու կուռ կանցունեն՝ ըստ ամենայնի յարմար իւրեանց արտրժանաց. այնպէս որ՝ անըզգաստութիւն կամ չարութիւն մտածելու անգամ ժամանակ չեն ունենար: Սակայն սն չմոռնանք ըսելու, որ ինչպէս կազն ու կռիւք՝ նոյնպէս և հայհոյանքն արգիլեալ է խատիւ: Դէտերուն կամ Հսկողներուն յատուկ պաշտօնն է՝ կանոնազանցութեանց ժամանակ չտալ և արձնութեամբ ու լըրջութեամբ՝ պատահելիք դիպաց առաջքն առնուլ, թէ մեկին ակնարկով՝ և թէ մասնաւոր նշմարաւ, կամ ի հարկին՝ արտաբերով զկանոնազանցն ի նմին տեղուջէ յայլ սրահ, ամենայն քսոցրութեամբ:

Այցելու պատանին՝ փոխանակ ասդիս անդին ծուլաբար կամ այլ կերպիւ սըլընդտալու՝ մինչ յորոշեալ ժամանակին՝

օգտակար կամ ոչ վնասակար զբաղանօք կանցընէ երեկոյթը. բայց ընդհանրապէս զոհ սրտիւ, հանդարտ խղճիւ և պատկառաւ կը մեկնի, հետեւեալ երեկոյեան վերստին դառնալու դիտաւորութեամբ. և ահա այս է բարոյական ազդեցութեան սկիզբն ու ներգործութեան առաջին երեւոյթն, յորմէ միայն կըսպասուի պատանեկաց զգաստութեան և անոնց ապագայ բարեկեցութեան հրաշալի սկզբնաւորութիւնն և հետեւաբար՝ նպաստամատոյց Ընկերութեանս հաստեցումն:

Այնքան հանրօգուտ և շնորհալի զալափար մըն է այս, որ կտրծես թէ Մարդուս մտաց մէջ վերջինն է որ կը ծագի. սակայն պէտք է հաւատալ՝ թէ լուսաւորութիւնն ալ՝ անհատնում շնորհաց և անսպասօքանչեւեաց միակ ազբիւրն է:

ՇՆԱՐԳԵՒԱՐԱՆ ՓԱՐԻՉՈՒ

Ամեն մարդ գիտէ թէ Արեւելքի մէջ՝ շունբրուն արձակ համարձակ պըտըտելէն բարոյական և նիւթական բազմատեսակ վնասներ ծագած են և կը ծագին յարածամ: Արեւելքացոց մէկ մասը շատ աղէկ

կըզգայ՝ Թէ շանց խմբերուն անպատկառ կացութիւնն ինչ աստիճան անհանդուրժական է՝ մանաւանդ Հայրերուն ու Մայրերուն . Մէկզի Թողլով այն նողկացուցիչ անպատեհութիւնքը (զորս պէտք է իբրեւ նախատինք նկատել բարոյական մարդկութեան), կան մանաւանդ այնպիսի դիպուածներ, որք ստէպ կը պատահին ու բազմաթիւ անձանց կեանքը՝ կամ մահու և կամ անդամանելի հիւանդութեան կ'ենթարկեն: Եւսնց մահացու կատաղութենէ ժազած զարհուրելի հետեւութեանց վերայ չեմք ուզեր կրկին խօսիլ (1), բայց նոցա յարձակմանէ պատահած ինչպէս են խոյլ սրտանա և այլ նմանօրինակ) հիւանդութեանց տիրացող, որքան մարդիկ և քանի քանի մանկուէք կան ու կը տեսնուին Արեւելքի մէջ, իբրեւ կենդանի զոհեր մշտնջենաւոր Յշուառութեան . . . Բայց զարմանալին այն է՝ որ փոխանակ այս անհանդոյրժ վիճակին դարմանը մտածելու՝ Արեւելքցւոց մեծ մասն կարծես Թէ շանց վրայ ունեցած անտարբեր զգացումնին առաւել եւս յերեւան հանելու համար նոցա մասնաւոր յատկութեանց վերայ ճա-

1 Եւսնց կատաղութեան, անոնց վնասակարութեան և դարմաններուն վերայ արդէն խօսած եմք:

ւելլով՝ հաստատել կուզեն՝ Թէ վայրի շունք՝ (որոցմէ կը բաղկանան Արեւելեան շանց խմբերը) ոչ միայն պէտք եղած պահպանութիւնը կրնեն՝ այլ փողոցներուն տղբերը մաքրելու անգամ կը նպաստեն մեծաւ մասամբ. Թէ տղայոց վերայ վազելով հաջելինն ուրիշ մտքի չէ՝ բայց եթէ տղայքը վախցունելով զուարճանալու համար. Թէ անցորդի մը ձեռք՝ հոց կամ այլ ուտելիք տեսած ատեննին՝ իսկոյն անոր ձեռքէն կը յափշտակեն, ամենայն վարպետութեամբ. Թէ անօթութիւն զգացած ժամանակնին՝ բոկեղաւաճառ (սիւմիքնի) կը փընտըռեն, և գտնելէ յետոյ կը խորհրդակցին ու մէկիկ մէկիկ անոր կը մօտենան և առերես յանկարծական կոխ հանելով՝ բոկեղպնակը (սիւմիքնի քապլաքի) կը կորզեն, մէջիններն ալ յակնծարթի անյայտ կընեն. ուստի և վարպետ Առնաւիւտք, կը յարեն սոքա, երբ հեռիէն կը դիտեն որ խուճք մի շուն՝ բի՞ քմի տուած կը խորհրդակցին, հետեւութիւնը կըռահելով՝ սեղաննին կը բառնան ու կըծիկը կը դնեն. և այլն, և այլն: Ասոնք և ասոնց նման զմայլելի յատկութիւններ են, զորս շանց համար կը շոայլեն Արեւելցիք: Իսկ գալով նոցա

վասակարուժեանը խնդրոյն. ատոր վերայ մտածողք անգամ աննշան փոքրամասնութիւն մի կը կազմեն Արեւելքի մէջ: Սակայն Եւրոպացիք և Ամերիկացիք այսպէս չեն. նորա շանց վասակարուժիւնը կանուխ իմացած են. ուստի և նախ՝ վայրի շներն ամբողջապէս ժողոված՝ ու մէկ հատ չձողելու պայմանաւ՝ բնաջինջ ըրած են. բաց ի յայսմանէ՝ մասնաւորաց վերաբերեալ ընտանի շներն այ՛ կարելի եղածին չափ նուազեցնելու նպատակաւ՝ անոնց վերայ ծանրկեկ տուրք նշանակելէ յետոյ՝ օրէնք ալ դրած են որ անսանձ կամ արձակ չը կարենան շրջիլ ժողովրդեան մէջ. ուստի և այս օրինաց իբրեւ հսկող՝ Վարչութիւն և արգելանոցներ սահմանած են. որոց իբրեւ օրինակ՝ Փարիզու Ծնարչելարանը պիտի նկարագրեմք համառօտիւ:

Փարիզու Ոստիկանարանի կից մասնաւոր շէնք մի կայ, Ծնարչելարան անուն, որ փողոցէն ժողովուած շներուն յատկացեալ է. ուր մէկ տուրք մէջ 20էն աւելի շուն կը բանտարկուին: Այս գործոյն Տեսուչներէն մին՝ երբոր շրջիկ շան մը կը հանդիպի փողոցին մէջ՝ մասնաւոր գործիքով կը բռնէ զայն ու բերանկապն անցունելէ յետոյ՝ բռնակրի կը յանձնէ և

անոր հետ ընկերանալով՝ կը տանի շունը և կը ներկայացընէ Թաղապետին. ուր խնդիրն արձանագրուելէն յետոյ՝ Թաղապետին կողմանէ անգորրագիր մի կը տըրուի բռնակրին, յորում նշանակուած է Ակամ $1\frac{1}{2}$ և կամ 2 Ֆռանգ, իբրեւ վարձատրութեան գումար, ըստ հեռաւորութեան տեղւոյն: Բռնակրին այս կենդանին կը տանի և կը յանձնէ Ծնարչելարանի Վարչութեան, յորմէ և իսկոյն կըստանայ անգորրագրին մէջ նշանակեալ գումարը: Աւելորդ է ստել թէ յանձնուած շան վերաբերեալ տեղեկութիւնք և ծախք՝ իրենց մանրամասնութեամբ կ'արձանագրուին: Շուներն ազատ կը մնան յանձնուած վայրկենէն մինչ ի 2½ ժամ. և եթէ սոյն միջոցին տիրոջը կողմանէ պահանջուի՝ տէրը կը վճարէ ծախուց ցուցակին գումարը. յորում նշանակեալ է նաև՝ շան կերակրոց ամեն մէկ ժուժին համար 20-25 սանդիմ. իսկ եթէ 24 ժամու միջոցին պահանջող մի չներկայանայ, շունը կամ բժշկական դըպրոցին կը յանձնուի, ուսումնական փորձերու համար, կամ յատուկ գործիքով մը կը խեղդուի և մորթն հանուելով արհեստաւորաց կը ծախուի, այլևայլ բաներ (ինչպէս թափալան և այլն) շինելու համար.

ևկամ (եթէ որսի կամ Թ՛ԷՆ-Նե՛տլի խիստ ազնիւ տեսակէն է) վար կը դրուի. և եթէ ուժ աւուր միջոցին, տէրոջը կողմանէ չպահանջուի կամ անոր վերաբերեալ ծախուց գումարը չի վճարուի, շուրջ վարչութեան սեպհականութիւն կը գտնուայ և անձրձով կը վաճառի՝ 40, 50 և 60 ֆունս-գի, երբեմն ալ աւելի գներով: Այսու ամենայնիւ՝ շանց եկամտով՝ ծախուց կէսն հազիւ հազ կը գոցուի. մնացորդ կէսն ալ կառավարութեան վեայ կը ծանրանայ, որ ժողովրդեան անդորրութեան համար կը կրէ նաև այս յԱրեւելյս (աննշան համարուած) խնդրոյն պատճառաւ: Այս վարչութեան ներքին անդամներէն զատ՝ շրջագայող և խուզարկող անձինքն ալ բազմաթիւ են. Շնարգելարանի մէջ յատուկ արհեստաւորներ ալ կան. ինչպէս կերակրող, պանող, կախող, բերձող և այլք. կան նաև մասնաւոր բժիշկք, զախտացեալս զարմանող և հիւանդապահք:

Երբոր ընտանի շանց վնասակարութիւնն արգիլելու համար այսչափ հոգ կը տարուի, ընթերցողն ալ իրաւունք պիտի ունենայ հաւատարմութեան, Թէ ստուգիւ մեր Երկիրը, նկատմամբ այսպիսի խնդրոց, երկրագնդիս շրջանէն բոլորովին դուրս ձգուած

է. և Թէ Արեւելքի մէջ ամենէն դիւրագին և աննշան համարեալ բանը մարդոց կեանքն է.

Վ Ա Յ Ր Կ Ե Ն Ա Կ Ա Ն

Յ Օ Դ Ն Ա Ն Ա Ս Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Մարդիկ բանի որ լուսաւորին՝ այնքան հրաշալից գողափարներ պիտի յղանան յօգուտ իրենց և ընդհանրութեան: Ամերիգայի նիւ-Եօրք բաղաբի մէջ ընկերութիւն մի հաստատուած է Յօգնահասոյքեան. այսինքն՝ վայրկենի միջոցին օգնութեան հասնելու նպատակաւ:

Ընկերութիւնն ամեն Թաղի մէջ վարչատուն մի ունի, որ ստորագրեալ ծուխերուն բնակարանաց հետ շիհրագրութեան (թէլէկաքի) հաղորդակցութիւն հաստատած է: Այս բնակարանաց ներսի մէկ անկիւնը՝ զազտնապէս զետեղեալ երեք հաւ սարբեր ձեւերով կոծակներ կան, որոնք յիշեալ վարչատան հաղորդիչ Թելերուն շարժիչն ու նշանատուրը կը համարուին: Երբոր Տանտէրն կամ Տանտիկինն ուսեատի, հագուատի, զեղի, բժշկի և կամ այլ որ և իցէ յանձնարարական բանի համար պէտք ունենայ մարդու, կոծակին մէ-

կը մատովը կը մղէ. վայրկենիկ չանցնիր դուռը կը չալուի և մարդ մի կը ներկայանայ, ծառայի կերպարանօք, Հրամանքէ՛ք Տէր, — Տիկի՛ն, պատրաստ եմ ծառայելոյ, ըսելով: Պէտքը կը հաղորդուի, հրահանգն ալ կը տրուի, գործն անմիջապէս կը կատարի և ծառայողն իր (ըստ օրինի նշանակեալ) հատուցման գումարը կամ անդորրագրին ստորագրութիւնը կ'առնու և կը մեկնի: Այս առաջինն է, որոյ գործառնութիւնն ամեն վայրկենի կամ ստէպ կըրնայ պատահիլ, որուն համար վճարելիքն ալ աննշան գումար մըն է: Իսկ երկրորդ կոծակն այն ատեն կը մղեն, երբոր տան մէջ հրդեհ պատահի, որ նոյն վայրկենին քանի մի կամ (ըստ կըրկնապատկութեան մղման) աւելի բազմաթիւ մարդիկ՝ ջրհանակրի զգեստ հագած՝ կը ներկայանան՝ իրենց ամեն պիտոյքովն ու գործիքովն, ու կրակը կը մարեն և նշանակեալ հատուցումն ստանալով կը մեկնին: Փաշով երրորդ կոծակին, ասոր մղումն ալ այն միջոցին միայն ի գործ կը դրուի՝ երբոր գողութեան կամ չարագործութեան զէպը կը պատահի, որ անմիջապէս խումբ մը զինեալ անձինք տան դուռը յաի կառնուն, և ե՞նչ չբացուի՝ ծակէ

մ'իսկոյն ներս կը մտնեն և իրենց պաշտօնը լիովին կը կատարեն: Այս գործողութիւնն առաւել սուղի կը նստի Տանտիրօջ. բայց և այնպէս՝ շատ աժան գնով կը պրծի ի շնորհս յիշեալ Ընկերութեան:

Ընձեցողն այսպիսի բեղմնաւոր գաղափարաց վերայ տեղեկութիւն ստացած ատենն՝ այնպէս պիտի կարծէ անշուշտ, թէ մարդու մտաց ծնունդն անկարող է տակէ աւելի օգտակար բան մ'արտադրել. սակայն այդպէս չէ, զի ոչ ոք կը համարձակի լուսաւոր գիտութեան առջև պատուար քաշել կամ վերջակէտ դնել, և ասոր վերայ զարմանալն անգամ ներելի չէ: Մեր Արեւելցիքս պարտիմք միայն՝ աւելի մեր տգիտութենէ՛ ծագած Սշուառութեանցը վերայ ցաւիլ՝ քան լուսաւորութեան սքանչելեացն ու հրաշիցը վերայ զարմանալ:

ԱՐՈՒԵՍՍՈՒՄԱՆԳԷՍԲ ԵՒՐՈՊԻՈՅ

Այս տեղեկութիւնը միայն անոնց համար կուտամք, որոնք հետքննութեան փափաքնին յագեցունել ուզելով՝ զուարճութիւն ալ գուցէ կրգզան հետեւեալ Յուցակէս. յորում նշանակեալ են՝ Լոնսոնի, Փարիզու եւ Վիէննայի մէջ

ժամանակ ու ժամանակ բացուած Արուեսահանդիսից թուականն ու Այցելուաց որբանութիւնը.

Մեր դիսաւորութիւնն այն է, որ թէ՛ Յիլատէյֆիոյ Արուեսահանդիսին մէջ գտնուած եւ թէ՛ Փարիզու բացուելիքին մէջ գտնուելիք ամենէն նշանաւոր նիւթերուն Յուցակը հաղորդեմք ժողովրդեան նշանակելով՝ մանաւանդ զանոնք, որ Մերագնէից արհեստներուն կը վերաբերի եւ ճաշակին կը յարմարի:

ՑՈՒՑԱԿ

1851 Լօնսօն.	Այցելուք	6,039,195
1855 Փարիզ.	»	5,162,539
1865 Լօնսօն	»	6,211,103
1869 Փարիզ.	»	10,000,000
1873 Վիէննա.	»	7,254,687

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ

ԳՐՏԱԿԱՐ ԵՒ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԿԵՆԳԱՆԻՔ

Ֆոանտայի Երկրագործական պաշտօնէութեան կողմանէ հետեւեալ յայտարարութիւնը կը կարդացուի զիւղօրէից ամեն հրապարակաց պատերու վերայ:

ՈՁՆԻ

Ոզնին (ֆրիլի) կը սնանի խլեգով (սիւմիւլիլի պէտէֆ) ու նոյնամասն ուտից որդերով, որոնք խիստ վնասակար են Երկրագործութեան: — Մի՛ սպանանէք զՈզնին:

ԽԼՈՒՐԴ

Խլուրդն (ֆէօրպէպէֆ) անդադար կը ջնջէ ուտից եւ կրծող որդերն ու ձրձիւները, որոնք ամենախնայաւոր են Երկրագործութեան. — Մի՛ սպանանէք զԽլուրդն.

ԿՐԻԱՅ

Կրիայն (քօսպադի) Երկրագործին մէկ հասիկ օգնականն է, որ 20-30 միջաս եւ որդ կը սպանէ կամ կը ջնջէ մէկ ժամու միջոցին. — Մի՛ սպանէք զԱյն:

Թ Ռ Զ Ո Ւ Ն Ք

Ամեն զաւառ՝ միլիոններ կը վնասեն միջասներուն, որդերուն, ճմիրներուն եւ բոսոսներուն երեսէն. իսկ թռչունք կը ջնջեն զանոնք. — Մանկունք, թռչնոց բոյնին մի՛ դպիր. քանզի նորա երկրագործութեան օգտակար կենդանիք են:

ԲՆԴԻՌՆ ԿԱՍ ԲԶԷԶ

Բնդիւրը (աղան զուրսու կամ տօնուզղան) իւր անիծովն ու թրթուրովն ամենապնասակար եւ ամենամեծ թշնամի է երկրագործութեան. — Սպանէ՛ զԱյն:

Ով որ Բնդւան 500 զուլս կը սանի Գիւղապետին, պիտի ստանայ անկէ 25 սանթիմ (ամեն մէկ 500ի համար) զոր Կառավարութիւնը կը վճարէ Գիւղապետին միջոցաւ:

Պատс. Երկրագործութեան.

ԱՐԳԱՍԻՔ ԶՈՐԵՆՈՑ Ի ՅՌԱՆՍԱ

Ֆռանսայէն 1815 թուականին առաջընալ ցորենի գումարն է 30,460,471 հէզօսիսր. եւ 1871 թուականինն է 133,130,163 հէզօսիսր:

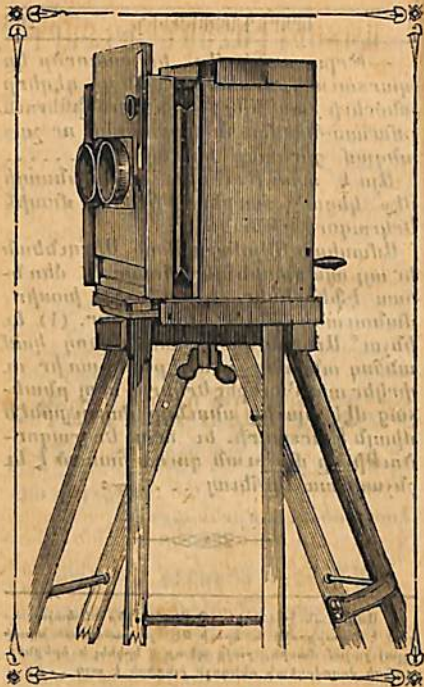
— Թրքասանի մէջ՝ երկրագործը կը պարտաւորի երբեմն ցորենոց դէգերը անծրելի տակ ձգել, տասանորդնիւերուն քմահաճ հրամանին սպասելով, որ շատ անգամ ցորեանք կը փսիս.

Այս է ահա Թուրքիոյ եւ Ֆռանսայի մէջ կեցած տարբերութիւնն ի մասին երկրագործութեան:

Ամասեան, ՍՍիմարաճեան, Սիրունեան եւ այլ այս մասին վերահասու եւ ձեռնհաս էֆէնտիներ. ինչու՞ չէք խօսիր. մանաւանդ ինչու՞ չէք կրկնեք. (1) եւ ինչու՞ Արօրին փայլը նսեմացնող կամ անհոգ անձանց դէմ չէք մարտիր ու փրկեք այս Բարեբեք երկիրը, որոյ քնակչաց մէկ հասիկ սնունդը վարուցանէն միայն կ'արտադրի. եւ որոյ երկրագործութիւնը մահուան դուռն հասած է եւ շնչասպառ կը հեւայ. —:

1 Ամասեան էֆէնտին 2 Տեղեկագիր Ներկայացուցած է Եպարքոսին և երեւի թէ յուսահատած պիտի ըլլայ յայտ մասին. բայց պէտք է կրկնել և երբեմն քանզի յոգովորեան անեղոյն խնդիրն է այդ . . . :

ԱՊՏՈՒԼԼԱՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉՔ

Ի ԲԵՐԱ, ՏԵՐՔԻ ԵՍԼ ԱՂՁԻ, ԹԻՒ 452.

Գեղարուեստից ամեն ծիւղերուն պէս
 Լուսանկարչութիւնն ալ մէկ բանի բնա-
 կան յատկութիւններ կը պահանջէ ար-
 հեսաւորէն. այն է՝ բնաբնութիւն,
 վերահասութիւն բնանկար զաղտնեաց,
 եւ այլ սոցա նման ընդաբոյս ճաշակ:
 Այս բնածին յատկութեանց լիովին տիրա-
 ցած են Մերազնեայ հուշակաւոր Լու-
 սանկարիչ ԱՊՏՈՒԼԼԱՇԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ, որոց

քնուծիւնասէր ձրից ապացոյց կը համարուին՝ այն սրանչեյի Լուսանկար՝ զորս արտադրել սկսած են 1858 է ի վեր: Չեմք ուզեր դրուածել մեր Ազգայինքը. սակայն Լուսանկարի անհամար արտադրուծիւնք ինքնին կը վկայեն թէ Ապսուլլանեանք այս արհեստին ի վաղուց բնաւորեցան եւ հռչակնին Եւրոպիոյ ամեն կողմը տարածեցին. հետեւաբար Վեհապետաց եւ Իշխանաց համակրուծիւնն ու յարգանքը վայելեցին. որոգմէ դէպ ի Պօլիս այցելողաց եւ ո՛չ մէկն առանց իր Լուսանկարն արտադրել տալու եւ Մերագնեայց յաջողակութեան վերայ սրանչանալու մեկնեցան:

Արհեստից նկատմամբ՝ Հայոց բնածիր յատկուծիւնը քաջալերող չկայ Երկրիս մէջ եւ ասոր համար է որ արհեստը չի զարգանար. ուրախ եմք որ Ապսուլլանեան Եղբարք ի բնուս ունեցած հանձարնին կարող եղան փայլեցնել, գեղարուեստից ճաշակն ունեցող եւ յարգը ծանաչող անծանց յստիստրուծեամբ: Այս ճաշակն ու գործոյն վայելուչ հասուցումն է որոնցմով միայն կը քաջալերի արհեստաւորն ու արհեստը կը ծաղկի:

Յ. ԱՐՇԱԿ ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՅ

Հայաստան, Մանուկսիէ ճաստի Թիւ 15
Քամօնսօ խանի կարգը, Թրօմվէյի ճամբուն վրայ:

Ամեն տեսակ Թուղթ, տեսակ, գրիչ, Թանար եւ այլ գրուծեան վերաբերեալ նիւթեր կը ծախուին աման գիներով:

ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

Գաղղիոյ ընտիր տեսակներէն եւ զանազան նոր ձևերով: Յիւստակարան անուն սիկառի տեսք, (կապար գրչով), առօրեայ պէտքերը գրելու. Հասք 20 փրջ. 24 տեսք պարունակող տուփը 10 1/2 դրջ:

Արամեան ՏԱՐԵՆԻՇՆ այլ կը ծախուի վերոյիշեալ Թղթավանառանցքը:

ՓՈՐԱԳՐԻՉ Յ. ԲԻՊԱՐԵԱՆ

Կ. Պոլիս. Ուղուն-Չարբի գլուխ քիւ 560

Այս գործարանի մէջ կը փորագրուին ամեն տեսակ նիւթի, այսինքն տասախ (շիւճիւր) փայտի, պղնձի, պողպատի, արոյրի, արծաթի եւ ոսկւոյ վերայ մտարու գրեւ ու պատկերներ, արժանաւոր եւ դիւրամասշտի գներով:

ԵՐՔԵՒԵԿԻ ՇՈՔԵՆԱՐՈՒՑ

ժամերը կես օրէն եւ կես գիշերէն սխտըով 1 կն 12.

ՅՈՒՆՍԱՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԷՍՍՃԱՐԻ

Երբեմնք ի մեզ Մարտիկոյ, Կ. Պոլիս եւ Սեւա ծովու

Մեկնի.	Առաջին շարք	Ճամանկ.
Մարտիկոյէն.....	Շք. եր. ժ. 5	ի Սիրա.....
Սիրաիէն.....	Շք. եր. » 4	ի Սիրա.....
Իզմիրէն.....	Շք. առ. » 6	ի Սիրա.....
Տարապոլէն.....	Շք. » 10	ի Սիրա.....
Կ. Պոլիսէն.....	Շք. » 4	ի Սիրա.....

ՄՆԿԵՐ**ԳՆԲԶ****Ժամանկ**

Օտէսայէն.....	Շք. եր. ժ. 6	Ի Կ. Պօլիս.....	Ֆ2. առ. ժ. 5
Կ. Պօլիսէն.....	Գ2. » » 4	Ի Տարսանել....	Ե2. » » 6
Տարսանելէն.....	Ե2. առ. » 7	Ի Վերէ.....	Ուր. » » 3
Վերէէն.....	» » 10	Ի Նափօլ.....	Ֆ2. առ. » 5
Նափօլէէն.....	» » 10	Ի Մարսիկա.....	Գ2. եր. » 6

ՄՆԿԵՐ**Երկրորդ Շարք****Ժամանկ**

Մարսիկայէն.....	Շք. եր. ժ. 5	Ի Նափօլի.....	Ֆ2. եր. ժ. 1
Նափօլիէն.....	» » 5	Ի Վերէ.....	Ե2. Կէս օր
Վերէէն.....	» » 4	Ի Տարսանել....	Ուր. »
Տարսանելէն.....	» » 1	Ի Կ. Պօլիս.....	Շք. առ. ժ. 3
Կ. Պօլիսէն.....	» » 4	Ի Օտէսա.....	Ե2. » » 3

ՄՆԿԵՐ**ԳՆԲԶ****Ժամանկ**

Օտէսայէն.....	Շք. » » 6	Ի Կ. Պօլիս.....	Ֆ2. առ. » 5
Կ. Պօլիսէն.....	Գ2. » » 4	Ի Տարսանել....	Ե2. » » 6
Տարսանելէն.....	» » 7	Ի Կղզիք.....	» եր. » 40
Կղզիքէն.....	Ուր. եր. » 4	Ի Սիրա.....	Շք. առ. » 7
Սիրայէն.....	Կիր. առ. » 10	Ի Մարսիկա....	Գ2. եր. » 6

ՄՆԿԵՐ**ԳԻՐ՝ ՕՏԷՍԱՆԻ****Ժամանկ**

Կ. Պօլիսէն.....	Ե2. եր. ժ. 2	Ի Քիւստէնճէ....	Ուր. եր. ժ. 9
Քիւստէնճէէն.....	» » 9	Ի Օտէսա.....	» » 6

ՄՆԿԵՐ**ԳՆԲԶ****Ժամանկ**

Օտէսայէն.....	Շք. եր. ժ. 6	Ի Քիւստէնճէ....	Կիր. առ. » 6
Քիւստէնճէէն.....	Ֆ2. առ. » 6	Ի Կ. Պօլիս.....	» » 6

Մեկեր.**ԳԻՆՍ ԲԱՆՈՒՄՆԵՐ**
Շարքը մէկ անգամ

4. Պօլիսէն..... Ուր. կէս օր	խնէպօլ.....	Ճամանէ.
խնէպօլէն..... Շր. եր. » 6	ի Սամսն.....	Շր. եր. ճ. 5
Սամսնէն..... Կիր. » » 7	ի Քերասուն.....	Կիր. » » 6
Քերասունէն..... Բշ. առ. » 7	ի Տրապիզոն.....	Բշ. առ. » 6

Մեկեր**ԳԱՐՁ**

Տրապիզոնէն..... Բշ. եր. ճ. 10	ի Քերասուն.....	Ճամանէ.
Քերասունէն..... Անիզապէս	ի Սամսն.....	Ուր. առ. ճ. 9
Սամսնէ..... Շր. »	խնէպօլ.....	Շր. » » 9
խնէպօլէն..... Կիր. »	ի Կ. Պօլիս.....	Կիր. » » 7

Մեկեր**ԳԻՆՍ ՏԱՆՈՒՄՆԵՐ**
Շարքը մէկ անգամ

4. Պօլսէն..... Շր. եր. » 4	ի Պուրիզապ.....	Ճամանէ.
Պուրիզապէն..... Անիզապէս	ի Սուլինս.....	Ուր. առ. ճ. 7

Մեկեր.**ԳԱՐՁ**

Սուլինայէն..... Բշ. Անիզապէս	ի Քուլչա.....	Շր. » 1
Քուլչայէն..... Բշ.	ի Կալաց.....	» » 6
Կալացէն..... Գշ. եր. » 2	ի Կարայիլ.....	Գշ. » 3

Մեկեր.**ԳԱՐՁ**

Կարայիլէն..... Գշ. եր. ճ. 2	ի Կալաց.....	Ճամանէ.
Կալացէն..... Ուր. առ. » 8	ի Քուլչա.....	Գշ. եր. ճ. 3
Քուլչայէն..... Անիզապէս	ի Սուլինս.....	Ուր. » » 1
Սուլինայէն..... » եր. » 6	ի Պուրիզապ.....	» » » 5
Պուրիզապէն..... Շր. Անիզապէս	ի Կ. Պօլիս.....	Շր. » » 8
	ի Կ. Պօլիս.....	Կիր. առ. » 9

ՏԵՂԵՆԵՐ**ԳԻՆՍ ԲԱՆՈՒՄՆԵՐ**

Մեկեր 4. Պօլսէն ամեն շարք օրեր. ճ. 4 ին հանդիպելով
 ի Ռոտտառո (Քէբուօր ասղի) ի Կէլիզլու, ի Տարասնէլ, ի Սե-
 լանիկ, ի Վոլո, ի Քիրէ, ի Նախօլի (անտի փոխադրելով) յայլուր
 ի Զիլիթա-Վէրիս, Կիտունս ի ճէնովս և Ճամանէ ի Տարսիլեա:
Մեկեր 5. Մարտիկայէն ամէն Հինգշաբթի օր:

ԳՆԲՄԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

11088

ԳԻՄ ՎՔԷՆԱՅԻ

Վառնայեան եւ Պուսա-Փէշրեան շրջկառօք

ՄԵԿՅԻ

Զարարք երկու անգամ

Ժամանկ.

Կ. Պօլիսէն Գշ. Ուր. երեկ. | Ի վառնա, Գշ. Նր. ցերեկ.
 Վառնայեան Գշ. Եւ Նր. ցեր. | Ի Խուսնուբ. Գշ. Նր. երեկոյ
 Խուսնուբէն Գշ. Նր. երեկ. | Ի Պագեաշ. Ուր. Բշ. »
 Պագեաշէն Ուր. Բշ. » | Ի Պուսա-Փէշր.
 Պուսա-Փէշրէն. Նր Գշ. ցերեկ. | Ի վիէննա. Նր. Գշ. եր. ժ. 2

ՄԵԿՅԻ

ԳՆՐՁ

Վիէննայեան ... Բշ. Եշ. եր. ժ. 4 | Ի Պուսա-Փէշր. Բշ. Եշ. եր. ժ. 10
 Պուսա-Փէշրէն. Բշ. Եշ. եր. » 10 | Ի Պագեաշ. Գշ. Ուր. առ. 9
 Պագեաշէն ... Գշ. Ուր. ցերեկ | Ի Խուսնուբ. Գշ. Նր. առ.
 Խուսնուբէն. . . Գշ. Նր. առ. ժ. 11 | Ի վառնա ... Գշ. Նր. » 6
 Վառնայեան ... Գշ. Նր. եր. » 10 | Ի Կ. Պօլիս ... Եշ. Կիր. երեկոյ

ՄԵԿՅԻ

ԳԻՄ ԹՐԻՆՍԹԻ

Շարարք մէկ անգամ

Ժամանկ.

Թրիւսթէն
 Քորֆուէն
 Սիրաէն

Նր եր. ժ. 2 | Ի Քորֆու
 Կիր. եր. » 4 | Ի Սիրա
 Գշ. առ. » 11 | Ի Կ. Պօլիս

Եշ. եր. ժ. 5

ՄԵԿՅԻ

ԳՆՐՁ

Ժամանկ.

Կ. Պօլիսէն
 Սիրաէն
 Քորֆուէն

Նր, առ. ժ. 10 | Ի Սիրա
 Կիր. եր. » 11 | Ի Քորֆու
 Եշ. » » 2 | Ի Թրիւստ

Եշ Եր. ժ. 5

ՄԵԿՅԻ

ԳԻՄ ՍԷՂԱՆԻԿԻ

Երկու արարք մէկ անգամ

Ժամանկ.

Կ. Պօլիսէն
 Տարսասնէն
 Տէտէաբէն
 Քավալաէն

Նր. եր. ժ. 5 | Ի Տարսասնէլ
 Ուր. » » 11 | Ի Տէտէաբ
 Նր. » » 7 | Ի Քավալա
 Կիր. » » 2 | Ի Սէլանիկ

Ուր. եր. ժ. 9
 Նր. առ. » 7
 Կիր » » 1
 Բշ. » » 9

Մեկնիք

Սէլանիկէն
Գաղաղայէն
Տէտէաբէն
Տարտանիկէն

ԳԱՐՉ

ԳՉ. կէս օր | Ի Գաղաղայ
ԳՉ. առ. » 10 | Ի Տէտէաբ
» եր. » 9 | Ի Տարտանիկ
եՉ. առ. » 7 | Ի Կ. Պօլիս

ժամանկ

ԳՉ. » » 7
» » » 4
եՉ. » » 5
ՍԷր. » » 4

Մեկնիք

Սիրահէն
Վորս
Սէլանիկէն
Գաղաղայէն
Լադուէն
Տէտէ-Աղանէն.
Տարտանիկէն
Կէլիպոլուէն

ՓԵՄ ՍԵՐՈՅԵ

Շարաքք մէկ անգամ

եՉ. առ. ժ. 12 | Ի Վորս
ՍԷր. եր. » 2 | Ի Սէլանիկ
Կիր. » » 3 | Ի Գաղաղայ
ԲՉ. » » 12 | Ի Լադու (Գարս-Աղան)
ԳՉ. » » 12 | Ի Տէտէ-Աղան
ԳՉ. առ. » 8 | Ի Տարտանիկ
» եր. » 3 | Ի Կէլիպոլու
» » » 6 | Ի Կ. Պօլիս

ժամանկ

եՐ. առ. ժ. 7

եՉ. առ. ժ. 6

Կ. Պօլիսէն
Կէլիպոլուէն
Տարտանիկէն
Տէտէ-Աղանէն
Լադուէն
Գաղաղայէն
Սէլանիկէն
Վորսէն

ԳԱՐՉ

եՐ. եր. ժ. 2 | Ի Կէլիպոլու
Կիր. առ. » 4 | Ի Տարտանիկ
» » » 9 | Ի Տէտէ-Աղան
» եր. » 5 | Ի Լադու (Գարս-Աղան)
ԲՉ. առ. » 9 | Ի Գաղաղայ
» եր. » 7 | Ի Սէլանիկ
եՉ. » » 4 | Ի Վորս
ՍԷր » » 5 | Ի Սիրահ

ԳՉ. եր. ժ. 3

ՍԷր.

եՐ. եր. ժ. 1

ՓԵՄ ԱԼԵԲՈՍԱՆ ԳՐՈՅ

Մեկնիք

Կ. Պօլիսէն
Կէլիպոլուէն
Տարտանիկէն
Սէնէտուէն

ժամանկ

եՉ. եր. ժ. 11 | Ի Կէլիպոլու

ՍԷր. առ. » 5 | Ի Տարտանիկ

» » » 9 | Ի Տէնէտուս (Պրոնա-Ատու)

» եր. » 1 | Ի Սիրահիկ

Միտիլիէն
Խզմիրէն
Սաբըզէն

» » 8
Նք. » 4
» » 12

Խզմիր
Ի Սաբըզ
Եկեքանդղիս, Գշ. առ. ժ. 3

Նք առ. ժ. 5

ԳԱՐՉ

Ալեքանդրիայէն
Սաբըզէն
Խզմիրէն
Միտիլիէն
Քենէտտաէն
Տարտաննէն
Կէլիպոլուէն

Գշ. եր. ժ. 4
Նշ. » 8
Նք. » 5
Կիր. » 11
» » 6
» » 10
եր. » 1

Ի Սաբըզ
Խզմիր
Ի Միտիլի
Ի Քենէտտա
Ի Տարտաննէլ
Ի Կէլիպոլու
Ի Կ. Պօլիս

Փամառնէ:

Ուր. առ. ժ. 3

Բշ. առ. ժ. 2

ԳԻՄ ԻԶՄԵՐԻ

Շարաքը մէկ անգամ

Քրիէտէն, ... Դշ.
Անթուայէն ... Գշ.

առ. ժ. 4
» » 11

Եկեքաննէլ
Ի Պրիտիզ... Նշ.

Փամառնէ.

Դշ. առ. ժ. 10

» » 11

Պրինտիլիէն... Ուր.
Գործուն, ... Նք.
Առդողղիէն... Կիր.
Զանդակ, ...
Զէրիբօն, ... Բշ.
Սիրայէն, ... Գշ.
Սաբըզէն, ... Նշ.

» » 12
» » 9
» » 10
» » 5
» » 4

Ի Գործուն, ... Նք.
Եկեքաննէլ... Կիր.
Ի Զանդակ, ...
Ի Զէրիբօն, ... Բշ.
Ի Սիրայ, ... Գշ.
Ի Սաբըզ, ... Նշ.

» » 8
» » 8
» » 4
» » 1
» » 9

ՄԵԿՈՒ

Խզմիրէն, ... Նք.
Սաբըզէն, ...
Սիրայէն, ... Բշ.
Զէրիբօն, ...
Զանդակ, ... Գշ.
Առդողղիէն... Նշ.

առ. ժ. 4
» » 12
» » 6
եր. » 8
» » 9
» » 4

Ի Սաբըզ
Ի Սիրայ
Ի Զէրիբօ.
Ի Զանդակ
Եկեքաննէլ
Ի Գործուն

Փամառնէ.

Նք. առ. ժ. 11

Բշ. եր. » 5

Գշ. » » 7

» » » 8

» » » 3

» » » 7

Պօփոնայէն... » 8 | ի Պրինաիզի. 10ւր. ևր. » 10
 Պրինաիզէն... » 11 | յԱնթուս շր. առ. » 2
 Անթուայէն... Նր. առ. » 3 | ի Քրիէստ Եշ. ևր. » 5

ԳԻՎ ՏԵՄՊԵՐՈՆԻ

Երբեկիք ի մէջ Կ. Պօլսոյ ևւ Ասիոյ.

Մեկնի.

Շարաքը մէկ անգամ. Ժամանկ.

Կ. Պօլիսէն..... Կիր. առաւօտ | Ենէպօլի..... Եշ. առաւօտ
 Ինէպօլիէն..... Եշ. անմիջպէս | ի Մամսոն..... Կշ. »
 Մամսոնէն..... Կշ. » | յՕրտու..... Կշ. Կէս օր
 Օրտուէն..... Կշ. » | ի Քերասուն..... Կշ. Երեկոյ
 Քերասունէն..... » Երեկոյ | ի Տրապիզօն..... Կշ. առաւօտ
 Տրապիզօնէն..... Կշ. » ժ. 7 | ի Պանուս..... Եշ. առաւօտ

Պանուսէն ի Փօփի մասնաւոր գրծ կայ.

Մեկնի.

Շարաքը մէկ անգամ. Ժամանկ.

Պանուսէն..... Կիր. Երեկոյ | ի Տրապիզօն..... Եշ. առաւօտ
 Տրապիզօնէն..... Եշ. ևր. ժ. 12 | ի Քիրասուն..... Կշ. »
 Քերասունէն..... Կշ. անմիջպ. | յՕրտու..... » Գերեկ
 Օրտուէն..... » » | ի Մամսոն..... Կշ. առաւօտ
 Մամսոնէն..... Կշ. » | Ենէպօլի..... Եշ. »
 Ինէպօլիէն..... Եշ. » | ի Կ. Պօլիս..... Ուր. առաւօտ

ՌՈՒՍՈՒԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Երբեկիք ի մէջ Օսկայի ևւ Կ. Պօլսոյ

Մեկնի.

Շարաքը մէկ անգամ.

Օտեսայէն... Կշ. և Նր. Երե. ժ. 4 | ի Կ. Պօլիս.... Եշ. և Եշ. առաւօտ
 Կ. Պօլիսէն. Եշ. և Կշ. » » 2 | յՕտեսայ..... Կշ. և Նր. »

ՄԵՐԵՆԵՆԿ**Կ. ՊՕՒԽԱՆԵՆ . . . ՆՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ**

ՍԵՐԵՆԵՆԿ	ՆՐԿՈՒ ՇԱՐԱՔՐ ԱՆԿ ԱՆՃԱՄ.	ՃԱՄԱՆՔ.
Կ. ՊՕՒԽԱՆԵՆ . . . ՆՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ	Ի ՏԱՐԱՆՆԵՆԼ	ԿՆՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՏԱՐԱՆՆԵՆԼԵՆ	Ի ՄԻՏԻՒԼ	» ԵՐԵԿՈՅ
ՄԻՏԻՒԼԵՆ	Ի ԻԳՎԻՐ	» ԲՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ԻԳՎԻՐԵՆ	Ի ՍԱՔԸԳ	» ԳՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՍԱՔԸԳԵՆ	Ի ԲԱՏՈՍ	» ԴՆ. »
ԲԱՏՈՍԱՆԵՆ	» ԵՎԵՐՍԻՆ	» ՈՒՐ »
ԵՎԵՐՍԻՆԵՆ	» Ի ԽՍԿՆՆՈՒՆԵՐՈՆ	» ՆՐ. »
ԽՍԿՆՆՈՒՆԵՐՈՆԵՆ . ՆՐ.	» Ի ԼԱԹԱՐԻԱ	» ԿՆՐ. »
ԼԱԹԱՐԻԱԿԵՆ	» Ի ՔԱՐԱՎՈՒՆ	» ԵՐԵԿՈՅ
ՔԱՐԱՎՈՒՆԵՆ	» Ի ՊԷՐՈՑ	» ԲՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՊԷՐՈՑԵՆ	» Ի ՍԱՅՍԱ	» ԵՐԵԿՈՅ
ՍԱՅՍԱԿԵՆ	» Ի ՆԱՓԱՅ	» ԳՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՆԱՓԱՅԵՆ	» Ի ՓՈՒ-ՍԱՅԻՏ	» ԴՆ. »
ՓՈՒ-ՍԱՅԻՏԵՆ	» Ի ԱՆԷՐԱՆՈՂԻԱ	» ԵՆ. »

ՄԵՆԿԻ.

ԱՆԷՐԱՆՈՂԻԱԿԵՆ ԿՆՐ.	ԿԷՍ ՕՐ	ՃԱՄԱՆՔ.
ՓՈՒ-ՍԱՅԻՏԵՆ . . . ԲՆ. ԵՐԵԿ. Ժ. Կ	» ԵՆԱՓԱ	» ԴՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ԵՆԱՓԱԿԵՆ	» ԴՆ. ԿՆՐԱ	» ԵՐԵԿՈՅ
ԿՆՐԱԿԵՆ	» Ի ՍԱՅՍԱ	» ԴՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՍԱՅՍԱԿԵՆ	» Ի ՊԷՐՈՑ	» ԿԷՍ ՕՐ
ՊԷՐՈՑԵՆ	» Ի ՔԱՐԱՎՈՒՆ	» ԵՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՔԱՐԱՎՈՒՆԵՆ	» Ի ԽՍԿՆՆՈՒՆԵՐՈՆ	» ՈՒՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ԽՍԿՆՆՈՒՆԵՐՈՆԵՆ	» Ի ՄԷՐՍԻՆ	» ՆՐ. »
ՄԷՐՍԻՆԵՆ	» Ի ԲԱՏՈՍ	» ԲՆ. »
ԲԱՏՈՍԱՆԵՆ	» Ի ՍԱՔԸԳ	» ԳՆ. »
ՍԱՔԸԳԵՆ	» Ի ԻԳՎԻՐ	» ԵՐԵԿՈՅԻՆ
ԻԳՎԻՐԵՆ	» Ի ՄԻՏԻՒԼԻՆ	» ՈՒՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՄԻՏԻՒԼԻՆԵՆ	» Ի ՏԱՐԱՆՆԵՆԼ	» ԵՐԵԿՈՅ
ՏԱՐԱՆՆԵՆԼԵՆ	» Ի Կ. ՊՕՒԽԱ	» ՆՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ

ԴԱՐՉ

ԱՆԷՐԱՆՈՂԻԱԿԵՆ ԿՆՐ.	ԿԷՍ ՕՐ	ՃԱՄԱՆՔ.
ՓՈՒ-ՍԱՅԻՏԵՆ . . . ԲՆ. ԵՐԵԿ. Ժ. Կ	» ԵՆԱՓԱ	» ԴՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ԵՆԱՓԱԿԵՆ	» ԴՆ. ԿՆՐԱ	» ԵՐԵԿՈՅ
ԿՆՐԱԿԵՆ	» Ի ՍԱՅՍԱ	» ԴՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՍԱՅՍԱԿԵՆ	» Ի ՊԷՐՈՑ	» ԿԷՍ ՕՐ
ՊԷՐՈՑԵՆ	» Ի ՔԱՐԱՎՈՒՆ	» ԵՆ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՔԱՐԱՎՈՒՆԵՆ	» Ի ԽՍԿՆՆՈՒՆԵՐՈՆ	» ՈՒՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ԽՍԿՆՆՈՒՆԵՐՈՆԵՆ	» Ի ՄԷՐՍԻՆ	» ՆՐ. »
ՄԷՐՍԻՆԵՆ	» Ի ԲԱՏՈՍ	» ԲՆ. »
ԲԱՏՈՍԱՆԵՆ	» Ի ՍԱՔԸԳ	» ԳՆ. »
ՍԱՔԸԳԵՆ	» Ի ԻԳՎԻՐ	» ԵՐԵԿՈՅԻՆ
ԻԳՎԻՐԵՆ	» Ի ՄԻՏԻՒԼԻՆ	» ՈՒՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ
ՄԻՏԻՒԼԻՆԵՆ	» Ի ՏԱՐԱՆՆԵՆԼ	» ԵՐԵԿՈՅ
ՏԱՐԱՆՆԵՆԼԵՆ	» Ի Կ. ՊՕՒԽԱ	» ՆՐ. ԽՈՒԱԼՈՒ

Երբեմն կի ի սեզ Օսկայի, երխիսի եւ Կովսաուր

Մեկերի.

Հարարք մեկ անգամ.

Ճամբանի.

Ստեպայէն, Եջ. եր. ժ. 3
 Էփամօրիայէն, Ուր առ. » 7
 Սէվամօթիօլէն, Ուր. եր. ժ. 1
 Էալթայէն, » » 9
 Քէդդոսիայէն, Շք. առ. » 6
 Քէրշէն, » կէս օր
 Անախայէն, Կիր. անմիջ.
 Նօթօրօսիքայէն, Բշ.
 Ճուկան, Բշ. առաւօտ
 Թուախայէն, » երեկոյ
 Սօրունքայէն, » անմիջաւ.
 Փօթիէն, Գշ. անմիջակէս

Էփամօրիա, Ուր. արշաւոյս
 Ի Սեվամօթիօլ., » առ. ժ. 11
 Եալթա, Շք. արշաւոյս
 Ի Քէդդոսիա, » եր. » 5
 Ի Քէրշ., Կիր. արշաւոյս
 Եննախիա, » երեկոյ
 Ի Նօթօրօսիքա, Բշ. առաւօտ
 Ի Ճուկա, »
 Ի Թուախայէն, » երեկոյ
 Ի Սօրունքայէն, Գշ. առ. ժ. 7
 Ի Փօթի, Գշ. եր. ժ. 5
 Ի Պամօուր, Գշ. զիշեր

Մեկերի.

Հարարք մեկ անգամ.

Ճամբանի.

Պամուռէն Եջ. երեկոյ
 Սօրունքայէն, Ուր. կէս օր
 Սոչայէն, » անմիջակէս
 Թուախայէն, Շք. »
 Ճուկան, » »
 Նօթօրօսիքայէն, » »
 Անախայէն, » զիշեր
 Քէրշէն, Բշ. առ. ժ. 9
 Քէդդոսիայէն, » եր. » 9
 Էալթայէն, Գշ. առ. » 8
 Սէվամօթիօլէն, » անմիջակէս
 Էփամօրիայէն, » »

Սօրունքայէն, Ուր. արշաւոյս
 Ի Սոչա, » կէս զիշեր
 Ի Թուախայէն, Շք. առաւօտ
 Ի Ճուկա, » կէս օր
 Ի Նօթօրօսիքա, » եր. ժ. 4
 Եննախիա, »
 Ի Քէրշ., Կիր. արշաւոյս
 Ի Քէդդոսիա, Բշ. եր. ժ. 5
 Եալթա, Կշ. արշաւոյս
 Ի Սէվամօթիօլ., » երե. ժ. 2
 Եփամօրիա, » եր. ժ. 7
 Եստեպա, Գշ. ցերեկ

ԳԻՑ ՕՏԱՍՅԻ ԵՒ ԼՕՏՏՈՒՄ

Ամեն ամսոյ 10ին, 20ին և 30 ին, ԹԷ Օտեսայէն եւ ԹԷ ԼՕՏՏՈՒՄԷՆ
մէկ մէկ շոգնաւ կը մեկնին:

ԳԻՑ ՀՆՌԱՌՈՐ ՏԵՂԱՅ

Օտէկայէն կը մեկնի Փետր. 14ին և 28ին և կը հանդիպի Փոռ-
Սալիտ, Սուէզ, Ատէմ, Փէնանկ, Սինկափոր, Հոնկ—Իոնկ և Սան-
կայի. և կը դառնայ յՕտեսա Յուլիան:

ԵՐԹԵՒԵԿ

ՄԱՀՍՈՒՄԻՅԷ ՇՈՐԵՆԱՒՈՒՑ

ԳԻՑ ՏՐԱՊԵԶՈՒՆ

Մեկնի ամէն Չուրշարթի օր.

Կ. Պօլիսէն յԷրէլի, յԻնէպօլի, ի Սինոպ, ի Սամսօն, յԻլիսա,
յՕրտու, ի Կիրասոն, ի Տրապիզօն և ի Տիգէ:

Ի Տարբնա, ի Գարամուսաւ, ի Տէլիքմէնտէրէ և յիզմիտ:—Մեկնի
իզմիսէն՝ ամեն ԵՂ. և ԲՂ.

ԳԻՑ ՊԱՆՏՐՍՍՈՒՄ

Մեկնի Կ. Պօլիսէն ամեն ԵՂ. օր եւ ժամանկ,

ԳԻՑ ԿԵՄԼԵՅԻՍ

Մեկնի Կ. Պօլիսէն, Ամեն ԲՂ. և Ուր. Օրեր Մուտանեա հանդիպելով:
» Կէմլէյիկէն » ԵՂ. և Կիր. օրեր:

ԳԻՑ ՊԱՌԹՆՈՒՄ

Մեկնի Կ. Պօլիսէն, Ամեն ԲՂ. օր, յԷրէլի, յԱմասթրա և ի Պատթըն.
» Պատթընէն » Ուր. օր.

ԳՐԾ ՄԱՆԱՆԻՔԻ

Ամեն Ուր. օր, 4. Պոլխան ի Կէլիսօլու, ի Չանաք-բայէ և ի Սէ-
լանիկ. Եւ ամէն Գշ. օր Սէլանիկէն :

ԳՐԾ ԿՐԻՏԻ

Երկու շաբաթը մէկ անգամ Երեքշաբթի օր.

4. Պոլխան, ի Չանաք-բայէ, յԱյվալըք, ի Միտիլին, ի Բզլիլը,
ի Սաբըզ, ի Հանեա, ի Իէթիմօ և ի Բանտիա :

ԳՐԾ ՄԱՐԿԱՐԱՅԻ

Ամէն Երեքշաբթի օր ի Ճագիլ արեղական

ի Սիլիկիլի, յԵրէյլի, ի Թէքլիբաղ, ի Բօլս և ի Մարնարս :

ԳՐԾ ԻՋՐԻՏԻ

Մէկնի 4. Պոլխան՝ Ամեն Չորեքշաբթի եւ Շաբաթ օրեր
ի Ճագիլ արեղական եւ ժամանէ յԲզլիլս :

Յ Ա Ի Ե Լ Ո Ի Ա Օ

Ն Ա Մ Ա Կ

ՍՈՒԼԹԱՆ ՍՈՒԼԷՅՄԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴԻ

ԷՈՒ ԶՕՐԱՎԱՐ ՊԱԼԻԻ ՊԷՅ

Օսմանեան բանակն, ընդ հրամանա-
սարուբեամբ Պալի Պէյի, Սերվիոյ Սե-
մէնսիա ֆաղաբր եւ այլեայլ բերդեր
նուանելուն առթիւ, այս նամակը կը
գրուի Սուլթանին կողմանէ, որոյ ոգույն
ու զօրութեանը վերայ ճիշդ տեղեկութիւն
մը տալու համար՝ հարկ կը համարիմք
նախ՝ այս Ինքնակալին վերաբերեալ
պատմութեան մասը համառօտիւ նշանա-
կել սոս եւ ապա դնել յիշեալ նամակը.
գոր վերջերս հրատարակած է *Լա Վեռիթե*
անուն Լրագիրը :

Պատմական

Սուլթան Սուլէյման Բ. (անուանեալն
Շեղ) ծնաւ 1494 ին եւ յաջորդեց իւր
Նոր Սէլիմայ Առաջնոյ 1520 ին. եւ եղաւ
Օսմանեանց ամենէն ֆաղափաղէն ու

ականաւոր, քէ Բաշուքեամբ եւ քէ արդարութեամբ. որ իւր ամէն գործոց մէջ՝ իմասուն ու խոհեմ ընթացիւք, եւ Նախարարք կանխաւ փորձելու մասին՝ քափանցուն նանաչողութեամբք՝ նուաւոր հանդիսացաւ Սուլթանաց մէջ:

Սա, 1521էն մինչ ի 1547 յաշողութեամբ նուանեց Սելիխան, Հնկարիան եւ Մոսան. Ափրիկէի մէջ՝ Թունուզն ու ձէգաիր, եւ Ասիոյ մէջ՝ Հայասանք, Պարկասանի մէկ մասն ու Վրասանք: Սա էր, որ Վիեննան 1529ին եւ Մալթան 1565 ին պաշարեց, բայց անյաշող էլաւ: Սյոսե ամենայնի՝ հասարակաց բարօրութան եւ դասխարակութեան վերաբերեալ պիտոյր մասակարարելու մասին երբէք անհոգ չկեցաւ, քէ պատերազմի եւ քէ խաղաղութեան ժամանակ. որով եւ Օսմանեան Պետութեան առաւել ոյժ տալով՝ Սուլթանաց մէջ ամենէն հոշակաւորն հանդիսացաւ:

Ահաւասիկ *Լա Վեռիքի* հրատարակած նամակը:

« Հրամանատարդ Հրամանատարաց, եւ Մեծդ Մեծամեծաց, Գլուխ Բաշամարտիկ Զօրաց եւ պատերազմողդ ընդ յամառ

քեանիս հմ մտերիսն եւ ընտեալ *Լալաս*, ով Ղազի Պալի Պէյ.

Ի հասանել Կայսերական նամակիս՝ յայցնի լիցի որ նամակէդ տեղեկացայ, քէ 18 բերդի սիրած ես. Երեսդ ներմակ, Թուրդ հասու եւ Հացս Բեզի *հաշայ* ըլլան:

« Մնաց որ, ով Ղազի Պալի Պէյ, Ինձմէ Թուրդ մ'ալ խնդրած ես. հիմայ Թուրդի ժամանակ չէ. եթէ դու այժմ այս ծառայութիւնք եւ աղէկութիւնք բրիր, ես ալ ասկից առաջ երեք բարիք բրի. Առաջին՝ պատույ *խիշար* ուղարկեցի. Երկրորդ՝ Եփան հաւասացելոց տիրոսք տուի. եւ Երրորդ՝ *Մուհամմէս էյ Մուշաբա* մարգարէին յաղթանակի Թուրէն տուի: Արդ՝ այս բարեբարութեանց վերայ բարեբարութիւն չլինիր. առնք զիսնալով՝ երախտ պատր քէք է ըլլաւ. զիսնալու ես նաեւ որ Պէյ ըլլալք երկու նժար ունեցող կէտն մ'է. մէկն արեալութիւն, միւսը դժոխք. աւելի անախիմութիւն է մէկ ժամ արդարութիւն գործել՝ քան 70 տարի աղօթել: Բեզ տեսնեմ, Սպարապետութեան պատճառ վարած տեղերդ զգուցանաւ, հարստահարելէ, եւ մարդ նեղելէ, զգուցանաւ նաեւ հպարտանալէ. Բանդի յաւուր դասասանի, եթէ յանդիմանութիւն ըլլայ

ինձ՝ յայդմ մասին, օձիֆեղ կը փակչիմ :
 « Տիրած բերդերուդ նկատմամբ սուրիդ
 առդեանց վրայ հպարտանաս, որովհետեւ
 երկիրն՝ Ասուծոյ է. տեղոյդ Իսլամ զին-
 ուորաց որ եւ է նեղութիւն փաշէլ չսաս,
 մեծն՝ Հայր, հասակակիցներդ՝ Եղբայր, եւ
 կրտսերներդ՝ Զուակ համաչես, բս այնմ
 մեծերը իբրեւ հայր յարգես, միջակներուն
 վրայ զուրգուրաս, եւ կրտսերները իբր
 զուակ խնամես : Եթէ դրամ չունիս,
 իմաց տուր ինձ՝ քեզի մէկ երկու հազար
 ֆակ սակ ուղարկեմ, որ նեղութիւն
 չը կրես : Լսեցի որ առած տեղերուդ
 ինչքն եւ մերերդ՝ Պէշք-իւլ մալի համար
 պահեւ եւ. առեւ հանութիւն չունիմ.
 ասոնց մէկ հինգերորդը վար դիւր, եւ
 մնացածը զինուորաց բաշխէ. որովհետեւ
 անոնց իրաւունքն է : Մնաց որ աղֆաս
 Քաւաններուն սիրքը չլսեցանես՝ ծանր
 տուրեւ սահմանելով. վերջին ծայր զոս
 միմակի մէջ պահես. որպէս զի իսլաղը
 եւ անդորը կեանք ունենան, եւ դրացի
 Տէրութեանց հպատակները նախանձին
 եւ իրենց համակրութիւնը եւ սերը մեր
 վրայ բլլայ :

« Կը յահճարարեմ նաեւ, որ առնը-
 ւած տեղերուն Իսլամ ժողովրդեան եւ կա-

ros անձանց միմակը բնեւելով, Պէշք իւլ-
 մալէն ուտես եւ հանդերձ մատակարար-
 րես. վասն զի Պէշք-իւլ մալը՝ Իսլամ աղ-
 ֆասաց իրաւունքն է. Իսլամ աղֆասները՝
 Ասուծոյ հանոյազած ծառաններն են : Կը
 յսնճնարարեմ մանաւանդ որ տեղը զոս-
 նուոյ Մարգարէին ազգասոսմներուն, օ-
 րական մէկ մէկ ոսկի յատկացնես հարկաց
 արդիւնքէն, եւ անոնց նեղութիւն փաշէլ
 չսաս :

« Մուսթաժա էժէնցին Կայսերական
 բանակիս Գազակեր կարգուելով՝ դըր-
 կուած է. ի հասանել նորին՝ հարկ եղած
 յարգանքը լիովին կատարես եւ Շէրիի
 տրամադրութեանց համեմատ վարուիս, եւ
 առանց կանխաւ փորձելու՝ պատժօնի
 մէջ մարդ չգործածես :

« Իմացայ նաեւ, որ առած բերդերուդ
 զիւղերէն մէկ ֆանին վազըժ քրած եւ.
 զիտ Ասուած որ առած տեղերուդ բո-
 լորն ալ եթէ վազըժ բնես ինձ բնորունքի է :

« Խնդրած ես նաեւ, որ յաջորդելիք Թա-
 զաւորները բու զուակներդ պատուելու
 համար՝ Ֆերման մը տամ. այս խնդրա-
 նացդ վերայ սոյն Կայսերական գիւր ու-
 ղարկեցի յայտնելով որ՝ ինձ յաջորդող
 Թազաւորները եթէ բու ազգասոսմի չը

յարգեն, անիծեալ լինին, և նոցա ամբասանողը Էս պիտի լինիմ յասենի դասասանին :

« Արդ ո՞վ Ղազի Պալի Պէյ, բու բոլոր գործերդ Աստուած յաջողէ. ամէն :

« Այսպէս գիտնաս, և Կայսերական նշանքիս հաւատարիմ կենաս : »

ՓԱՆՈՒՅՈՒՄ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱՏՈՒՆ

ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԵՂԲԱՐՅ

Կ. Պոլիս. Օգոստոսի Պատր, Թիւ 45

Սոյն գործարանիս մէջ, ինչպէս ասկէց առաջ նոյնպէս ալ այժմ, աւելի հոգասարուծեամբ, խնդրուած ամեն տեսակ մեծ ու պզտիկ լուսանկար պակերներ գոհացուցիչ գներով կը շինուին առանց օդին մթութիւնը արգելք պատճառելու :

Տեսնելով Արգոյ Հասարակութեան առ Արուեստաւորս ցուցուցած ջերմ եռանդը եւ իրենց ճաշակաց զարգացումը, փութացինք նպաստել նոցա փափաքանացը վերոյիշեալներէն զաս հետեւեալներն ալ աւելցնելով : Ֆոթօմիստաթիւր, Ֆոթօլիթօկրաֆի, Բրոսօֆօթօկրաֆի :

Լուսանկարութիւն փողոսկրի վրայ.

- » Մոմագոծ կտաւի վրայ.
- » Քրակոնսիկոնի (մինէի) վրայ.
- » Այլ եւ այլ գրոց մարեա յանկիւնս
Թաշկինակաց
- » Դիմաց, կտաւեայ կամ մեսարեայ
Թաշկինակաց վրայ.
- » Պարզ փայտի կամ souախի վրայ.
- » Դիւթական (մաժիր):

Ահաւասիկ Թէ՛ Յաճախորդաց եւ Թէ՛ Արուեսաւորաց մեծ դիւրութիւններ տալու եւ նոցա համակրութիւնը գրաւելու համար ամէն ջանք ի գործ կը դրուին: Զորօրինակ նկարիչ մը իւր կտաւին վրայ այս ինչ կամ այն ինչ պատկերին զծերն եւ ստուերներն փրնտել զսնելու համար՝ բաւական ասենի կորուստ ըլլալէն զաս, Լուսանկար պատկերի պէս ճիշդ եւ ճիշդ թրինակ մը ունենալը տարակուսելի է, մինչդեռ վերոյիշեալ դրութեամբ իւր կտաւին վրայ կունենայ կատարեալ զծագրութիւն մը, զորն որ մի միայն գունաւորելով, բնութեան համանըման միօրինակն կրնայ ունենալ:

Ինչպէս եւ Մինիամիւրիս մը մի եւ նոյն Լուսանկարն իւր փողոսկրին՝ եւ

փորագրիչ մը իւր souախին վրայ կըրնայ ունենալ:

Պզտի պատանեկաց պատկերներն վայրկենական շուտութեամբ առնուելով հանդերձ, Լուսանկարութիւն սորվիլ ու գողներուն ալ յարմար գներով դասեր կ'աւանդուին:

Յուտով եմք որ Մեծարգոյ Ազգայինք ալ սոյն առիթն օգուտ քաղելով պիտի պատուեն զմեզ իրենց քաջալերութեամբը, եւ օժանդակելով մեր ձեռնարկին, աւելի ուրիշ այլ եւ այլ զիւսեր զսնելով զմեզ յառաջադիմութեան բարձր ասպարէզը պիտի մղեն ի փառս եւ ի սէր Ազգայնութեան:

ՓԱՓԱՋԵԱՆ ԵԳՐԱՐԲ

ՅԱՆԿ ՆԻԹՈՑ

Աղգային Վարչութիւն Հայոց	80
Աղիւսակ տեղագրական աւուրց	39
Ամերիգա Հարաւային	124
Ամերիգա Հիւսիսային	117
Ամսամուտք Տանկաց	5
Ալեւալլ	143
Անգլիա	121
Ապսուլսահեան եղբարք	264
Արբայ Էւ Արբայազունք	75
Արեակ Յակոբ	267
Արգասիք ցրեհոց ի Յոսանսա	262
Մուստահանդէս Եւրոպիոյ	259
Սւսո-Հոնգարիա	135
Բողոքական Հայք	87
Բրուսիա-Գերմանիա	140
Երթեւեկ Արսախին Էւ Անիին շոգե- ճաւուց	169
Եկրագործութեան օգտակար Էւ վնա- սակար կենդանիք	261
Եւրոպական նամակատուրք ի Պօլիս	114
Չանազան վարչութիւնք Թուրքիոյ	65

Զուիցեալ	150
Ընդհանուր Հեռագրութիւն Թուրքիոյ էւ ցուցակ զնոց	95
Թղթասարութիւն Թուրքիոյ. Յուցակ զնոց էւ հեռաւորութեանց քաղա- քաց	107
Իսթանուլիսի Թուրքիոյ	70
Իսպիսա	153
Ծանուցում	295
Համագայիսի Թղթասարութիւն Օս- մանեան	113
Համաոսագրութիւն	5
Համաոս ժամանակագրութիւն Բա- ղամական	209
Հայրապետութիւն Հայոց	77
Հանելուկք	303
Հեյլադա	158
Հեռագրութիւնք էւ ցուցակ զնոց	95
Հէս	146
Հոնգարիա	135
Հօլանտ	161
Ճափօն կամ Նիփօն	165
Ճեզուիթք էւ կառավարութ. Սպանիոյ	243
Մէքսիկա	112
Յօգնահասութիւն վարչկենական	257
Մրապատ սենեակ էւ հեռաւերձիկ գործի	246

Միացեալ Նահանգք, Հիւս. Ամեր.	117
Յաւելուած	289
Յիւստակ Մ. Անկեանի	9
Նախարար Օսմանեան	59
Նիփօն կամ Ճափօն	165
Նոր ցանկ նշանաւոր անցից էւ գիւտոց	39
Շոգենաւք	269
Շուէտ-Նորվեյիա	168
Շնարգելարան Փարիզու	251
Պաս	147
Պասանեկաց երկկոյք	248
Պարսկաստան	174
Պարիէոա	147
Պէննիա	177
Պիրման	181
Պոագիլիա	124
Ռուսիա	182
Սախտնիա	148
Սպանիա	190
Սպանիոյ կառավարութեան վիճակք	243
Վարչկենական Յօգնահասութիւն	257
Վարչութիւն Հայոց	80
» Հայ Բողոքականաց էւ Կաթոլիկաց	78
» Յունաց	89
» Պուլղարաց	94
» Ծքրայեցոց	92

Վարչութիւն Թղթատարութեան եւ հեռագրութեան	93
Վինակագիր թուրքիոյ	53
» Տէրութեանց	117
Տանիմարեա	194
Տօմարական գիտելիք Ռուսիեանցի	38
Յանկ Օսմանեան Սուլթանաց	56
Յուցակ այլեայլ ամաց	6
Յուցակ գնոց հեռագրութեանց, ի Թուրքիոյ յերոպա եւ յԱլլուր.	94
Փտիկագեան եղբարք	295
Փէրու	127
Փօրքոկալ	198
Օրացոյց	12
Ֆռանսա	202

Թիւ 8

Կայի — չըկամ. Զըկայի — կամ.
Այսպէս էի, շեմ յարածամ.
Ինչ ունիս բեր, տուր ինձ կուլ տամ,
Վէրստին ուզէ՛ անմարս ետ տամ:
Երբոր Ահօքս յաշխարհ վանիս՝
Մի սէրս պըղծեր. Միտ զիր խօսքիս.
Զըլլա՛ն թէ կողերուս զըպիս,
Որ մի գուցէ յաստեաց փոխիս :

Այս ըսածէս մի վախ բերեր,
Դան խօսեցայ, բայց միտքս՝ այն չէր.
Զի Տէրն է ինձ պաշտօն տուեր,
Բաշխել միշտ կեանք, վիշտ, յոյս և սէր:
Զի երբ հեռիւ գաս՝ բեզ կը մեղմեմ,
Սըրտիս զարնես՝ բեզ կը գըրկեմ.
Շատ հեղ վէրքիդ վուշ կը կապեմ
Ի՛ամէն պահանջըդ կը սուժեմ:

Թիւ 10

ՅԱՆԷԻԳ ես յիմմէ կայի,
Բայց մինչ յայնժամ շինուած չէի՝
Երբ Զինակիր մ՛իս էացուց,
Այրն ստեղծեալ՝ զիմս ինձ եցոյց :

Տես վասն Նուիրաց ի Տարեցոյց
1873 Յուակահի:

6642

2013²⁰⁰²

« Ազգային գրադարան

NL0032808

